

„A református egyházat testvérünknek tekintjük – azt is mondhatnánk, hogy ikertestvérünk –, méghozzá olyanfajta sziámi ikerség van közöttünk, hogy ha az egyiket fájdalom éri, akkor ezt a másik is mélyen átérzi. Éppen ezért a Mikó-ügyben teljes mellszélességgel kívánunk kiállni testvéreink mellett.”
Romániáda ► 3. oldal

„Kezükbe fogtak egy fehér, egyméteres szivacs-hengert, és hittek benne. Kiemelték a hétköznapi tárgyak sorából, és szoros kapcsolatba kerültek vele. Bele tudták képzelni, hogy most csiga, nindzsa, dinoszaurusz vagy akár bajusz, amely életre kel.”
Interjú Palocsay Kisó Kata bábművészrel ► 5. oldal

„Ezt a lakkréteget kellett beexponálni a hélium-kadmium lézer segítségével.”
Gimnazisták a laborban ► 7. oldal

A reformáció fejedelmesszonya ► 6. oldal
Evangelikus Cserháti a katolikus Gál Ferenc-főiskolán ► 7. oldal
Gospelfesztivál Solymáron ► 8–9. oldal
Ki is a gyülekezeti nővér? ► 13. oldal
Új-élet-jelek Szarvas-Újtemplomból ► 14. oldal

A Szehtlo Gábor Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium diákjai új tankönyveikkel ismerkednek

Tanév- és iskolanyitogató

Az utolsókat rúgja ez a nyár is. Ilyen forró tán még nem is volt. Bőrünkbe égetett pár új szeplőt, szívünkbe írt pár új helyet, nevet. Az augusztusból szeptemberbe úszás talán még nagyobb feladat, mint a Balaton-átúszás. De tekintjük a tanév végét a túlsó partnak, egy újabb nyárnak. Nyárból nyárba úszunk. Nem mindegy azonban, milyen technikával!

Az évközi karcsapásokhoz Isten áldását kérjük. Áldást a tanároknak, tanulóknak és párbeszédükre. Áldást a tanórákra, a rendre kifogyó filctollakra, számárfüles tankönyvekre, elvezett ellenőrzőkre. Áldást az iskolai

rendre, fegyelemre. Áldást a tanulásra, mely folyamatában is öröm lehet.

A 2012–13-as tanévben az eddigi harminc mellett – Isten áldásával – a Magyarországi Evangelikus Egyház hét új oktatási intézménye nyithatja meg kapuit Budapesten, illetve öt vidéki településen. Rákoskeresztúron a Podmaniczky János Evangelikus Óvoda és Általános Iskola, Pestszentlőrincen a Szehtlo Gábor Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium tagintézményeként a Fecskefészek Evangelikus Óvoda. Kiskőrösön a Petőfi Sándor Evangelikus Általános Iskola, Gimnázium és Kertészeti Szak-

közéiskola (mely egyesül a tavaly indított Harangvirág Evangelikus Óvodával), Soltvadkerten a Kossuth Lajos Evangelikus Általános Iskola, Mezőberényben a Petőfi Sándor Evangelikus Gimnázium, Szarvason a Vajda Péter Evangelikus Gimnázium, Lajoskomáromban a Kerekerdő Evangelikus Óvoda várja a gyerekeket.

Az új iskolákat és óvodákat birtokba vevő kicsikkel és nagyobbakkal együtt szeptember 3-án 15 633 gyerek és 1507 pedagógus rugaszkodik neki az új tanévnek magyarországi evangelikus oktatási intézményeinkben.

■ – KINYIT –

A Lélek vezérlete alatt

Beiktatták a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület új felügyelőjét

► A Lélek szelét erősen érezhették mindazok, akik részt vettek Mészáros Tamásnak, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület megválasztott felügyelőjének beiktatásán. Az ünnepi istentiszteletre augusztus 26-án, vasárnap délután került sor a csákvári evangelikus templomban. Az igehirdetés szolgálatát Szemerei János püspök végezte, mellette liturgusként Bencze András püspökhelyettes, valamint Szabik Károly helyi lelkész segédkezett. Az alkalom zenei keretét a gyülekezet énekkara, valamint a lajoskomáromi fúvószenekar adta.

„Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai” (Róm 8,14) – állt a meghívón az új felügyelő által mottóul választott ige. Prédikációja elején Szemerei János az új felügyelővel kapcsolatos személyes emlékeit idézte fel, hiszen több évtizedes ismeretségük egészen a közös ifúsági táborozásokig nyúlik vissza. „Mostantól egy új helyzetben, az egyházkerület elnökségeként kell közös szolgálatba indulnunk” – mondta a püspök, majd az ige kapcsán kifejtette: nem mindegy, hogy vezérlés nélküli, önvezérelt (értelmünk, érzel-

meink vagy ösztöneink által vezérelt) vagy Istentől vezetett emberek vagyunk-e.

„Kik a Lélektől vezérelt emberek? Akik Isten Lelkének vonzásában formálódnak... Mi az a vezetés? Az, amikor a Krisztus Lelke átjárja az embert; amikor már nem az ember önző érdeke a fontos. Amikor egy belső küzdelem, egy belső harc nyomán rácsodálkozunk arra, hogy mennyivel lélekteljesebb, mennyivel áldottabb, a környezetünk számára mennyivel értékesebb az, amikor a szeretet vezérelt

döntéseinkben” – fogalmazott az egyházkerület lelkesi vezetője.

Az istentisztelethez kapcsolódó ünnepi közgyűlést a leköszönő felügyelő, Szabó György vezette, aki hat évvel ezelőtt éppen ezen a napon kezdte meg szolgálatát.

Székfoglalójában Mészáros Tamás elsőként megköszönte a csákvári evangelikus közösség, valamint családja támogatását, majd szolgálata szegletköveiről beszélt: „Meggyőződésem és tapasztalatom alapján azt kell mondanom, hogy ahol a gyülekezet élén olyan szolgatársak állnak, akiket Isten Lelke vezérel, és akik számára Isten törvénye nem külső kényszer, hanem belső késztetés, azon a gyülekezeten áldás van, és ez megtapasztalható a külvilág számára is.” Végül konkrét reménységét is megfogalmazta: azt, hogy nem marad egyedül a vállalt feladatban, hanem társakra talál.

► Folytatás a 13. oldalon

Az új egyházi iskolák reménysége

■ SZEGFŰ KATALIN

Mostanság, amikor ismét jelentős számban kezdenek iskolákat és óvodákat működtetni egyházak Magyarországon, minden kereszténynek érdemes elgondolkodnia azon, vajon ez a kedvezőnek tűnő folyamat minek az eredménye. Csupán politikai törekvéseket kell látnunk benne, amelyek jelenleg kedvezőbb feltételeket teremtenek az egyházaknak az intézményfenntartásra, mint például az önkormányzatoknak? Vagy az ilyen értelmű szabályozás egyfajta gesztus a nagyobbik kormányzó párt részéről a koalíciós partner kereszténydemokrata párt felé? Esetleg egészen más politikai cél húzódik meg a háttérben, amely eddig még nem került napvilágra? Vagy pedig – ha eltekintünk a politikai csiki-csukitól – érdemes átgondolnunk: mi a helyzet akkor, ha legyen bármi is az emberi szándék, mögötte Isten akarata rejlik!

Ma mindenkinek, aki felelősséget érez a jövő generációi és Isten ígéje iránt, úgy kell tekintenie, ez a folyamat esély arra, hogy a nihilizmus és a drogok csapdájában vergődő, talajvesztett fiatalság más impulzusokat kapjon, mint a végletekig elvilágiasodott iskoláktól. Talán túlzásnak tűnhetnek ezek a jelzők, ezért elárulom az olvasóknak, hogy e sorok írója jelenleg egyaránt óraadó tanár egy állami középiskolában és egy evangelikus gimnáziumban. Tudom tehát, miről beszélek. Égbekiáltó a különbség a kettő szellemiségében, a diákok viselkedésében és a tanuláshoz való hozzáállásában, a tanárok megbecsülésében, önbecsülésében, gondoskodó szemléletében!

Mindenkinek, akinek a magyar oktatásügyre rálátása és emellett egyházi elköteleződése van, hinnie kell, hogy amikor egy intézmény egyházi kezelésbe kerül, akkor az óriási esélyt jelent a lélekmentésre. Még akkor is, ha a korábbi, „világi” pedagógusi kart teljes egészében átveszi az új fenntartó. Hiszen a működtetés gyakorlatában rengeteg esély mutatkozik az evangéliumi szemlélet érvényesítésére, ezért a nevelőmunka – amely ugyan sziszifuszi – reményteljessé válik. A világ so-

várogya várja az Isten fiainak megjelenését. Olyan helyeken különösen, ahol korábban sokáig nem lehettek jelen, ahol a lelki szárazság minden emberi tartalékot felélt. Friss levegőre, új, stabil alapon álló szellemiségre van szükség az oktatási intézményekben. Adja Isten, hogy ennek meg tudjanak felelni az egyházak!

Az intézmények átvétele nem megy mindenhol zökkenőmentesen. Abban a viharos kisvárosban, ahol élek, az egyik, zömében cigányok által látogatott általános iskola és az ugyanilyen mutatókkal rendelkező óvoda működtetését a Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymissziója vette át a városvezetéstől. Kiszámú, de zajos ellenző szőgyellni való, egyházellenességről és mély cigánygyűlöletről árulkodó közhelyeket hangoztatva igyekezett fellépni az átadás megakadályozása érdekében.

Mert az elvilágiasodott iskolákat elvilágiasodott felnőttek hívták életre, és a felnőttek kilátástalan, értékeket és erkölcsöket nem ismerő társadalmára adott válasz a fiatalok nihilizmusa és szenvédeleykeresése.

Meg kell látni ebben a folyamatban, az említett ellenzők viselkedésében a 21. század minden gondját, köztük a mögöttünk hagyott, de a lelkekben még élő pártállami idők nosztalgikus lenyomatát, amikor az egyház gyanús, a cigányság elfogadhatatlan, a rendetlenség és szabályozatlanság a divatos.

Nem kétkeltem, hogy a nagyobb egyházak esetében könnyebb lehet az elfogadás, és zökkenőmentesebb az átállás. De a leírt jelenség túlnő önmagán, érdemes felfigyelni rá.

Ha hisszük, hogy a 21. század elején egészen váratlanul történelmi esélyt kapott a kereszténység az iskolák, óvodák és esetleg más, például szociális intézmények átvételével, akkor ebben minden egyháztagnak felelősséget kell viselnie. Ha mással nem, rendszeres könyörgéssel, hogy ennek a nagy kihívásnak botladozó emberként is egyházként is meg tudjunk felelni Istennek tett elköteleződésünk szerint.

A szerző újságíró

Ökumenikus könyörgés a Székely Mikó Kollégiumért

Az 1859-ben alapított patinás református intézményt a kommunizmus idején államosították. A sepsiszentgyörgyi épületegyüttest az Erdélyi Református Egyházkerület 2006-ban visszakapta, miután igazolta, hogy az államosítás előtt a kollégium az ő tulajdonában volt.

A visszaszolgáltatás miatt azonban per indult, amely idén június 28-án azal zárult, hogy a kollégiumot elvették az egyházkerülettől, és visszaadták a román államnak, a visszaszolgáltatás ügyében eljáró egyházi és állami tisztviselőket pedig letöltendő, illetve felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték.

Az ítélet ellen szeptember 1-jére tiltakozó menetet hirdettek Sepsiszentgyörgyön. Ennek támogatására ökumenikus könyörgés lesz a szegedi dóm-ban szeptember 1-jén, szombaton délután négy órai kezdettel, dr. Kiss-Rigó László római katolikus megyés püspök, valamint dr. Bölcskei Gusztáv református és dr. Fabiny Tamás evangelikus püspök szolgálatával. Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk.

SEMPER REFORMANDA

„Mózes a népet alapos törvényekkel látja el, nem hagyván helyet az értelemnek cselekedetek vagy másfajta istentisztelet kieszelésére. Mert nemcsak arra tanít, hogy Istent féljük, benne bízzunk, és őt szeressük, hanem a külső istentisztelet némely szertartását is megszabja, áldozattal, esküvel, böjtöléssel, testi sanyargatással stb., hogy senkinek ne jusson eszébe másztig gondolni. Hasonlóképpen tanít ültetni, építeni, leányt kérni, vitázni, gyermekeket, cselédséget, a háznépet irányítani, adni és eladni, hitelezni és a hitelt megváltani, és mindent, amit külső- vagy belsőképpen cselekedni kell; mindezt olyan alaposan, hogy bolondság és hiábavalóság volna ezt bármivel megtoldani. De miért teszi Isten mindezt, kedvesem? Végül is ezért: népeül vette őket, hogy az övéi legyenek, és ő az Istenük akart lenni; és úgy akarta kormányozni, hogy bizonyos lehessen cselekedeteik helyességében. Mert olyan a cselekedet, amely felől Isten nem hagyott parancsot, akár az olvadó hó: semmivé lesz öelötte.”

▶ Luther Márton:

Előszó az Ótestamentumhoz
(Szita Szilvia fordítása)

FIZESSEN
ELŐ
LAPUNKRA!

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 13. VASÁRNAP – EZ 18,25–32

Hit által üdvözülünk – cselekedeteink alapján ítéltetünk meg

Ezékiel próféta szavaiból világos, hogy Isten az embert cselekedetei alapján ítéli meg. Részletkérdésnek tűnik – bár nem az –, hogy az utóbb véghezvitt cselekedetek nagyobb súllyal esnek latba a korábbiakhoz képest.

A mai evangéliumban Jézus is az irgalmasság cselekvését ajánlja a törvénytudónak, aki megkérdezte tőle: „Mester, mi jót tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” (Mt 19,16) A példázatában is arra int, hogy az ítélet napján semmi mást, mint az irgalmasság cselekedeteit fogja számon kérni: „Akkor így szól a király a jobb keze felől állókhöz: Jöjjetek, Atyám áldottai, örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot. Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám.” (Mt 25,34–36)

Pál apostolról általában az jut az eszünkbe, hogy a hit által, kegyelemből való megigazulást, illetve üdvözülést tanítja a cselekedetekből való megigazulással szemben. Azt kevésbé szoktuk tudatosítani, amit Pál többek között a *Római levél* második fejezetében ír: „Te azonban kemény szívvel és megtérés nélkül gyűlötesz magadnak haragot a harag napjára, amikor az Isten nyilvánvalóvá teszi, hogy igazságosan ítél. Mert mindenkinek cselekedetei szerint fog megfizetni...” (Róm 2,5–6) Talán még a Pál tanítását levelében kifogásoló Jakab figyelmét is elkerülték azok a mondatok, amelyek világo-

san tanúsítják, hogy az ítélet Pál szerint is cselekedetek alapján lesz.

Pál nem mond ellent önmagának, amikor a *Római levél* későbbi fejezeteiben azt írja, hogy a megigazulás és az üdvösség hit által, kegyelemből lehet a miénk. Mint ahogyan Isten sem következtelen, amikor azt mondja Ezékiel próféta által: „Ha az igaz eltér az igazságtól, álnokul él, és meghal: azért hal meg, mert álnokul élt. Ha pedig a bűnös megtér, és nem követi el többé bűnét, hanem törvény és igazság szerint él, akkor megmenti az életét. Ha belátásra jut, és megtér, és nem követi el vétkeket, élni fog, nem hal meg.” (Ez 18,26–28)

Isten nem nevezhető következtelennek, amiért az ember cselekedeteit nem önmagukban vizsgálja, hanem az ember életútját szem előtt tartva. A szakaszt megelőző mondat ezt így világítja meg: „Ha pedig az igaz eltér az igazságtól, és álnokul él, elköveti azokat az utálatos dolgokat, amelyeket a bűnös ember szokott, az ilyen éljen-e? Igaz tettei, amelyeket azelőtt véghezvitt, nem maradnak emlékezetben.” Az itt példaként említett ember esetében a kérdés az, hogy Isten melyik időszakban véghezvitt cselekedeteiről emlékezik meg, amikor a róla hozott ítélet indokolja? Isten nyilván nem vádolható következtelenséggel, amikor azt mondja erről az emberről: „Igaz tettei, amelyeket azelőtt véghezvitt, nem maradnak emlékezetben. Hütlenségéért, amelyre vetemedett, és vétkéért, amelyet elkövetett, meg fog halni!” (18,24)

Ugyanezt a logikát látjuk Jézusnak a már említett példázatában is. Egészen

biztos, hogy nincs olyan ember, aki mindig, minden alkalommal enni adott minden éhezőnek, inni adott minden szomjazónak, és soha senkivel szemben sem mulasztotta el az irgalmasság cselekedetét. Ilyen tökéletes ember nincs. De akiket Jézus a példázat szerint a jobbára állít majd, azoknak az életében azokról a cselekedetekről fog megemlékezni, amikor megtették mindezt akár csak egyfel is az esetek közül. És nem fogja fölemlegetni azokat az eseteket, amikor elmulasztották, mert megbocsátott nekik. Azoknak az életében viszont, akiket kárhözatra ítél, egy olyan cselekedetről fog megemlékezni, amikor valakivel szemben elmulasztották az irgalmasságot. Mert nekik nem bocsátotta meg vétkes mulasztásukat. És egyetlen meg nem bocsátott vétek is elég ahhoz, hogy az ember kárhözatra jusson!

De Jézus sem következtelen, mert nem önkényesen bocsátja meg vagy tartja emlékezetében a vétkeket. Akik hisznek benne, és ezért megismerték bűneiket, majd megbánták és megvallották őket, azoknak megbocsát. Ezért az ítéletkor a jó cselekedeteik közül emel ki egyet, és annak alapján üdvözíti őket – kegyelemből. Akik nem hisznek benne, és ezért sok bűnük közül nem is gondolják, hogy azok bűnök, sőt még dicsekednek is velük, azoknak Jézus nem bocsát meg, és ezért számolniuk kell azzal, hogy az ítélet napján egyetlen bűnös mulasztásukért örök kárhözatra ítéli őket.

Isten nem következtelen, hanem nagyon is következtelen! Mi vagyunk kö-

vetkeztenek, ha ebből nem vonjuk le az egyetlen lehetséges következtést: mivel Isten kegyelmes, és nem akarja a bűnös halálát, hanem azt akarja, hogy megtérjen és éljen, a megtérés kivétel nélkül mindenki számára elkerülhetetlenül szükséges, ha üdvözülni akar. A megtérés pedig a gondolkodás száznyolcvan fokos irányváltásával kezdődik: annak felismerésével, hogy én vagyok a bűnös, és nem mások; én jutok biztos kárhözatra az Isten bűnbocsátó kegyelme nélkül. Az Isten bűnbocsátó kegyelmét pedig csak hittel lehet megragadni. Ezért és nem másért lehetetlen Istennek hit nélkül tetszeni! De aki minden tudatában van elkarhozott bűnös voltának, és mindennap megragadja hittel az Isten bűnbocsátó kegyelmét, az reménykedhet abban, hogy vétkei ki lettek törölve a bíró emlékezetéből, és az ítélet napján csak az olyan igaz tetteiről esik említés, amikor irgalmatlanul hajlott az elesetthez.

Isten következtelen! Legyünk hát mi is következtelensek a megtérés napokénti gyakorlásában!

■ VÉGHÉLYI ANTAL

Imádkozzunk! Istenünk, te következtelenen elítéled a bűnt, de éppoly következtelenséggel szereted és megmenteni akarod a bűnös embert. Taníts minket is következtelenségre, hogy mindennap meghalljuk és kövessük megtérésre hívó szavadat, és bűneinket megbánva reménykedjünk bűnbocsátó irgalmadban. Ámen.

Oratio oecumenica

Mennyei Atyánk, köszönjük neked az elmúlt nyár ajándékait, a pihenés, a feltöltődés alkalmait. Igéd és testvéri találkozások által gazdagítottál minket feszítvölökön, konferenciákon, táborokban. Könyörgünk hozzád újuló erőért a kezdődő munkaévhez. Add meg fiataljainknak, tanároknak, szülőknak, lelkészeknek, gyülekezeti munkatársaknak egyaránt, hogy igéddel és áldásoddal induljunk az előttünk álló szezonnal.

Könyörgünk gyülekezetünkért. Segíts bennünket, hogy újrainduló programjaink a veled való találkozás alkalmi lehessenek. A megszokott formákat te tedd élővé, és segíts új találkozások szervezésében, amelyek országod építését szolgálják. Megszokottban és szokatlanban te adj nekünk újulást. Kérünk, add, hogy mind többen érezzünk elhívást arra, hogy másokat meglátogassunk, felkeressünk örömhírad követeiként. Igéből halottak: megtérésre, bűneink elhagyására hívsz bennünket. Kérünk, adj életújulásokat, hogy hittel, gyermekeid szabadságának örömeivel tanuskodjunk rólad mindennapjainkban.

Könyörgünk családunkért és önmagunkért is. Rád bízunk szereteteinket, barátainkat. Segíts minket, hogy életünk valóban ajándék, áldás legyen a körülöttünk élők számára.

Rád bízunk azokat a kapcsolatainkat, amelyek összetörni látszanak. Rád bízunk azokat az embereket is, akiket nehezen vagy egyáltalán nem tudunk szeretetben elhordozni. Segíts, hogy a követés útján mindannyian megtaláljuk a hozzád és az embertársainkhoz vezető utat. Kérünk, segíts bennünket, hogy feladatainkat, munkánkat tisztességgel, a neked való számítás felelősségével tudjuk elvégezni.

Könyörgünk minden szenvedő emberért. A szenvedő világért és a szenvedő emberért. Kérünk, te gyógyíts életet adó szavaddal minden betegséget, minden sérülést, minden szenvedést. Adj erőt azoknak, akiket arra hívtál el ebben a világban, hogy enyhítsék a szenvedést és a fájdalmat. Kérünk nehéz sorsú kortársainkért. Sok magányos, kiégett, beteg, szorongó, gyászoló, reménytelen ember él közöttünk. Sokan áldozatai a munkanélküliségnek, alig hordozható anyagi terheknek. Mindent felülmúló erődből, kérünk, adj minden terhet hordozónak, és ragyogtasd fel előttük a szabadulás útját.

Könyörgünk településünkért, országunkért. Te adj erőt egyházunknak, megszólított gyermekeidnek, hogy a békeesség követeivé legyünk ebben a társadalomban, szűkebb és tágabb környezetünkben. Jézus Krisztusért kérünk. Ámen.

Halálotat hirdetjük, Urunk, amíg el nem jössz!

Ez a rövid mondat válasz, a gyülekezet válasza a lelkészeknek a szerzetési igék elhangzását követő bejelentésére. Ez a bejelentés így hangzik: „Íme, megváltásunk szent titka!” Ezt a két mondatot egyházunkban talán még ritkábban használják az istentisztelet úrvacsorai liturgiájában, mint a Krisztus békeességének továbbadását jelző kifejezést: „Békeesség néked!” Ritkán és kevesen használják és használjuk, pedig nagyon fontos és lényeges tartalmat kifejező mondat mind a kettő: evangélikus keresztény hitünknek központi eleme fogalmazódik meg bennük, éppen az istentisztelet csúcspontján.

Feltárl a titok, Isten csodálatos, páratlan cselekedetének, a megváltásunk szent titka! Pár másodperccel előtört a mi Urunk, Jézus Krisztus szavai – a megváltásra, áldozati halálára készülve az utolsó vacsorán elmondott szavai – hangzottak el. Krisztus Urunk teremtmény, szentséges igéi, áttörve a tér és idő korlátját, számunkra is jelenvalóvá teszik az utolsó vacsora isteni csodáját: az életét – irántunk érzett szeretetből – odaáldozó Úr itt van, jelen van közöttünk valószínűsítően, ténylegesen és személyesen.

Az ő teste, mely értünk töretett meg: az örök élet kenyeré; az ő vére, mely miattunk, bűneink miatt és azok bocsánatára ontatott ki: az üdvösség drága itala! Krisztus Urunk testének megtörése és vérenek kiontása, azaz életének odaáldozása a mi megváltásunk: büntől és haláltól való szabadulásunk miatt történt, ómiatta, óvele és óáltala van életünk, és van üdvösségünk! Az istentiszteleten, az úrvacso-

ra szentségében tárul fel előttünk újra és újra a megváltásunk drága titka, ezért válaszoljuk rá: „Halálotat hirdetjük, Urunk, amíg el nem jössz!”

De miért a halált, Krisztus halálát hirdetjük? Azért, mert nem a látványos csodákban, a lenyűgöző, magával ragadó szavakban, hanem a csúfos, botrányos és gyalázatos kereszthalálban mutatkozik meg Isten Lelkének mélysége: a kegyelme és a szeretete. Isten kegyelmes szeretete nyilvánult meg Krisztus szenvedéseiben, gyötrelmes fájdalmaiban és kínos halálában, melyben személyesen érintettek vagyunk: „Mélyen véss emlékezetedbe, és soha ne kételkedj benne – írja Luther a *Hogyan szemléljük Krisztus szent szenvedését?* című írásában –, hogy te vagy az, aki Krisztust így megkínózza. Bizonyosan a te bűneid tették ezt vele!”

Éppen személyes érintettségünk miatt személyesen nekünk szól Isten kegyelme és szeretete, mely Krisztus szenvedésében teljesedett be, és vált kétségtelemné: az ártatlan és bűntelen a mi bűnünket magára véve törte meg és győzte le halálával a bűn és a halál hatalmát, ezért a kereszt megváltásunk záloga, bizonyítéka és biztosítéka. A kereszt, Krisztus keresztje miatt biztos számunkra a bűnbocsánat, az élet, az üdvösség! Emiatt hirdetjük az ő halálát, amíg dicsőségesen vissza nem jön.

Az ő visszajövetelével beteljesedik a hitünk, és látásává változik: látni fogjuk őt, a győztes Krisztust, látni fogjuk a teremtményt, az ő örök országát, melynek Krisztus áldozati halála miatt lehetünk és vagyunk részesei.

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

Sokan közülünk azt mondják: az istentiszteletnek ezek a mondatai olyanok, mint a római katolikus misében is elhangzó mondatok. Ezért érdemes egymás mellé tenni a kettőt. A katolikus misében ez hangzik el: „Íme, hitünk szent titka!” – mondja a pap. „Halálotat hirdetjük, Urunk, és hittel valljuk feltámadásodat, amíg el nem jössz!” – válaszol a gyülekezet. Ott a pap szava a bennünk levő hitre, tehát az emberre mutat; a mi istentiszteleti rendünkben a lelkész a megváltásunkra, tehát Krisztusra utal. A gyülekezet válaszában ott a Krisztus halálának hirdése mellé odakerül az ember hitének cselekedete.

Mi maradjunk meg a keresztnél – ahogyan Pál apostol is írja: „...a keresztől szóló beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje.” „...úgy határozottam, hogy nem tudok köztetek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettől.” (1Kor 1,18; 2,2) –, mert ott van Isten kegyelmes szeretetének, az Isten ismeretének és ajándékba kapott hitünknek is a középpontja, ahogyan Luther fogalmazza a *Heidelbergi disputációban*: „Isten nem található meg másként, csak az ő szenvedéseiben és keresztjében.”

Mondjuk ezért minél többen és minél gyakrabban: „Halálotat hirdetjük, Urunk, amíg el nem jössz!”

■ ISÓ ZOLTÁN,
a Veszprémi Evangélikus
Egyházközség lelkésze

Az *Evangelikus Élet*

2005–2011. évi lapszámai

PDF formátumban letölthetők

a www.evangelikuselet.hu címről.

Még egyszer igen Agod Anett és László Virgil ordinációja Szegeden

► **Egyházunk lelkészei mintegy negyedének lelkész házastársa van, és ez az arány inkább nő, mint csökken – általában két évente tanúi lehetünk újabb lelkész házaspár szentelésének. Dr. Agod Anett és dr. László Virgil immár második alkalommal állhatott meg együtt oltár előtt közös életük jeles eseményén: tavaly augusztusban a debreceni evangélikus templomban ifjú párként, idén augusztus 25-én pedig a szegedi evangélikus templomban ifjú lelkészként.**

A házasfelek közötti „erőviszonyok” esetükben egészségesnek mondha-
geknek – Budavárnak és Cinkotának – a tagjai is tiszteletüket tették a

tudniillik Debrecen Virgil, Szeged pedig Anett szülővárosa. A ketős ünnep szépen megmozgatta kis országunk evangélikusságának Dunán inneni felét: a küldő gyülekezeteken kívül azoknak az egyházközsé-

csongrádi megyeszékhelyen, ahol az ifjú lelkészek a hatodévüket töltötték. Az alkalom további sajátossága volt, hogy az Északi Egyházkerület püspöke, dr. Fabiny Tamás (aki a napokban ünnepli ordinációjának har-

mincadik évfordulóját) kivételesen egyházkerülete határain túl végezhette a dupla lelkézszenelést – mellesleg éppen ott, ahol lelkészi szolgálata kezdetekor pár hónapot helyettesként töltött el. A püspök igehirdetésében a lelkészjelöltek által közösen választott ige (Gal 2,20) alapján szöveg: „Többé hát nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” Fabiny Tamás először a formái, majd a tartalmi hasonlóságok alapján vont párhuzamot az egy évvel ezelőtti esküvő és a lelkézszenelés között: népes gyülekezetben, családok, barátok jelenlétében, rekkenő hőségekben, nem hétköznapi ruhában egyszer csak elhangzik az *igen*, kezdetét veszi az élet-hossziglan kötött kapcsolat, és megszólal az Isten áldását közvetítő püspöki szó.

Ha a „Szereted-e a melletted állót?” és a „Szereted-e Krisztust és az ő egyházát?” kérdésre válaszul adott *igenek* valóban őszinték és szívből jövőek, akkor azokba egy életen át lehet kapaszkodni – akár a házasság, akár a szolgálat nehéz szakaszaiban.

► Folytatás az 5. oldalon

„Erre hívattatok el” Győri Gábor Dávid avatása Pestszentlőrincen

► **Államalapításunk ünnepe előtt két nappal szentelte lelkésszé Győri Gábor Dávidot a pestszentlőrinci–pestszentimrei gyülekezetben Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke. Az ünnepi liturgiában az édesapja, Győri Gábor és dr. Korányi András helyi lelkészek működtek közre. Az igehirdetés alapigéjéül szolgáló textust maga az ordinált lelkész választotta Péter első leveléből: „Hiszen erre hívattatok el, mivel Krisztus is szenvedett értetek, és példát hagyott rátok, hogy az ő nyomdokait kövessétek.” (1 Pt 2,21)**

Gáncs Péter prédikációjában Jézus Krisztus „példátlan” példaadására irányította a figyelmet. Jézus főpapi hivatásában jó pásztorként terelge-

ti, legelteti, őrzi az övét, az életét is odaszánva értük. A lelkipásztor elhivatása arra szól, hogy pásztor legyünk.

A püspök megemlégett néhány olyan „korszerű” kísértést, amely a lelkész hivatásának lényegétől, a pásztorolástól tartja távol. Nem töltheti ki a felszentelt lelkipász-

tor életét a „menedzserlelkésség”, amelyben a szüntelen szervezés, intézmények alapítása, pályázás, aktív közéleti szerepvállalás kerül előtérbe a pásztori munka végzése helyett. Úgy szintén kísértést jelent olyan „tudós pappá” válni, aki a tudomány művelésébe menekül, egyre magasabb fokra fejlődik, és közben kivész szívéből „a jó pásztor lelkülete és indulata”.

A gyülekezetnek nem „villanypásztorra” van szüksége, aki a technika vívmányait használva mobiltelefonon és Facebookon kommunikál a rábízottakkal. Hanem olyanra, „akinek a szemébe lehet nézni, akinek van füle, és meghallja, ha valakinek gondja, kérdése van, akinek bele lehet kapaszkodni a kezébe...” – szólította meg az igehirdető Győri Gábor Dávidot. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha mi is így tekintünk az életét odaadó jó pásztorra, ha ő az erőforrásunk. Jézus egyedülálló példáját kell követni, mely ma is követhető, nyitott szívvel és szemmel – mutatott rá az egyházkerület lelkészi vezetője.

► Folytatás az 5. oldalon

Romániáda

Aki válaszol: Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke

– A nyár derekán a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke és tanácsosa nyílt levélben hívta fel „hittestvéreink és minden jóakarátú ember” figyelmét a Romániában zajló antidemokratikus történésekre. Az *EvÉlet* augusztus 5-i számában is közölt levél a református egyház sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumának „visszaállamosítása” elleni tiltakozásra szólít, ám afelől sem hagy kétséget, hogy a jogtörő eset precedensértékű lehet... Mi hát a valódi olvasata a „kollégiumi botrányoknak”?

– A Mikó-ügy, a református kollégium körül kialakult politikai ízű botrány hátterében tulajdonképpen az áll, hogy az állam nem tekinti a református egyházat a Mikó-kollégium (épületegyüttes) jogutódjának. Arra az álláspontra helyezkedik ugyanis, hogy a kollégium az államosítás előtt mint önálló jogi személy működött – igaz, hogy az egyház igazgatása és joghatósága alatt, de a telekkönyvi kivonatban nem az országos egyház megnevezése szerepel tulajdonosként, hanem a református Székely Mikó Kollégium.

Bár az ingatlan visszaszolgáltatást az egyháznak, sőt felsőbbirósági határozat is elismeri e döntés jogosságát, mégis 2007-ben – egy újabb „jó magyar” feljelentés alapján – újra perbe fogták a visszaszolgáltatási bizottság tagjait, és vitatták magát a visszaadás jogosságát. Ez évben lezáruló büntetőperre ítélték a bizottság két magyar nemzetiségű tagját azzal az indokkal, hogy a közadakozásból épült iskola a román állam, illetve a város tulajdona, a vádlottak pedig megkárosították az államot a visszaszolgáltatással. Emellett egy tollvonással visszaáll-

mosították az épületet, a református egyházat pedig óriási kártérítés megfizetésére kötelezték.

Részben hasonló igazságtalanságot éltünk át mi is – az evangélikus egyház – a brassói régi felekezeti iskolánkkal kapcsolatban. 1930–1935 között felépítettünk egy iskolát (elemi és gimnáziumot) Brassóban, kizárólag egyházi finanszírozással, közadakozásból. Az épületet 1948-ban államosították, 1958 és 1961 között hozzáépítettek egy szárnyat, amelyet egyébként szintén a híveinknek kellett közmunkával felépíteniük – ez volt a tipikus kommunista robot. Miután 2009-ben határozat született az iskola visszaadásáról – melynek jogosságát dokumentumokkal bizonyítani tudtuk –, 2010-ben kiürítették, tönkretették, szétverték az épületet, és 2011. május 5-én úgy adták vissza bírói határozattal, hogy kártérítést kell fizetnünk az 1961-ben elkészült iskolaszárnyért. Ez is mutatja, hogy nem jogörzés, igazságszolgáltatás, hanem szerintünk jogörzés folyik.

Az a politikai érdek, hogy a kisebbségi intézmények, szervezetek, egyházak ne épüljenek, ne fejlődjenek, hanem inkább leépüljenek és megsemmisüljenek. Félő, hogy egy ilyen ítélet precedenst teremthet. Könnyen megtörténhet, hogy ezek után minden iskolára, amely önálló jogi személyként működött – még ha a nevében benne van is az, hogy református, evangélikus, unitárius, római katolikus –, egész nyugodtan azt lehet mondani, hogy nem az egyházé. A jogi személy annak idején megszűnt, az iskola így az államé, városé, bárkié, csak éppen nem az egyházé.

Románia gyakorlatilag kettős mércét alkalmaz. Miközben az ortodox egyház olyan ingatlanok, földek, erdők

birtokába jut, amelyeknek sohasem volt a tulajdonosa, amelyekkel soha nem rendelkezett (például hoteleket, régi pártszékházakat, belvárosi épületeket kapnak meg olyan helyeken, ahol nem rendelkeztek épülettel; nem beszélve a hathatós anyagi támogatásról), addig más egyházak nemhogy nem részesülnek megfelelő támogatásban, hanem még azt is el akarják venni tőlük, ami a jogos tulajdonuk volt. Egykori tulajdonunknak csak a töredékét kaptuk eddig vissza, és nem is fogjuk visszakapni csak a töredékét, mivel „lyukak” vannak a jogban, s a jogalkalmazó kényeskedve szerint csúri-csavarja a jogszabályokat.

A református egyházat testvérünknek tekintjük – azt is mondhatnánk, hogy ikertestvérünk –, még hozzá olyanfajta sziámi ikerség van közöttünk, hogy ha az egyiket fájdalom éri, akkor ezt a másik is mélyen átérzi. Éppen ezért a Mikó-ügyben teljes mélységgel kívánunk kiállni testvéreink mellett. És habár József Attila így vélekedik: „Mért legyek én tisztességes? / Kiterítenek úgyis! / Mért ne legyek tisztességes! / Kiterítenek úgyis”, mi azt mondjuk, hogy a küzdelemnek, az igazság iránti igénynek van létjogosultsága. A küzdelmeknek pedig van eredményük, és mi ebben hiszünk. Hisszük azt, hogy a történelem Ura, a mindenható Isten kegyelméből ezek a kérdések meg fognak oldódni.

– Számos forrásból értesülhettünk arról, hogy a belpolitikai helyzet Romániában instabillá vált az utóbbi hónapokban, de mindeddig úgy tudtuk, hogy a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház a rendszerváltás óta viszonylag konstruktív kapcsolatokat tudott ápolni mindenkor politikai, társadalmi partnereivel. Egy ilyen válto-

zékony hatalmi erőterben elvileg fel is értékelődhetne az egyházak tevékenysége, akár a politikai élet szereplőinek szemében is. Jelen körülmények között milyen esélyeik, reményeik lehetnek a kisebbségi (nemzetiségi) egyházaknak?

– A romániai belpolitikában kétségtelenül nagy az instabilitás. De ez nem a megszokott román–magyar konfliktus, hanem belső hatalmi harc a hatalmon lévő és az ellenzéki pártok között. Köztudott, hogy Romániának végül is az ellenzéki párt által támogatott államelnöke van. A kormányzó baloldali párt pedig a hatalmi harcban felfüggesztette és igyekszik véglegesen leváltani Traian Băsescu államfőt. Az nem elsősorban magyar kisebbségi ügy, hanem a román belpolitikai demokrácia fokmérője, hogy a különböző politikai pártok milyen törvényes vagy törvénytelen eszközökkel töreksenek céljaikat megvalósítani.

Ami az egyház és a politikum viszonyát illeti – nevezetesen az evangélikus egyház és a politika viszonyát –, úgy tudjuk értelmezni, ha kettéválasztjuk a kérdést. Egyrészt természetes, hogy a magyar érdekképviseletekhez konstruktív-kritikai attitűddel viszonyulunk: partnerek tudtunk lenni minden olyan kérdésben, amely a magyar kisebbséget, a demokráciát, valamint az emberi jogokat érinti. Ez viszont nem mondható el a román pártok vonatkozásában, amelyekkel szinte semmiféle kapcsolatunk nincs, mivel ők egyáltalán nem tartanak igényt működő kapcsolatra.

Mi elsősorban a magyar érdekképviseleteken keresztül érintkezünk (vagy csak nagyon hivatalosan) a mindenkori román kormánnyal, amely nem elsősorban a magyar egyházakat, hanem a magyar érdekképviseleti

ÉGTÁJOLÓ

szervezeteket tekint partnernek. Ezért aztán itt is kettősség érezhető: míg a román ortodox egyház kiemelt partnere az államnak és a mindenkori kormánynak, addig ez nem mondható el a kisebbségi egyházakról.

Úgy gondolom, belőlünk nem hiányzik a készség, azonban egy házassághoz két félre van szükség. Azt viszont nem érezzük a román pártok részéről, hogy keresnek velünk a kapcsolatot, sőt azt látjuk, hogy bizonyos mértékig el is zárkóznak a közvetlen dialógus elől. Mi csak „élvezői” voltunk azoknak a rossz vagy jó törvényeknek, amelyeket ránk vonatkozva hozott meg a román parlament.

Hogy az egyházak tevékenysége felértékelődik-e ebben a változó hatalmi erőterben? Valószínűleg igen, hiszen amikor bizonyos fokú instabilitás van a társadalomban, olyankor ezzel szemben az egyház az aktuálpolitikai káosz markáns kontrasztját tudja megjeleníteni, ugyanis ilyenkor a társadalom az egyházban véli felfedezni a nyugalom és a stabilitás szigetét.

■ ADORJÁNI DEZSŐ ZOLTÁN

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház közleménye a totalitárius rendszerek emléknapja alkalmából

Egyházaink üdvözlük az Európai Unió Tanácsa 2011. június 8-án hozott döntését, amelyben Lengyelország, Litvánia és Magyarország kezdeményezésére augusztus 23-át a totalitárius rendszerek áldozatainak emléknapjává nyilvánította.

Az emléknap kijelölése segítheti azt, hogy a diktatórikus rendszerek áldozatai ne merüljenek feledésbe, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az idő múlásával egyre távolabb kerülő borzalmak és szenvedések megítélése véletlenül se legyen elfogadóbb és megértőbb. Magunk előtt kell látnunk azokat a gyermekeket, időseket és minden személyt, akiktől éppen az emberi méltóság egyik meghatározó jegyét, az önálló emberi személy voltukat akarták elvenni a diktatúrák.

Osztozunk azoknak a családoknak és közösségeknek a fájdalmában, keserűségében, amelyek a náciizmus vagy a kommunizmus embertelenségében veszítették el szeretteiket. Törekszünk arra, hogy az emlékezés kultúrájának mélyítésével ismertessük meg a felnövekvő generációkat a totalitárius rendszerek borzalmaival és az ártatlanul szenvedett embertársaink emlékével. Az áldozatok és a szenvedők emlékének megőrzése mellett hálaadással gondolunk mindazokra, akik sokszor bizottságuk, szabadságuk és életük árán is menteni, segíteni próbálták azokat az embertársaik, akikre különös odafigyeléssel és módszerességgel süjtött le a rendszer.

Fontosnak tartjuk, hogy az emlékezés mellett a tanulságok levonását is elvégezzük, és ebben segítsük közösségeinket, az egész társadalmat. Hisszük, hogy az emlékezésnek abban kell segítenie minket, hogy idejében felismerjük a szélsőséges érzelmek és indulatok megerősödését, hogy még idejében és minél szélesebb összefogással tenni tudjunk ellene. Emlékezzünk méltósággal az emberi méltóságuktól megfosztott áldozatokra!

Budapest, 2012. augusztus 23.

GÁNC S PÉTER,
a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke
BÖLCSKEI GUSZTÁV
püspök, a Magyarországi Református Egyház
Zsinatának lelkészi elnöke

Egyházakkal kötött megállapodást a rendőrség

► A Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányságon dr. Töreki Sándor rendőr dandártábornok, rendőrfőkapitány és kilenc egyház és vallási közösség képviselője írt alá együttműködési megállapodást augusztus 23-án, Veszprém megye közbiztonságát és békés fejlődését szolgálva.

Hosszú évek közös munkája során felismerve, hogy az egyetemes erkölcsi normák és értékek társadalmi érvényesülésének elősegítésében, valamint a veszélyeztetett rétegek gondozásában a magyarországi egyházaknak és felekezeteknek is jelentős szerepük van, a két fél együttműködési megállapodást írt alá.

A közös tevékenység gyökerei már régebbre nyúlnak vissza, a számos siker és eredmény azonban mindkét felet arra ösztönözte, hogy Veszprém megye közbiztonságát és békés fejlődését szolgálva ezt az összefogást aláírásával hitelesítse, mintegy megtestelve az eddigi összefogást.

A megállapodásban a főkapitányság vállalta, hogy az esetlegesen bekövetkező bűncselekmények során eltulajdonított, a kulturális javak körébe tartozó tárgyak eredményes felkutatása érdekében – az egyházak felkérésére – azokat előzetesen kriminalisztikai szempontból felméri és dokumentálja, valamint – bűnmegelőzési célzattal – az egyházak részére tájékoztató anyagokat juttat el, előadásokat tart.

Az egyházak és vallási közösségek ezzel párhuzamosan vállalták, hogy

igény esetén a főkapitányság fogdájában lévő fogvatartottak, illetve a rendőrséggel hivatalos eljárás során kapcsolatba kerülő szenvedélybeteg és fiatalok, büntetés-végrehajtási intézetből szabadultak lelki problémáit kezelik, erkölcsi gyarapodásukat elősegítik. Ugyanígy a rendőri állomány részére is biztosítják valósággyakorlásuk feltételeit, hozzájárulnak lelki gondozásukhoz; illetve igény esetén előadást tartanak az egyház történelméről, szervezetéről, szerepéről és tevékenységéről is – közölte Kómár Viktória rendőr főhadnagy, a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság sajtóreferense.

A megállapodást aláíró keresztény egyházak és más vallások képviselői a következők:

Veszprémi Érsekség, Dunántúli Református Egyházkerület Püspöki Hivatala, Veszprémi Evangélikus Egyházmegye Esperesi Hivatala, Pápai Sarokkő Baptista Gyülekezet, Veszprémi Zsidó Hitközség, Magyar Unitárius Egyház, Budapesti Román Ortodox Egyházközség, Tan Kapuja Buddhista Egyház, Magyar Iszlám Közösség.

► Forrás: naplo-online.hu

Tanévkezdés – karitatívan

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) szándéka, hogy adakozók segítségével ezer iskolatáskát töltsön meg tankönyvekkel. A tanévkezdés különösen nagy anyagi terhet jelent a gyermekeiket iskolázta családoknak, sokan nem tudják megvásárolni a tanszereket. Csak az elmúlt egy hétben több mint félezer segélykérő levél érkezett ez ügyben a szervezethez.

A MÖSZ múlt csütörtökön iskolakezdesi adománygyűjtést hirdetett. Az 1353-as adományvonalat feltárcsázva hívásonként kétszázötven forinttal támogathatjuk az akciót. Negyven hívás egy nebuló tanszercsomagját fedezi. Az akció első hetében nyolcezer hívás érkezett, ez összesen kétfélmillió forintnyi felajánlást jelent. Minden hívás segít!

Ökumenikus ünnepi istentisztelet

Augusztus 20. alkalmából ökumenikus istentiszteletet tartottak a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) tagegyházainak és a Magyar Katolikus Egyháznak a vezetői a budapesti Szilágyi Dezső téri református templomban.

Az immár hagyományos, augusztus 19-i alkalom liturgiájában közösen szolgált Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek, Bölcskei Gusztáv, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke. Az igehirdetés szolgálatát Steinbach József református püspök, a MEÖT elnöke végezte. Dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a tanács főtájkára könyörgő imádságot mondott.

KEP ÉS SZÖVEG: KINYIK ANITA

Közgyűlésből taggyűlés, egyesületből egyesület

KINYIK ANITA FELVÉTELE

A pünkösdhétfői ülés folytatásaként tartotta meg a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület augusztus 24-én újraalakuló közgyűlést – pontosabban ma már taggyűlés a hivatalos

megnevezés – Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. A nagy múltú, 1924-ben alapított, később harminckilenc évnyi kényszer-szünetre ítélt és 1990-ben újraindult

egyesület életében nagy változást jelenthet a taggyűlés mostani döntése. Az egyházakról szóló új törvényi rendelkezések miatt kényszerült a Fébé civil egyesületté alakulni. A közgyűlés – amelyet az egyesület szokásos augusztusi négynapos konferenciája keretében tartottak – ellenszavazat nélkül, egyhangúlag mondta ki az egyesületté való alakulás szándékát.

Az újonnan megválasztott lelkész Sztojanovics András, a főnkasszony pedig ismét Görög Zoltánné lett. A számvizsgáló bizottság elnökének tisztét Bak Péter tölti be.

Az új választmánytagjai Csorba Gábor, egyházunk országos irodája gazdasági osztályának vezetője, Buda Annamária, a diakóniai osztály vezetője, Herzog Csaba lelkész-könyvtáros (Budapest), valamint Szvitil Györgyné (Piliscsaba), dr. Fabók Julianna (Budapest), Polereczki Györgyné (Kiskőrös) és Tomcsányi István (Budapest) lettek.

■ – KINYIK –

Norvég evangélikus küldöttség látogatása egyházunkban

► Ingeborg Midttomme püspök asszony vezetésével augusztus 22-én az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalába látogatott a Norvég Evangélikus Egyház Møre-i Egyházkerületének delegációja. A küldöttség tagjaként érkezett tizenöt püspöki hivatali munkatárs különböző területeken segíti a püspök asszony munkáját. Többek között a kultúra, a gazdaság, az ifjúsági munka, a misszió, a diakónia, a külkapcsolatok a fontos területek a hatalmas Norvég Evangélikus Egyház møre-i kerületének életében, ahogyan nálunk is.

A vendégeket dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke, Benczúr László kerületi felügyelő, dr. László Virgil teológiai asszisztens és e sorok írója fogadta.

Jelentős részét képezte a találkónak két, diavetítéssel kísért rövid előadás. Az egyiket Fabiny Tamás mutatta be egyházunkat, részletesen kitérve az Északi Egyházkerületre, a

másikon pedig Pál Marietta gyermek- és ifjúsági referens beszélt az országos egyház ifjúsági munkájáról.

Hosszú évekre visszanyúló jó norvég kapcsolatainknak köszönhetően Marietta szeptember végétől egy évet Norvégiában tölthet, hogy tapasztalataival segítse a norvég egyház ifjúsági munkáját, és egyúttal építse a két egyház közötti partnerkapcsolatot.

A találkozót záró szavaiban Benczúr László kerületi felügyelő elmondta, hogy bár földrajzilag nagy távolságra

vagyunk egymástól, és a nyelvünk is nagyon más, mégis egy a hitünk, s ez mindennél jobban meghatározza összetartozásunkat a világban.

Az alkalom végén vendégek és vendéglátók együtt csendesedtek el, s mindannyiukat megérintette az „Ó, terjeszd ki, Jézusom...” kezdetű, közös evangélikus énekünk, amely Norvégiából származik, s amely mindkét nyelven elénekelve megható keretet adott a néhány órás együttlétnek.

Visszavárjuk a vendégeket.

■ CSELOVSZKYNÉ DR. TARR KLÁRA

LÁSZLÓ VIRGIL FELVÉTELE

Még egyszer igen

► Folytatás a 3. oldalról

Az ordináció alkalmával a kérdező a hívó és a küldő Jézus. A hűség a másik kulcsszó, amely nélkül nem lehet kitartani élethossziglan egy elhívás mellett. Ehhez azonban Jézus meg tudja adni az erőt, akár az egymásra bízott

házafelteknek, akár az egyházban, a nagyobb családban egymásra bízott hívőknek, lelkészeknek, gyülekezeteknek.

A szentelési liturgiában a püspök oldalán dr. Orosz Gábor Viktor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa és ifj. Cserháti Sándor, a Szegedi Evangélikus Egyház-

köztség lelkésze vett részt. A köszöntések sorában többek között megszólalt Virgil és Anett hatodéves mentora, Bence Imre és Vető István is. Utóbbi gondolatait a cinkotai gyülekezet énekkara egészítette ki: „Mit Isten tesz, mind jó nekem...”

■ – HHÁ –

LÁSZLÓ VIRGIL érettségi után az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karára iratkozott be. 2003 nyarán avatták jogi doktorrá.

Belső elhívásnak engedve 2003 őszétől az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) teológus-lelkész szakán folytatta tanulmányait. Emellett főállásban a Magyarországi Evangélikus Egyház Budapesti Kollégiumai Rózsák terei középiskolai kollégiumában nevelőtanárként dolgozott három tanéven át.

A 2006–07 és a 2007–08 tanévben ösztöndíjas hallgatóként az amerikai Ohio állambeli Columbusban, a Trinity Lutheran Seminaryben (Szentháromság evangélikus teológiai egyetem) tanult, Master of Theological Studies végzettséget szerzett.

Itthoni tanulmányai mellett egyházunk országos irodája külügyi osztályának munkatársa volt két éven keresztül, majd elkezdte az EHE Doktori Iskoláját újszövetségi és teológiatörténeti szakterületen. Ezzel párhuzamosan felállásban teológiai és külügyi referensként az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöki hivatalába került, e munkakörben dolgozik azóta is – így e sorok írójának közvetlen munkatársa, egyben szomszédja.

Most, hogy teológus-lelkész szakon befejezte tanulmányait, folytatja a kutatást *A keresztyén ember Isten-*

gyermeksége az újszövetségi teológia és a keresztyén misztika fényében témakörben.

***

AGOD ANETT hosszú évekig aktívan részt vett a szegedi gyülekezet hétköznapijaiban: a gyermek- és ifjúsági munkában, a hitoktatásban. Ha kellett, zeneiskolában szerzett tudását kamatoztatta akár gitározás, akár népdaléneklés formájában. Érettségi után ő is jogi karra ment, 2009-ben szerzett diplomát Szegeden.

Már 2006-ban beiratkozott az EHE teológus-lelkész szakára, vállalva, hogy párhuzamosan végzi a két egyetemet. A 2009–2010-es tanévet a pozsonyi Comenius Egyetem Evangélikus Teológiai Karán töltötte ösztöndíjasként. Most, hogy megszerezte lelkészavatási oklevelét, a budavári gyülekezetben, férje hatodéves helyén kezdi meg szolgálatát, ahol lelkési feladatok mellett a hitoktatásban is aktívan részt fog venni.

Hogy mit hoz a holnap, és hogyan alakul közös szolgálatuk, az ma még mindkettejük előtt titok. Mindenestre – saját bevallásuk szerint – nyitottak, és csöppet sem aggódnak a jövő felől. Ahogyan fogalmaztak: „Nem akarunk Istennél okosabbak lenni.”

► **Ki ne álmódzott volna egy olyan világról, amelyben mindent a képzeletünk alakít? A pilisi evangélikus gyülekezet gyermektáborában ez az álom részben valóra vált, hiszen a részt vevő gyerekek bábokkal játszhatták el a világ teremtését. Az előadást Palocsay Kisó Kata bábművész, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem bábmesterségtanára tanította be nekik, akivel a próbák után egy árnyas padon tudtuk beszélgetni. Bár nem kettesben, ugyanis körülöttünk a gyerekek jöttek-mentek, fára másztak, és kíváncsian hallgatóztak.**

– Gyerekkora óta bábművész szeretett volna lenni?

– Nem, de az édesanyám bábszínházban dolgozott, így kisgyerekként én is nagyon sok időt töltöttem ott, főleg a varrodában. Mint ahogy minden kisgyerek, akire nincs, aki vigyázzon, bent téblábol a szülei munkahelyén. Nekem szerencsém volt, hogy épp egy bábszínházban tehettem ezt. Leginkább bábokat szerettem készíteni, és nézni, ahogy az akkori, rendkívül tehetséges bábkészítő, Lukász Aneli alkot, de emellett sok próbára is beültem, minden előadást többször megnéztem. Akkoriban a kolozsvári bábszínházban Kovács Ildikó vezetésével kísérleteztek és alkottak kiváló tehetségű, lelkes, fiatal bábszínészek, képzőművészek, zeneszerzők és írodalmárok. Olyan gyermek- és felnőttelőadások születtek, amelyek meghatározóak voltak emberi, szakmai gondolkodásomra.

A legfontosabb mégis az, hogy szerencsés gyerek voltam, mert a szüleimmel, nagyszüleimmel sokat játszottunk, sok muzsikát hallgattunk, rengeteget meséltek, beszélgettek velem. Báboztunk bábuval, kézzel; vagy akár a kert legnagyobb csőrécsigájának építettünk csigaországot; vagy apró orvosságosüvegekben igazi téli befőzést tartottunk a babáimnak; zsebkendőből nyuszi lett, gyökérből sárkány, selyemszálból hasfájást gyógyító varázsesczköz.

– Ön is bábozott a gyerekeinek? Anyaként segítségére volt a szakmája?

– Ez csak természetes! De amúgy minden szülő bábozik – lehet, hogy nem tud róla, de bábozik. Amikor egy rosszul evő kisgyerek szájába bea-
tótztatja a spenótot, vagy épp a fürdőkád-
kádiban a szappantartót hajóként el-
indítja az óceánon, akkor is ezt teszi. Melyik szülő nem varázsolta még árnyakból nyuszi a falra altatáskor? Ez is bábozás! Olyan nyelv, amelyet gyerekként folyékonyan beszélünk, ösztönösen használunk és értünk, aztán ahogy múlik az idő, már egyre ritkábban gyakorolunk. Ettől kicsit berozs-
dásodik, elfelejtődik, de érteni értjük, és bármikor újraéleszthetjük.

– A gyakorlatiasság mellett milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy bábosnak?

– Erre nincs recept, de azért nem árt, ha néhány képességgel bír... Nem mindegy például – akár egy sebésznél vagy zsebtolvajnál –, hogy milyen a keze. Elkél a ritmusérzék, muzikalitás, a jó logika és a stílusérzék is. Nagyon fontos még a hit és a bizalom, mert egészen addig, amíg a játékos nem hiszi el, nem bízik abban, hogy egy tárgy életre tud kelni, biztosan nem is fog történni semmi. Elengedhetetlen tulajdonság a rugalmasság, a nyitottság, hogy az illető rá tud csodálkozni az őt körülvevő egyszerű dolgokra, és hogy hány szöveget látott már a világból. És persze az a megnevezhetetlen valami, amire jobb szó eddig még nem akadt: tehetség.

– A gyerekek nyitottak és rugalmasak, de talán nem annyira világlátottak.

– Ó, dehogynem! Ők jobban figyelnek – és másképp! Mi, felnőttek ugyan lehet, hogy több ideje jövőnk-megyünk a nagyvilágban, de sokszor hiába, mert csak fizikailag vagyunk jelen, vagy előítéleteink vezérelnak bennünket. A gyerekek, ha végigmennek egyszer egy úton, sokkal több mindent megjegyeznek, mert képesek rácsodálkozni a dolgokra.

Felnőttek sokszor hozzájuk elő pozitívumként, érvként, hogy ők már tudnak, már tapasztaltak, de ez a bábozásnál legtöbbször nem jelent előnyt. Ha már tudsz valamit, tapasztaltad, s eddigi élményeidből, tudásodból akarsz mindig indítani, sokszor nehéz dolgod lesz bábosként!

Az itt táborozó gyerekeknek nem kellett sokat magyarázni, hogyan bábozzanak, néhány irányadó élmény, az ábécé ismerete után folyékonyan beszéltek a nyelvet, együtt gondolkodtak. Kezükbe fogtak egy fehér, egyméteres szivacsengert, és hittek benne. Kiemelték a hétköznapi tárgyak sorából, és szoros kapcsolatba kerültek vele. Bele tudták képzelni, hogy most csiga, nindzsa, dinoszaurusz vagy akár bájusz, amely életre kel. Ezek a gyerekek kimondták a bábos gondolkodás egyik kulcsmondatát: nem ülnek rá erre a szivacsengerre, mert az előbb még madár volt, és a végén még meghalna.

– A táborban a teremtéstörténetet játszották el a gyerekek. A Bibliában leírt események könnyebben rögzülnek a fejükben, ha eljátszhatják őket?

– Minél több oldalról jársz körül egy mondatot, egy szöveget, annál könnyebben tudod befogadni. Ugyanígy van egy bibliai történettel is. A világ teremtése jól ismert a Bibliából, de bábokkal előadva új megvilágítást nyert. Láthatóan a gyerekek is könnyen megtanulták így, hiszen újra felfedezték.

– Említette már, hogy a bábosnak fontos tulajdonsága a hit. Egy bibliai történet eljátszásához istenhítre is szükség van?

– Nem feltétlenül. Egy színész istenhítre magányú, a civil életéhez tartozik, hogy magánemberként mi-
ben hisz.

„Erre hívatatok el”

► Folytatás a 3. oldalról

Győri Dávid családja bővelkedik a lelkési hivatást vállalókban: felmenői között hat generációig visszamenőleg találhatunk lelkészeket. Döntését mégsem a tradíció befolyásolta: Krisztus személyes elhívásának tett eleget.

A családi hangvételű alkalmon meghitt, bensőséges köszöntéseket fogadhatott a frissen ordinált lelkész. A Déli Egyházkerület nevében Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő; az EHE nevében dr. Korányi András docens; az MEE Országos Irodája nevében Kákay István irodaigazgató mondott köszöntőbeszédet. Johann Gyula csömöri lelkész is köszöntötte

volt hatodéves mentoráltját, valamint Lázárné Skorka Katalin mezőberényi lelkész is kifejezte jókívánságait.

A helyi gyülekezet nevében Nánási József felügyelő mondott rövid beszédet, a gyülekezet tagjai pedig zenével, énekekkel köszönték meg Győri Dávidnak a közösen eltöltött tizenégy év élményeit, ifjúsági és zenei területen végzett szolgálatát.

A frissen ordinált lelképásztort püspöke szeptembertől Mezőberénybe küldte ki kettős feladattal: beosztott lelkészként fog szolgálni, és az újonnan egyházi fenntartásba vett Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégium iskolalelkésze lesz.

■ BALLA MÁRIA

GYŐRI GÁBOR DÁVID evangélikus lelkészcsaládból származik. Gyermekéveit Iharosberényben, ifjúkorát Orosházán, fiatal felnőtt éveit Pestszentlőrincen töltötte. Bár tizenöt éves korában személyes Megváltójának fogadta el az Úr Jézust, és mindig természetes élettere volt a gyülekezet, ahol sokrétű szolgálatot is vállalt, mindez nem volt elég motiváció arra, hogy a lelkési pálya felé induljon. Az érettségi után tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem szakán folytatta. Egyetemi éveit alatt kapott személyes elhívást a lelkési pályára, így a történelem szak elvégzése után jelentkezett az Evangélikus Hittudományi Egyetemre.

Teológiai tanulmányai során ösztöndíjjal egy évet Chicagóban töltött. Hatodéves gyakorlatát a csömöri evangélikus gyülekezetben végezte. Tanulmányaival párhuzamosan három évig a Magyar Evangélikus Rádió-misszió munkatársa volt. 2006-ban házasságot kötött Pataki Judittal, egy két éves kislány és egy két hónapos kisfiú édesapja.

Új világot teremteni Palocsay Kisó Kata bábművész a pilisi gyermektáborban

– Legutóbb, amikor itt járt Pilisen, József történetét mutatták be a kolozsvári evangélikus bábcsoporttal. Már akkor is feltűnt, hogy az előadások során a bábukon kívül különleges fény- és hanghatásokat, anyagokat is használtak. Ez egy új stílus a bábozásban?

– Nem. Minden tárgy mindenkor magában hordozza a bábuvá válás lehetőségét. Nem csak

zal, hogy beleképzelték ezekben az anyagokba, kezükbe fogták és mozgatni kezdték őket; az előadás kezdőképeiben pedig megvilágított uborkásüveg és világító talpú cipők voltak a bábuk, az árnyparaván egy fehér papír, no meg néhány hangszert is megszólaltattunk. A nagy titok viszont az volt, hogy jó kezekben voltak ezek a tárgyak és hangszerek, így együtt meséltek el nekünk egy olyan történetet, amelyet már mindannyian ismerünk, de most mégis meglepett, és másképp közeledett hozzánk. A mi történetünké vált, mert mi, nézők egészítettük ki a fantáziáinkkal.

– A felnőttek nevében bátran mondhatom, hogy a próbákat mi is nagyon élveztük... A bábszínházakat is látogatják felnőttek?

– Nagyon örülök, hogy élvezték... A bábszínház eredetileg nem volt gyermekműfaj, ahogy a mese sem volt az. Többé-kevésbé azzá vált a köztudatban, de akárcsak a gyermekirodalom, ez sem kizárólag a kicsiknek szól. No meg természetesen léteznek kimondottan felnőtteknek készített bábelőadások is.

Egy gyerekeknek írt mesét vagy verset, egy gyerekként vagy egy gyerekeknek szánt bábelőadást a felnőtt is élvez, ha az meg van becsületesen „faragva”. Mint az a bababútor, amelyet ugyanolyan igényesen, szeretettel és tudással készít el alkotója, mint egy keleny-gyészbürtort – pontosan úgy, csak kicsiben. Ezt a példát Kányádi Sándortól idézte a Kalácsa együttes a legutóbbi evangélikus bábfesztiválon a Kolibri Színházban, és nagyon találó. Utána pedig úgy muzsikáltak, hogy mindannyian, kicsik és nagyok úgy éreztük, nekünk szól a dal.

Egy bábelőadásnak lehet alsó korhatára, attól függően, hogy milyen hosszú, mennyire érthető az adott korosztálynak. De egy felnőtt éppen úgy élvezhet egy hároméveseknek szánt előadást, mint egy felnőttnek szólót. Felső korhatár tehát nincs!

■ KOVÁCS BARBARA

Nyílt levél Szabó Máté ombudsmannak

Tisztelt Szabó Máté Ombudsman Úr!
Nem tudom, hogy Ön milyen családban nőtt fel, de én mind a mai napig hálás vagyok a szüleimnek, hogy önzetlen szereteten alapuló házasságkötésükkel olyan családot alapítottak, amelyben boldog gyermekként nőhettem fel, hat testvér közül ötödikként.

Ma, több mint öt évtizedes lelkipásztori, hitoktatói tapasztalat alapján, még inkább hálás vagyok nekik, hiszen sajnálatosan egyre kevesebb boldog családban felnövő gyermekkel találkozhatok. Nem nyomorogtunk, de soha nem irigyletem gyerekismerőseim közül azokat, akik gazdagok voltak, és jólétben éltek, akiknek mindenképp megvolt, csak boldog családi otthonuk nem volt. Nem irigyletem őket, mert hiányzott életükéből a megtapasztalt önzetlen szeretet, az a biztonságtudat, hogy édesanyámban és édesapámban feltétlenül bízhatok, hiszen a házasságkötéskor elkötelezték magukat egymásnak, és ezt azóta is komolyan veszik.

Tisztelt Ombudsman Úr! Az Ön által június elején közzétett alkotmánybírói beadványok elviekben az együtt élő párok és a gyermekek jogait, érdekeit szolgálják. Engedje meg, hogy ezt kétségbe vonjam. A régi közmondást: „Mindennél jó, de a legjobb otthon!” az utóbbi években már nem lehet elmondani, mert az iskoláskorú gyermekek nagy része nem él boldog családban. Van anyja és apja, akik vagy elváltak, vagy nem is kötötték házasságot. Látszólag mindent megkap tőlük, csak a boldog családi otthon nélkülözi, szülei önzése miatt, akik nem vállalták az életre szóló elkötelezettséget, amelyet a házasság jelent, vagy nem tartották meg a házasságkötéskor tett ígéretüket.

Számos olyan anyukát ismerek, aki szeretné, ha gyermeke apja feleségül venné, de az a házasságkötést nem vállalja, mondván: „Az csak egy papír!” Az anyuka érzi az elkötelezettség hiányát, a felelősség vállalásának elutasítását, de nem tud mit tenni, gyermeke és jövője ki van szolgáltatva élete párja pillanatnyi jóakarátának.

Ombudsman Úr! Ön javaslatával többletjogokat akar biztosítani olyan embereknek, akik nem hajlandók több kötelezettséget vállalni. Ha az Ön beadványa eléri, amit akar, akkor lehet, hogy néhányan anyagilag jól járnak, de a társadalom mindenképp veszíteni fog, mert a házasságkötés valóban csak papír marad, még hozzá olyan papír, amelyet veszélyes aláírni, mert ha esetleg mégis fel akarja valaki bontani, akkor az sok pénzébe kerül.

Régi, gunyoros, de tanulságos mondás volt: „Miért van szükség a szerelemre?” „Azért, hogy az ember a józan esze ellenére is meghá-

zasodjon.” Igen, józan ésszel mindenki belátja, hogy a házasságkötés felelősségteljes dolog, egy fiú és egy leány önzetlen szereteten alapuló, életre szóló döntése, hogy hűségesek lesznek egymáshoz, mindent megtesznek egymásért és gyermekeikért. Ez a házasságkötés a család alapja, és ók már akkor is egy család, ha még nincs gyermekük. Amióta azonban a szexualitást függetlenítették a házasságtól, azóta „a szerelem nem működik”, nem készítenek a házasságra, ezért egyre kevesebb a házasságkötés, és kevesebb a boldog család és a boldog gyermek.

Egy hasonlat. Levélnek nevezük azt, amit a postás hoz, és levélnek nevezük azt is, ami a fán nő. Mind a kettő levél, azonban semmi közük egymáshoz, csak annyi, hogy mind a kettő lapos. Azt, hogy a jog mit nevez családnak, az alkotmánybírók és a jogászok megfogalmazhatják, ettől függetlenül a „család” marad az a kapcsolat, amely a férj és a feleség házasságkötésén alapul. Más kapcsolat soha nem lesz „család”, még akkor sem, ha a jogászok annak fogják is nevezni, ha nincs mögötte önzetlen szereteten alapuló, életre szóló elkötelezettség, azaz házasság.

Ön a gyermekek jogait és érdekeit kívánja védeni. Azt hiszem, ha már jogokról és érdekekről van szó, akkor fontosabb egy gyermeknek, hogy joga van ahhoz, hogy boldog családban élhessen, mint ahhoz, hogy nagyobb anyagi jutásban részesüljön. Vagy nem jogos igénye egy gyermeknek, hogy szülei szeressék egymást, és hűségesek legyenek egymáshoz? Vagy eleve önzővé akarjuk nevelni gyermekeinket, akiknek nem a szeretet a fontos, hanem az, hogy minél többjük legyen?

Jó lenne tudatosítani, hogy a becsületes ember, aki hazáját szereti, házasságával, népes családjával a nemzetét is építi. Aki családjának jót akar, akár több gyermeket is vállal.

Tisztelt Ombudsman Úr! Kérem, vonja vissza beadványait a gyermekek, az anyukák és Magyarország jövője érdekében!

Természetesen hivatkozhat a strasbourgi emberi jogi bíróság gyakorlatára, de erkölcsi kérdésekben, az emberi értékre vonatkozó döntésekben nem őket tartom az illetékes fórumnak. Mint hitemet komolyan vevő keresztény vallom, hogy ha a strasbourgi emberi jogi bíróság olyan döntést hoz, amely szembemegy Isten törvényeivel, a tízparancsolattal, akkor számunkra is érvényes Péter apostol szava: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.” (ApCsel 5,20)

Győr, 2012. július 16.

Tisztelettel:

■ DR. RÉDLY ELEMÉR
ny. plébános

Szászországi Erzsébet, a reformáció fejedelemszövevénye

(1502–1557)

► Személye gyorsan feledésbe merült, emlékét inkább csak az egyháztörténet poros lapjai őrzik. Pedig Szászországi Erzsébet méltó arra, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához közeledvén rá is emlékezzünk. Mit tett ez a névtelenség homályába tűnt nagyszövevény, amiért érdemes cselekedeteit fölleveníteni? Életművének részletes ismertetésére egy hetilap hasábjain aligha van mód, de rövid életéről és jelentősebb döntéseiről szólhatunk.

Erzsébet Marburgban született 1502. március 4-én. Hároméves korában édesapja, II. Vilmos hesseni örgróf odaigérté lányát a szász György herceg öt éves fiának. A házasságot 1515-ben megkötötték, a házaspár 1517-től élt együtt Drezdában.

Erzsébet gyakran hazautazott meglátogatni beteg édesapját. Az örgróf halálós ágyán órá bízta hét évvel fiatalabb hűgát és két évvel fiatalabb öccsét is, hogy gondoskodó szeretetével vegye körül őket.

Megözvegyült édesanyja, Anna mellett Erzsébet látta, hogy édesanyjának mekkora küzdelmébe került, amíg megkaphatta férje utáni örökségét, és a végrendeletben biztosított jogait érvényesíthette. A hesseni tanács makacsabb volt annál, sem hogy egy „perszónának” a felettük való – egyébként jogos – uralmát elismerte és elfogadta volna.

A drezdai udvarban szigorú rend és komor hangulat uralkodott. Erzsébet házassága gyermektelen maradt, gúnyolták is emiatt. Sokat sírt, és álmatlanságban szenvedett. Életkedvét mégis megőrizte. Házasságtöréssel vádolták, de testvére, Fülöp örgróf nem adott hitelt a vádnak.

Erzsébet a reformáció ügyét tartotta szem előtt, szüntelenül ezt igyekezett előremozdítani; fellépett az evangélikusok elnyomtatásával szemben, és békét kívánt teremteni. Ez okok miatt, Móríc hercegnek írt leveleiből is kitetszik. Vele kora ifjúságától bizalmas, őszinte kapcsolatban állt.

Különös tekintettel a két szász uralkodóház közötti sorozatos konfliktusokra és a hesseni, valamint a mecklenburgi kapcsolatokra, Erzsébet szívén viselte a fejedelmi udvarok együttélését és a feszültségek csendesítését. Békességre törekvő és békességet közvetítő személyiség volt.

Kemény összeütközései voltak a drezdai udvarban, mivel nem titkolta lutheránus meggyőződését. 1526-ban – kiváltva ezzel apósa, anyósa és a hercegi tanács haragját egyaránt – csatlakozott a „martinusokhoz”. Lutherrel személyesen nem találkozott, de írásait jól ismerte; kedvelte a reformátor énekeit, olvasta műveit.

Hetente részt vett a kora reggeli istentiszteleteken. A református udvar

hercegei közül némelyek ezt kevésnek tartották. Erzsébet így utasította vissza a vádakat: „Sokkal jobb, ha férjem oldalán alszom az ágyban, mint ha a templomban teszem ezt...”

Mivel éjszaka nem tudok aludni, kénytelen vagyok reggel, különben alvás nélkül megbolondulnék.”

Sokszor emlegette: „Isten jóra fordítja ezt az ő isteni akaratát szerint.”

Kegyességét is kritizálták. Nem járult az úrvacsorához, mert két szín alatt kívánta venni. Nem gyakorolta a személyes gyónást, mert evangéliumi módon a közös gyónás híve volt.

Erzsébet Rochlitzban megszervezte a fejedelmi intéző hivatalát, szabályos pénztárkönyvet vezetett. Megadózta az italfogyasztást, növelte a bevételeket, és szorgalmazta a fáültetést.

Magát a birodalom fejedelemszövevényének tekintette. Lelkiismeretét követte, amikor elfogadta Kasselben élő testvére tanácsait, aki udvari prédikátort küldött neki Anton lelkész személyében; a pásztor Rochlitzban lett gyülekezeti lelkész. Később Erzsébet szuperintendenssé nevezte ki.

Ahol György katolikus fejedelem elnyomta az evangélikusokat, ott Erzsébet gondoskodott lelkészek küldéséről. Az elűzött evangélikusok pedig visszatérhettek eredeti lakóhelyükre. A kolostorokat érintetlenül hagyta. Meissenben és Merseburgban a katolikus udvarban diplomatikusan érvet a reformáció felismerései mellett.

1537 decemberében fontos levelet bocsátott ki Rochlitzban a városi tanácsok számára: elrendelte, hogy azok a római katolikus papok, akik nővel élnek – vagy esetükben fennáll ennek a gyanúja –, és kapcsolatukból gyermek született, ezt az életközösséget szüntessék meg. Házasságra nem kényszerítette őket, de a sorok között kiolvasható ez a szándék, minthogy a fejedelemszövevény meg kívánta szüntetni a keresztény erkölcsrel össze nem egyeztethető felfogást és életfolytatást.

Az úrvacsora kérdésében is körlevelet adott ki. Álláspontja szerint az egyszerű hívők is jogosultak az úrvacsora két szín alatti (kenyér és bor) vételére, mert Krisztus Urunk így rendelte. Ugyanakkor megerősítette, hogy a be-

tegek szabad döntésük alapján egy szín alatt – csak ostyával – is úrvacsorázhatnak. Egyidejűleg azonban hangsúlyozta mindkét úrvacsorai elem vételének fontosságát. Ha ezt valamely lelkész nem gyakorolta, Erzsébet nem engedélyezte a szolgálatban maradását.

Úgy vélekedett, hogy senkinek sem tanácsos lelkiismerete ellen döntenie. Nagyonalú és óvatos volt (ellentétben nagybátyjával, a kegyes Henrik szász herceggel, aki a lutheri tradíció terjesztésére érdekében a kényszerrel sem riadt vissza, miután György herceg elhunyt). A származása szerint református gyökerű Erzsébet János herceg feleségéként a lutheri hitben és hagyomány ápolásában élt a drezdai udvarban.

Később fejedelmi átokkal fenyegettek. György herceg az özvegyi ellátást is meg akarta tőle vonni. Egybehívta a birodalmi kamarát, célja Erzsébet megfélemlítése a birodalmi átokkal – mivel szerinte Erzsébetnek nem volt joga a felekezeti váltásra biztatni –, de György 1539 áprilisában meghalt.

A reformáció ezután egész Szászországban gyökeret eresztett, és elterjedt.

Erzsébetet idővel felkérték, hogy vállaljon szerepet a belső, egyházi konfliktusok rendezésében.

1534-ben segítette testvére, Fülöp győzelmét Ferdinánd király fölött, és megkezdődhetett Württemberg tartomány reformációja.

1542-ben a Móríc herceg és Frigyes örgróf közötti konfliktusban Erzsébet közvetítő szerepre vállalkozott, mint annyiszor földi életében. Luther is békességre intette az egymással szemben álló feleket, sikerrel.

Erzsébet 1546-ban fogságba esett, miután a császári csapatok a schmalckaldeni háborúban elfoglalták Rochlitz várát. Egy évvel később szabadította ki őt Frigyes örgróf. Kasselbe menekült, ahonnan testvérenek, Fülöpnek a szabadon bocsátásáért küzdött.

Közben megromlott az egészsége, a szabadlábba került Fülöp gondoskodott róla, vadat, halat és bort küldött neki. Orvost csak abban az esetben biztosít – tudatta Erzsébettel –, ha ő betartja az utasításait. Erzsébet erre nem tett ígéretet. Utolsó üzenete testvérehez: „Bízzál az Istenben, menekülj a háború elől, mert az a Gonosztól való.”

Erzsébet 1557. december 6-án fejezte be a reformáció terjedéséért igaz meggyőződéssel vállalt küzdelmeit, gyötrelmes életét. Síremléke a marburgi Erzsébet-templomban látható. Személyében mi, késői hittestvérei egy önálló, céltudatos és Isten akaratában bízó fejedelemszövevény emlékeztünk, aki méltó helyet foglal el a reformáció idején élt, nagy formátumú asszonyok között.

■ D. SZEBIK IMRE

Kína a legvallástalanabb ország

A Nemzetközi Gallup Szövetség 57 ország lakosságának (a világ össznépségének több mint 73 százaléka) vallásosságáról készített felmérést. Összességében a válaszadók 59 százaléka mondta magát vallásosnak, 23 százaléka nem vallásosnak, 13 százaléka pedig meggyőződéses ateistának.

A következő országokban a legmagasabb a magukat vallásosnak nevezők százalékos aránya: Ghána, Nigé-

ria, Örményország, Fidzsi-szigetek, Macedónia, Románia, Irak, Kenya, Peru, Brazília.

A következő országokban a legmagasabb a magukat meggyőződéses ateistának nevezők százalékos aránya: Kína, Japán, Csehország, Franciaország, Dél-Korea, Németország, Hollandia, Ausztria, Izland, Ausztrália, Írország.

A mostani és a legutóbbi – 2005-ös – felmérésben is vizsgált 39 ország

vallásossági mutatója az eltelt hét év alatt átlagosan 9 százalékkal csökkent. Legtöbben nem a hitüktől, hanem a vallástól távolodtak el. Az ateisták aránya ugyanakkor 3 százalékkal nőtt.

A vallásosság terén a legnagyobb, 20 százalékos fölötti visszaesést a következő országokban tapasztalták: Vietnám, Írország, Svájc, Franciaország. ■ MK

HIRDETÉS

Meghívó templomszentelőre

„Nekem olyan jó Isten közelsége!
Uramat, az Urat tartom oltalmannak. Hirdetem minden tettedet.”
(Zsolt 73,28)

A Mezőlaki Evangélikus Egyházközség elnöksége szeretettel értesít minden érdeklődőt, hogy 2012. szeptember 8-án, szombaton délután 17 órakor Mezőlakon templomszentelő istentiszteletre kerül sor. Igét hirdet Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke.

Evangelikus Cserhátik a katolikus Gál Ferenc-főiskolán

„Jézustól Krisztusig” – biblikus konferencia Szegeden

► A Cserhátik család és név régóta ismert Szegeden. Id. Cserhátik Sándor professzor hosszú lelkes és teológiai munkásságával írta be nevét Szeged történetébe. Manapság ifjabb Cserhátik Sándor vezeti a város evangelikus gyülekezetét, de a 24. biblikus konferencián végre feltűnt testvére, Cserhátik Márta is, aki az Evangelikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékén oktat docensként. A Gál Ferenc Hittudományi Főiskolán augusztus 21–23. között megrendezett, huszonhárom előadót felvonultató tanácskozáson cseh, német, horvát, szerb, román, kanadai és magyar szakértők adtak elő a történeti Jézus kérdéséről.

Köztudomású, hogy XVI. Benedek pápa 2012-ben a katolikus egyházban meghirdette a hit évét, miután egyedülálló módon közzétette Jézus Krisztusról szóló könyvét, ezzel a figyelmet a német nyelvterületen nagy hagyománnyal rendelkező Jézus-kutatásra irányítva. A pápa elmélkedő könyvében Jézus az Isten Fia, megváltó, vagyis XVI. Benedek az egyházban őrzött és történetileg hiteles Jézus-képet erősíti. Az újszövetségi iratok és a bennük található üzenet történeti hitelét ugyanis az elmúlt évszázadban számos kritika érte.

Mára a Jézus életéről szóló vitairódalom szinte áttekinthetetlen. Albert Schweitzer a maga könyvében mintegy hatvan Jézus-életrajzot számlált össze. Magyarországon hosszú időn át a legnagyobb visszhangot Ernest Renan műve váltotta ki, aki egyébként Párizsban Munkácsy Mihállyal kapcsolatba kerülve ihletője lett a művész Golgota című képének is.

A katolikus „Jézus élete”-kutatás a 19–20. században jórészt kimerült a liberális és racionalista kritikák cáfolatában, olyannyira, hogy sokáig a forráselemzések vitáját sem vették figyelembe.

Lényeges újabb változást hozott a zsidó „Jézus élete”-kutatás, amelynek

első reprezentatív alakja Joseph Klausner (Yeshu Ha-Notzri, Jeruzsálem, 1922; magyarul: Jézus, 1946, 1993), aki sokkal pozitívabb képet fest a Názáretiről, mint a korábbi zsidó szerzők vagy a Talmud. Klausner cáfolta, hogy történeti alapot nélkülöző mítosz terméke lenne Jézus alakja, és főleg erkölcsi tanítását értékelve úgy tekintett rá, mint hiteles zsidó tanítóra, akinek az élete tragédiába torkollott. Szerinte Jézus tanításának hellenizálását a tanítványok végezték el.

A leghíresebb zsidó Jézus-kutatók Martin Buber, David Flusser, Schalom Ben-Chorin, Jacob Neusner, Kai Jjaer-Hansen, N. P. Levison voltak. Ők mindannyian Jézus zsidó identitását hangsúlyozták, és elfogadják testvéreket, mesternek, rabbinak, karizmatikus tanítónak, de természetesen nem fogadják el Isten fiának, messiásnak, megváltónak. (A vita összefoglalását lásd Pinchas Lapide-Ulrich Luz munkájában: A zsidó Jézus [Budapest, Logosz, 1994].) A qumráni irodalom és az első századi judaizmus fényében Jézust a legérdekesebben Vermes Géza mutatta be.

Örömmel vettük, hogy a szegedi konferencián megjelent Cserhátik Márta, a Jézus-kutatás harmadik kérdés-

körének szakértője, és előadott a Gál Ferenc Hittudományi Főiskolán. Nagy sikerű előadásának címe Erőszakmentesség és a Jézus-mozgalom volt. A történeti Jézus-kutatásnak ez mindmáig sarkalatos kérdése maradt.

A docens asszony kutatásai Jézus működésének politikai aspektusára irányulnak. Többek között Gerd Theissen és Marcus Borg nyomán vizsgálta a zsidó megújulási mozgalmakat, köztük Jézus mozgalmát is a Római Birodalomban. Különösen sokat merített Richard Horsley elméletéből, aki az első századi mediterrán Palesztina társadalmi viszonyait kutatta. Mind Horsley, mind Cserhátik Márta igen érdeklődik az európai politikában Mahatma Gandhi által ismertté tett erőszakmentes ellenállás problémája iránt.

A konferencián Cserhátik Márta korábbi mesterének, a skót származású James Dunn-nak a realizitikus történelemszemléletével mutatta be a témát, és néhány közismert bibliai helyet elemzett új szempontból. A nagy érdeklődést keltő előadás után a Vatikáni Rádió angol nyelvű adása rövid összefoglalót kért tőle.

A docens asszonyt kellemesen meglepte a konferencián uralkodó baráti és konstruktív vitaszellem. Előadása után édesapja, Cserhátik Sándor megjelenés előtt álló könyvét is bemutattuk a konferencia résztvevőinek.

■ BENYIK GYÖRGY

A szerző katolikus pap, a Gál Ferenc Hittudományi Főiskola Biblikus Tudományok Tanszékének főiskolai tanára, a szegedi biblikus konferencia igazgatója

Gimnazisták a laborban

Egy „ifjú akadémikus” levele

A Magyar Tudományos Akadémia Természettudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézete (MFA) által megrendezett nyári iskola azt a célt szolgálja, hogy a kíváncsi, reáltárgykból (főleg fizikából) jól teljesítő, de nem végzős diákoknak lehetőséget adjon különféle kutatásokba bekapcsolódni és magával a kutatói szakmával is megismerkedni. Mindent ösztöndíjas rendszerben, azaz a szerencsés kiválasztottaknak az úti költség mellett szállást és étkezést is biztosítanak – nem is akármilyet!

Nagy örömmre szolgált, hogy sikeres pályázás után júniusban én is részt vehettem az immár ötödik alkalommal megrendezett fizikusi nyári iskolában, s így egyedül képviselhettem Nyíregyházát az ország minden részéről (valamint Erdélyből is) érkezett lelkes kutatótársak között.

Idén huszonhárom diákot – köztük kilenc lányt – választottak ki. Szinte mindannyian külön kutatási témát választottunk, csupán két kutatóduó és két -trío alakult.

A hétfői nap a Központi Fizikai Kutatóintézet (KFKI) területén működő laboratóriumok meglátogatásával telt, az igazi munka másnap kezdődött a résztvevők számára. Én az Optikai rács készítése holográfiaival című témában tevékenykedtem mentorom, dr. Hámori András irányítása mellett, akitől rengeteget tanultam.

Először meg kellett ismerkednem a holográfiai laborral és az elvégzendő munkával. A laborunk többszobás steril tér, vagyis olyan helyiség volt, amelyben túlnyomás uralkodik. A túlnyomás miatt a levegő kifelé áramlik, s a bent lévőkre a testüket szin-

te teljesen beborító ruha „ráfeszül”, megakadályozva ezzel a legkisebb szennyeződés bekerülését és a miniták tönkretételét (főleg szilíciumlappocskákról van szó).

A laborban előkészítettem a munkámhoz szükséges üveghordozókat, és a salétromsavas letisztítás után egy speciális centrifuga segítségével fotoreziszt lakkreteget vittem fel rájuk. Ezt a lakkreteget kellett beexponálni a hélium-kadmium lézer segítségével. Már az első próbálkozásom is sikeres lett, ezért később (pár szabályos minta elkészítése után) szándékosan el kellett rontanom néhányat, hogy lássam a különbséget a jó és a rossz között.

A munka befejeztével mindenkinek prezentációt kellett készítenie, amelyben ki-ki számot adhatott a táborban szerzett ismereteiről és élményeiről.

Természetesen nem csak munkával töltöttük a hetet. Volt ismerkedési és szalonnasütéses búcsúest, rengeteg közös program. A programok egyrészt Budapest megismerését szolgálták (Millenáris Park, Margit-sziget, Hősök tere, Gellért-hegy), másrészt sportolási, természetjárás alkalmak voltak (túrás Csillebércen, csillagnézés a tábortól melletti csillagvizsgálóban, fürdőzés, pingpongozás stb.).

Ezzel a kis beszámolóval szeretném bátorítani az összes kíváncsi és kalandvágyó természetű diákot arra, hogy jövő május–júniusban pályázzon az MFA nyári iskolában való részvételi lehetőségre, mert ha bekerül (ami igazán nem nehéz dolog), egy életre szóló élményben lesz része!

■ NÁDASI GÁBOR

Nyíregyházi Evangelikus Kossuth Lajos Gimnázium

A győzelem íze

Közös asztal cigánykonferencia Nyírteleken

► Ez évben újra a nyírteleki Filadelfia Evangelikus Egyházközség volt a házigazdája augusztus 17. és 21. között a már hagyományos Közös asztal cigánykonferenciának, melyre az ország minden részéről érkeznek cigánymisszióval foglalkozók, e szolgálat iránt érdeklődők, cigányok és nem cigányok egyaránt. Ezúttal legnagyobb számban a helyi gyülekezet területéhez tartozó Görögszállásról és Belegrádról érkeztek a romungró cigány testvérek, hogy sárszentlőrinci beás és szentetornyai oláh cigányokkal, valamint győri, békéscsabai, budapesti, debreceni, felvidéki, szlovéniai testvérekkel közösen vegyenek részt a programokon.

A konferencia idejére esett a Filadelfia-gyülekezet huszadik születésnapja, a résztvevők így a gyülekezet tagjaival együtt adhattak hálát az elmúlt húsz évért az augusztus 20-i hagyományos csendesnapon.

Nemcsak az ige, hanem a közös munka is közösséget formált, tudnillik az első, nem hivatalos programként az egybegyűltek ellátásáról kellett gondoskodni. Ez pedig nem mással, mint disznóvágással történt. Már a hajnali órákban folyt a munka a templomudvaron álló két óriási katonai sátorban.

A konferencia témája a bűn, kísértés, halál, félelem feletti győzelem volt. Bakay Péter, egyházközség országos cigánymissziói referense, a hét veze-

tője nyitóáhitatában kiemelte: dönteniünk kell, a győztes vagy a vesztes oldalon állunk-e. Elsősorban magunkat kell legyőzni, mert a többi Jézus Krisztus már megtette helyettünk.

A résztvevők naponta kiscsoportos beszélgetéseken mélyítették el a témát, hallgatták meg egymás győzelmeit, vereségeit. E sorok írója mint teológushallgató az egyik csoport vezetője volt. Ilyenkor szembesül vele az ember lánya, hogy mennyire az életen keresztül tanít minket az Isten, és hogy nem az egyetemi szigorlat, hanem az ilyen helyzetben való helytállás a nehéz feladat: elmagyarázni a „klasszikusan tökéletesen” alakult életemmel Isten kegyelmét és békességét olyan valakinek, aki az egész családját elvesztette egy bal esetben, vagy egy velem egyidős fiatalnak, aki be drogozott állapotában már többször is próbálkozott öngyilkossággal... A valósággal szemben ültünk ott, mi, csoportvezetők, például olyanok mellett, akiket a legdurvább alkoholizmusból emelt ki az Isten. A győzelemre való felhívás mindannyiunknak szól!

Laczkó János orosházi lelkész áhitatában arról beszélt, hogy a kísértések legyőzésének kulcsa az Istenbe

vetett bizalom. Az a kérdés, hogy tudunk-e várni, amikor segítséget szenvedünk. Mert az Isten vezetne és

mert az ember fél az ismeretlentől. Az Isten mégis azt mondja nekünk, ne féljünk, mert Jézus már győzött a

A SZERZŐ FELVÉTELE

megőrizne minket, ha hagynánk. Pedig ő olyan kincset tud nekünk adni, amelyet senki sem vehet el tőlünk – ezzel a gondolattal érkezett Torzsa Tamás lelkész a szomszéd nagycserkeszi gyülekezetből.

Szombat este különösen nehéz téma került elő. Malik Péter Károly lucfalvai lelkész a halál feletti győzelemről beszélt. Félünk a féle-

lem elvlaszt az Isten szeretetétől, de aki rá tudja magát bízni, azt az Isten karjai tartják a mélység fölött. Nem mi maradunk meg a nyomorúság idején az Isten mellett, hanem ő az, aki megtart. És ez a szeretet nemcsak legyőzi a félelmet, hanem védelmez és vigasztal is.

Esténként több program közül választhattak a résztvevők: gyékényezés, a cigány festészet bemutatója, filmnézés, bibliaverseny, táború. Bár a tudósító a bibliaversenyen csak külső szemlélőként vehetett részt, nagy örömmel látta azt a gyermeki lelkesedést, amellyel a csapatok belevetették magukat a vetélkedésbe. Tapintható volt a feszültség, és megszügyenítő volt az az egyszerű gondolkodás, amellyel a résztvevők eljutottak a jó válaszokhoz.

Augusztus 20-án, a gyülekezeti csendesnap után a konferenciára lakosgyűltek a település lakosaival közösen vettek részt a kenyérszentelés alkalmán.

Az utolsó nap a hét összegzésének alkalma volt, és Győrfi Mihály helyi evangelikus lelkész zárógondolatai hangzottak el. A résztvevők azzal a reménnyel búcsúztak, hogy egykor mindannyian Isten győztes oldalán állnak majd. Megható pillanat volt az alatt a fa alatt búcsúzni, amelyet évekként elött egy ugyanilyen konferencia résztvevői ültettek el...

■ ANDREJEK GYÖRFI JUDIT

Érlelő nyár

► A Brassó megyei Apácán az evangélikus gyülekezeti ház adott otthont augusztus 7–12-én az idei, negyedik országos evangélikus konfirmandustábornak. Az együtt töltött hat nap alatt, a *Tízparancsolat* közös feldolgozása során érlelődött az ország tizenegy gyülekezetéből összeraglott harminchat fiatal a nagybetűs életre és Krisztus követésére. A színes és változatos programokat a tábor hét segítője (*Kalit Eszter, Nagy Adél, Illyés Sándor, Bandi Attila, Gazda Márta és Gulácsi Andrea*), valamint az apácai lelkészek (*Simon László és Ilona*) és önkéntesek biztosították.

Evangelikus gyülekezeteinkre jellemző, hogy a hívek felekezeti vagy nemzetiségi kisebbségben élnek. Az idei tábor is bebizonyította, hogy a táborozás az egyik legfontosabb közösségépítő lehetőség, amely az anyanyelv ápolását és a felekezeti, nemzeti identitás megerősítését egyaránt szolgálja. A gyerekek Apáca, Fazekasvarsánd, Halmagy, Kiskapus, Kolozsvár, Nagybánya, Négyfalu-Bácsfalu, Négyfalu-Hosszúfalu, Alszeg, Oltszakadát, Tatrang-Zajzon gyülekezeteiből érkeztek.

A konfirmáció előtt álló, valamint a 2012-ben konfirmált fiatalok a kamaszkori identitásválság érzékeny időszakában megtapasztalhatták a közösség elfogadó és megtartó erejét, és megismerhették azokat az értékeket, amelyekre a jövőjüket is építik. A dekalógus a konfirmandus-tananyag szerves része, tömören és lényegre törően foglalja össze a keresztyén embernek szóló útmutatást, amely segítségével szolgálhat döntési helyzetekben. A szerető Isten féltett gyermekeinek kezébe adta a két kódtáblát, hogy az a világ útvesztőjében, sötétségében mécses, iránymutató lámpás legyen.

A beszélgetések során a generációk és az embertársak közötti tisztelt megvalósulási lehetőségeit vizsgálták, a felebaráti szeretet kapcsán a szociális érzékenységet, a párvalasztás kapcsán pedig az abortusz problémája is előkerült.

Az esti áhítatokon közismert kortárs személyiségeket mutattak be a szervezők. *Kaká, Gyurta Dániel, Sylvester Stallone, Nick Vujicic*, valamint a *Tankcsapda* énekesének, *Lukács Lászlónak* az élete igazolja, ma is lehetséges keresztyén értékek szerint élni.

A *Tízparancsolat* feldolgozása mellett változatos programokon vehettek részt a gyerekek. Megnézték a parancsolatok eredetéről szóló, *Mózes* című rajzfilmet. Kézműves-foglalkozáso-

kon a tábor mottójának megfelelően mécseset festettek, karkötőt készítettek – két nagy piros golyót kaptak a karkötőjükre, amelyek a szereteten túl a két nagy parancsolatot is szimbolizálták. Simon Ilona lelkész nő vezetésével megtanultak nemezelni, továbbá agyagoztak és emléksálat festettek.

Az Apáca közelében kezdődő Erdővidék tájegységnek igen gazdag a hagyományvilága. *Oláh Orsolya* gyülekezeti önkéntes – aki a kolozsvári *Ördög-térgye* néptáncsoport tagja – játékos táncjátékot tartott, *Simon László* pedig apácai népi anekdotákkal, illetve az ősmagyar íjászattal és ostorcsattintgatással is ámulatba ejtette a táborozókat.

A kosárlabda- és focimeccsek mellett sor került egész napos kirándulásra is, ahol *Oláh Zsolt*nak, a gyülekezet önkéntesének vezetésével az apácai Tolvajos-barlangot és környezeteit ismerték meg és kalandozták be a résztvevők.

A záróesten vetélkedő, csoportjelenekek és táncos mulatság szórakoztatta a közösséggé érlelődött társaságot. Vasárnap pedig az apácai gyülekezettel közös istentisztelet koronázta az együtt töltött táborhetet.

A tartalmas, „érlelő” közös hét sokak segítségének köszönhetően született meg! Istennek legyen hála a tábor vezető fiatalokért, a házigazda gyülekezetért és mindazokért a támogatókért, akik nélkül nem valósulhatott volna meg ez az építő alkalom. Köszönet illeti a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökségét, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-t, az apácai, bukaresti, kolozsvári és nagybányai gyülekezeteket. Örömmel fogadtuk a barcasági és kolozsvári vállalkozók támogatását. Köszönjük, hogy a szervezők által fontosnak ítélt cél közös célunk, és együtt munkálkodunk a jövő felelősséget vállaló közösségén.

■ KALIT ESZTER

HIRDETÉS

Meghívó – Sarepta-születésnap

Szeretettel hívunk mindenkit a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon (1029 Budapest, Báthori u. 8.) 61. születésnapjára.

Program

Szeptember 14., péntek

9.00: Áhítat

15.00: *Fűke Szabolcs* evangélikus lelkész vezetésével a *Large Room* zenekar – evangélikus „nehéz”-zenei formáció, amelyben a funky és a dzsessz elemei keverednek a rockkal

Szeptember 15., szombat

10.00: *Sztehlo Gábor* sírjának megkoszorúzása a Farkasréti temetőben

16.00: *Cédrus* táncgyűjtés

Szeptember 16., vasárnap

10.00: Ünnepi hálaadó istentisztelet – ígét hirdet: *Anya Zademack* lelkész, közreműködik a pesthidegkúti gyülekezet kórusa

Köszöntések, Sztehlo-ház megkoszorúzása

11.30: Ebéd, amelyre mindenkit várunk: berlini bratwurst, töltött káposzta, túrós, meggyes-mákos rétes, kávé, üdítők

12.30: *Salty Dog* zenekar: *Molnár Botond* (gitár, ének), *Besenyei Csaba* (szájharmonika, ének) – észak-amerikai népzene: blues, country, spirituálé

13.30: Divatbemutató – az intézmény adományruháit bemutatják a lakók és a dolgozók

14.30: a *Sarepta Szeretőkórus* szolgálata

Ünnepségeinken adományokat elfogadunk, mert új házat építünk fogyatékos lakóink számára. Szíves segítségüket köszönettel és hálával fogadjuk. Számlaszámunk: 11702036-22380599.

SZTOJANOVICS ANDRÁS igazgató lelkész
JEGESI ZOLTÁNNÉ otthonvezető

G O S P E L F E S Z T I V

Akinek van füle – hallja!

► Soha nem értettem, mit keres Európában a gospel. Mondhatnánk, kontinense válogatja a spirituszt: egy karcos fekete hang bajosan képzelem, hogy Isten-dicsőítő melódiákra szocializált torkokban. Ez a karcosság mélyről jön. Egy zenei műfajt nagyban meghatároz az eredete. Furcsa lenne például, ha Chilében csujogatnának. A technikát csak-csak el tudnák sajátítani, mégsem lenne autentikus soha. Mi, akiknek a füle hozzászokott a „sej-hajhoz”, valószínűleg derülnék a buzgó, ámde kevésbé hiteles interpretáción. Nem derülnek-e hasonlóképpen a nagy gospelesek is, vérszegény gospelproduktókat hallva? A XII. solymári gospel fesztivál, amelyet augusztus 25-én dalolhatott és tapsolhatott végig a közönség, alaposan megingatott e sarkos vélekedésemben...

Ide nem kell a szöveg. (Ezt esetleg a műsorvezető – egyébként rádiós – hölgy is tudatosíthatta volna.) A szó elégtelen, önmagában halott, de dallammal szárnyra kap, és megállíthatatlanul a szívekbe hatol.

Ósi eszköze az embernek a zene. Csatorna a kimondhatatlannak, érzéseknél, indulatoknak. Híd a barátokhoz, felebarátokhoz, híd Istenhez. „Énekeljétek az Úrnak új éneket, mert csodákat tett! Szabadulást szerzett jobbjá, az ő szent karja” – szól a zsoltáros (Zsolt 98,1). De ujjongani, örvendezni, zengedezni felszólításra hogyan lehet?

A gospel fesztivál fellépőinek feladata abban állt, hogy ezt megmutassák. Nem a professzionális zenélésen, a professzionális dicsőítésen volt a hangsúly!

A kórusok – hátizsákjukban az egyenruhával, csomagtartójukban a hangszerekkel – azért jöttek, hogy örömhírt hirdessenek. Ki Csákvárról, ki Olaszországból, ki a szomszédos kerületből érkezett.

***

Elsőként a *Don Bosco Gyermekmusical Godspell* című zenés előadását láthatta-hallhatta a közönség. A fehérre mázolt arcú, piros parókás gyerekek rendhagyó módon, de kétségkívül nagy lelkesedéssel adták elő *Máté evangélium*a alapján a Jézus életéből és példabeszédeiből vett jeleneteket. A darab a groteszk díszletekkel talán azt hangsúlyozza, mennyire nehéz a mai generációnak viszonyt, élő kapcsolatot kialakítani az igével és Jézussal. Közvetlenség, személyesség nélkül pedig nincsen hit...

A darab játékosan, gunyorosan indul, végül komolyra fordul, az utolsó vacsora jelenete például igen jól sikerült: a Jézust játszó fehér ruhás fiúcska áll közepén, a bohóctanítványok körbeülik, s mindegyikük megkérdezi, ő-e az áruló. A tizenkét-féle csengésű gyerekhang, tizenkét-féle artikulációjú és tagolású „Én

vagyok-e az, Uram?” kérdése „felnöttesen” drámai hangsúlyt kap.

A következő fellépő a *Gyémánt gospelkórus* volt Csákvárról. Életre hívója és fő énekes, *Palkóné Hufnágel Éva* gospelhangfekvéssel megáldott, energikus hölgy. A maréknyi csapat a fesztiválon ötödik alkalommal vett részt. És vette ki a részét belőle, szolgálatával ugyanis – például a kedvelt *It's me, it's me, it's me, oh Lord...* című számmal – ráhangolódhatott a közönség a gospelestre.

A csiszolatlan gyémántok után visszafogottabb, mégis elbűvölő előadó érkezett *Balla Bettina Claudia* személyében.

A huszonöt éves – idén már doktor – Bettina kisiskoláskorától zongorázik, énekel, és maga is ír dalokat. Az egyik *Bolyki* „brother”, a fesztiválon törzsvendég *András* kíséri szintetizátoron és két dalban duettpartnerként is. A dalok angol nyelven, *Beyonce-ra* emlékeztető hajlítgatásokkal, mégis igen egyedi hangvétellel, egyedi hangulatot árasztva szólnak meg.

Az álmodozó dallamok után a *Gergő Lajos* vezette *Lumen Christi* érkezik Rákospalotáról egyenesen a színpadra. A formáció már 1997 óta létezik, és a fekete gospelre esküszik. A zömében gimnazista ifjakon látszik, összeszoktak, és élvezik a közös dicsőítést, melybe egyéniségüket is bedobhatják egy-egy törzsfordítással vagy improvizálással.

A következő fellépő egy önjelölt s elsőre meglepetésszerű csapat: *Szabó Balázs és Zenekara*. Nem, ők nem a *Szabó Balázs Band* a *Világtalan zajjal* – *zajtalan világgal*, hanem egy szentendrei illetőségű, református szellemű csapat. Az énekes kislánya az első sorban tapsol, felesége a színpadon énekel. Családi, testvéri vállalkozás ez.

Az elsőre talán túl lezsernek tűnő *Szabó Balázsék Csűrös Csilla* műsorvezető kellemetlen megjegyzései ellenére nagy örömmel nyúlunk a hangszerekért, s már az első szám

alatt leveszik a lábáról a hallgatóságot. Valahogy érezni lehet, hogy szívből játszanak. Még ha néhol nem is oly jól sikerültek a rímek, nem lehet nem szeretni ezeket a fiatalokat. Szabó Balázs izgágán ugrál a szintetizátor mögött, s sűrűn mutogat föl-felé, a dicsőítés irányába. Két dalos hálaadás között pedig saját megtéréséről is mesél. A 139. zsoltárt ajánlja a közönség figyelmébe. Könnyű drogok helyett pedig a gospel.

***

Az est fénypontja következik *Tyna Maria* személyében. A salentói énekesnő a solymári fesztivál sztárvendége. Rajongói „a fehér bőrű fekete hölgyként” emlegetik. *Black on White* elnevezésű kórusával magának *II. János Pál* pápának is énekelhetett. Mára már iskolája és gospelfilozófiája van. Vallja, hogy a dalokban magával Istennel találkozhatunk, és hogy a zenének gyógyító ereje van.

A tündöklő – smaragd zöld – ruhájú és egyéniségű hölgy dallamos olaszságával, lenyűgöző temperamentumával hamar meghódítja a közönséget. Nem csak előadni, adni akar. Gyakorlatilag minden egyes szám között missziói tevékenységet folytat. Ezt egyesek nehezményezik, mégsem tudják persze levenni a szemüket a csupa mosoly, királynői alakra. Az előadás legmeghatóbb része, mikor épp egy evangélikus dal próbál magyar nyelven is énekelni Tyna Maria: „Csak Te vagy irgalmas, csak Te vagy nagyszerű, csak Te vagy csodálatos...”

Nem ily mézes-mázás, de szintén magával ragadó előadó a *Megasztár*ból is jól ismert *Póka Angéla*, aki a fesztivál állandó vendége. Idén nemrég megalakult triójával érkezett: *Nagy Szabolcs* (zongora) és *Szabó Tamás* (szájharmonika) kísérték, ám – a közönség félreérthetetlen tiltakozása ellenére – csak három-négy szám erejéig. De maximális erőbedobással – nem mintha a Los Angelesben tanult, számos díjat elnyert énekesnőnek túl nagy erőfeszítésre volna szüksége a zenéléshez...

Az est záróakkordja a *Bolyki Soul & Gospel Kórus* műsora volt. A produkció közben olybá tűnt, mintha a kórus háttérbe kényszerült volna névadója és tanítója szereplése kedvéért. A bűvészhűbába öltözött *Bolyki Balázs* a popzene irányába vitte a gospel, de úgy tűnik, zömében szép fiatal lányokból álló kórusát ez az aránytalanság és műfajkeveredés nem zavarta. Persze egy ilyen ifjú formáció, mely alig múlt egyéves, még kevésbé tudja meghatározni magát...

***

A solymári PEMŰ szabadtéri színpada előtt magyar és olasz, idős és gyerekek a zene erejével eggyé válhattak. Valódi közösséggé, melynek tagjai értik egymás nyelvét. Ez az egységérés Isten dicsőségének és a zene nyelvének csodája.

Az egységélmény örömeztetést hoz magával. Az örömet felismerni egymásban pedig újra örömet terem. Ilyen örömszaporítás folyt tehát Solymáron.

Ezek után nem kell felszólítás a dicsőítéshez, jön az magától.

„Akinek van füle – de még inkább: szíve –, hallja!”

■ KINYIK ANITA

ÁLSOLYMÁRON

A Don Bosco Társulat gyermekeinek előadása

Egy ifjú gospelrajongó

A Gyémánt gospelkórus vezetője

Tyna Maria Olaszországból

Lumen Christi

Bolyki Balázs és a Bolyki Soul & Gospel Kórus

Evangelikus lelkészképzés a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben

► **Különböző elképzeléseink vannak arról, hogy milyen is az igazán jó lelképítő. Az anekdota szerint a tökéletes pap csak tíz percig prédikál, reggel nyolctól éjfélig dolgozik, ő takarítja a templomot is, csak egy a baj: ilyen pap mindig a szomszéd gyülekezetben szolgál.**

A lelkész szolgálatának, az egyházi szolgálatnak valódi lényege mindezek előtt abban áll, hogy hirdesse az evangéliumot, és kiossza a szentségeket: a keresztséget és az úrvacsorát. A szolgálat céljáról így ír az *Ágostai hitvallás*: „Isten azért rendelte az evangéliumhirdetésnek és szentségosztásnak szolgálatát, hogy erre a hitre eljussunk. Mert az ígén és szentségeken mint közvetítőeszközkön keresztül kapjuk a Szentlélek ajándékát. Ő támaszt hitet – ahol és amikor Istennek tetszik – azokban, akik hallják az evangéliumot: azt tudniillik, hogy Isten nem érdemeink miatt, hanem a Krisztusért igaznak fogadja el azokat, akik hiszik, hogy Krisztusért kegyelmet nyernek. »...hogy a Lélek ígéretét elnyerjük hit által.« (Gal 3,14)»

Az evangélium hallgatása és a szentségekkel való élés tehát olyan alkalom, amikor Isten az ő Szentlélek által hitet támaszthat bennünk. Az evangélium hirdetésének és a szentségek kiosztásának szolgálata pedig olyan felelősségteljes szolgálat, amelyet annak tudatában kell végezzen a szolgálattevő lelkész, hogy Isten ezt a szolgálatot felhasználja arra, hogy másokat megszólítson, bennük hitet támaszson. Mindez nemcsak a lelkész istentiszteleti szolgálatára érvényes, hanem minden olyan szolgálat végzésére, amikor a lelképítő evangéliumot hirdet, legyen az vallásoktatás, bibliaóra vagy lelkigondozás.

Sokrétű, kihívásokkal teljes, igazán szép hivatás a lelkészi, de sok felelősség hordozását is jelenti, és alapos felkészülést igényel. Éppen ezért minden egyház nagy súlyt fektet a lelkészképzésre, hogy a következő nemzedéknek is legyenek elhívott és szakszerűen képzett lelképítői.

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház hivatalos lelkészképző intézete a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, mely történelmi szűkös helyzetben alakult. Amikor 1948-ban új vallásügyi törvény lépett érvénybe, a törvény értelmében a négy történelmi protestáns egyház (református, szász evangélikus, magyar evangélikus és unitárius) egyetlen közös teológiát tarthatott fenn. Ez a lépés valójában a három, addig létező teológiai fakultásnak, a Református Teológiai Fakultásnak (itt tanultak a magyar evangélikusok is), az Unitárius Teológiai Akadémiának és a szász evangélikusok Teológiai Főiskolájának összevonását jelentette.

Ma a teológia államilag elismert, akkreditált felsőoktatási intézmény, mely négyéves alapképzést (licenciátus) és kétéves magiszteri képzést (mesteri oklevél) nyújt. Reményeink szerint az intézet hamarosan visszanyeri doktorképzési jogát is.

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben az evangélikus hallgatók a legtöbb tantárgyat közösen tanulják a református és unitárius

hallgatókkal. A sajátos evangélikus tartalmat oktató tantárgyakkal – hitvallásismeret, dogmatika, etika, ének, liturgika – természetesen a többi felekezettől elkülönülve foglalkozunk. A képzés első éveiben különösen a bibliai alapismeretek és azokhoz kapcsolódva a bibliai nyelvek (görög, héber), az egyháztörténet és a rendszeres teológia alapozó tantárgyai (bevezetés a teológiába, filozófia, hitvallásismeret) kapnak hangsúlyt. Azért, hogy a képzés alatt a hallgatók el tudják olvasni az idegen nyelvű klasszikus és legújabb nemzetközi teológiai irodalmat, az első években idegennyelv-oktatásban is részesülnek.

A teológia épületében található könyvtár gazdag anyagot kínál teológiai szakirodalomból, folyóiratokból és más szakterületek irodalmából egyaránt. A könyvtáron kívül ugyanabban az épületben található a diák-bentlakás és a konviktus (étkezdő) is.

Sajátos jellemzője teológiánknak, hogy nemcsak elméleti képzést nyújt, hanem már az elméleti képzés éve alatt súlyt fektet a gyakorlatra is. Hallgatóink rendszeresen tartanak áhítatokat, istentiszteleteket, de a kolozsvári evangélikus gyülekezetben való közreműködés vagy más gyülekezeteinkben való szolgálatok alkalmával (legáció, nyári szolgálat) a teológia diákjainak gyakorlati tapasztalok gyűjtésére is lehetőségük van istentiszteletek tartásában, vallásoktatásban (vallásóra, katechézis, ifjúsági bibliaóra), illetve lelkigondozói és diakóniai szolgálatban (családlátogatás, kórházmisszió, utcagyerekek-misszió).

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet hallgatóinak tanulmányai nem feltétlenül szorítkoznak csupán a kolozsvári teológiai oktatásra. Az úgynevezett „cserediákprogram” keretében minden diáknak lehetősége van két-két hétre vagy egy egész félév időtartamára magyarországi teológiákon tanulni, a Lutheránus Világszövetség, a Gustav-Adolf-Werk vagy más alapítványok ösztöndíj-programjaival pedig külföldi egyetemeken gyarapíthatják ismereteiket.

Milyen is a jó lelkész? Sok mindent elmondhatunk róla. A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben pedig minden lehetőség adva van ahhoz, hogy az ott végzett hallgatókból Isten evangéliumának jól képzett, biblikus és hitvallási alapokon álló szolgálói, egyházunknak pedig szabályszerűen elhívott lelkészei legyenek.

■ BENKŐ TÍMEA

A szerző evangélikus lelkész, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tanársegédje

Felvételi tájékoztató a teológia honlapján: http://proteo.hu/pti/felveteli/Felv_2012_ev.pdf

► **Urbán Ákos** a Rimaszombat melletti Bátkán született lelkészcsaládban. Iskolába járni Kassán kezdett, egyetemi éveit Pozsonyhoz köti. A prágai tavasz bukása után Hollandiába emigrált. Egy kisebbségekről rendezett düsseldorfi konferencián beszéltünk életéről, magyarságáról, új hazájáról.

– *Kassai éveire összeraktak a legsötétebb sztálini diktatúrával. Gyermekeként hogyan élte meg ezt az embert próbáló időszakot?*

– Rákóczi városában 1950-tól 1954-ig lakott a családom. Kassán akkor a legtöbben magyarul beszéltek, feltűnt, ha valaki más nyelven szólalt meg. Az idő tájt még nem építették meg a szlovák betelepülést ösztönző nagy lakótelepeket, az üzletekben is kizárólag magyarul köszöntötték a betérőt. A sztálini rendszer végjátékát éljük, a diktátor halála után kilenc nappal, a temetésről hazatérve meghalt a generalisszimusz talpnyalója, Klement Gottwald is.

Az ország gyászba borult, az iskola ablakait is fekete krepp-papírral fedték be, és a tanító néni őszintén sírt. A mi családunk viszont nem könnyezett, mivel egyrészt a kommunisták szemében a klerikális reakcióhoz tartoztunk, másrészt – magyarok lévén – kétszeresen is hátrányos megkülönböztetésben volt mindig részünk. Noha a kassai református gyülekezet igazi családként működött, pap gyermekeként hamar felfogtam, hogy ettől a rendszertől nem sok jót remélhetek. Az ateizmus éveit éljük, karácsony helyett a *Dedo Mraz* (Télapó) ünnepét ültük. Az átnevelés tökélyét jelzi, hogy magam is megbotráncoltam, amikor a kocsmából kitértorgó részeg „Dedo Mraz, vigye el a frász” szövegű nótára gyűjtött.

– *Ezután – úgy tudom – Gömörországba költöztek.*

– 1954-ben apámat Gömörszékesrévára helyezték. A Turóc-patak völgyében megbúvó, száznál is több település a nyelvhatár közelében feküdt, s melegsívívű lakói nagyon kedvesen fogadtak minket. Kis közösség lévén az iskolában az elsőtől az ötödik osztályig együtt tanultak a gyerekek.

Ezután Sajógömörbe kerültünk, abba a faluba, ahol *Mátyás* király egy dárídó után megkapáltatta az urakat, ráadásul a hegyről lefelé. Most is áll még az igazságos uralkodó szobra, természetesen kapával a kezében. A híres faluban fejeztem be általános iskolai tanulmányaimat, majd ismét Kassára kerültem.

A megkülönböztetést újra megtapasztaltam, papgyerekként a villamosági technikum ajtaja zárva maradt előttem. Az igazgató elutasítása tanulságos volt: „Lelkész úr, három

A földmérő és az anyaföld

papgyerek jelentkezett, az egyiket a járási párttitkár protezsálta, így őt kellett felvennem.” Utólag hálás lehettem a pártkorifeusnak, mivel így lett belőlem földmérő. Az építési és földmérő technikumban 1960-ban kezdtem tanulni, s négy év múlva technikusként végeztem. Ekkor már mutatkoztak az enyhülés jelei, így felvélizhettem a Pozsonyi Műszaki Főiskolára, ahol geodézia szakon fejeztem be tanulmányaimat 1969-ben.

– *Egyetemi éveire a prágai tavasz időszakára estek. Milyen emléket őriz az „emberarcú szocializmus” születéséről?*

– Pozsonyban élénk diákeletbe csöppentem, a magyar hallgatóknak saját – *József Attiláról* elnevezett – egyetemi klubjuk volt. Az intézményt *Durray Miklós* vezette, barátságunk mind

latra Koblenzbe. Utazási lázamat csak felkeltette a kintléti, így a következő évben Hollandiába utaztam két hónapos ösztöndíjjal, s ott ért augusztus 21-én az orosz megszállás híre.

Válaszút elé kerültem, nagy volt a kísértés, hogy emigráljak. Nem volt azonban még diplomám, ezért szüleim tanácsára hazatértem, s befejeztem az egyetemet. A határokat csak 1969-ben zárták le, így szerencsém volt, s egy fél éves újabb kint tartózkodás után már nem tértem vissza.

– *Miként indult karrierje az új hazában?*

– Hollandiában azonnal felvettek egy mérnöki irodába, de akkor még nem tudtam, hogy egész életemet egy cégnél dolgozhatom végig. A vállalkozásnak akkor nyolcvan munkatársra

emberként hogyan látta a magyar demokrácia kezdeti lépéseit?

– Szép korszaka volt az életemnek, amikor 1992-ben egy magyar–holland társaság ügyvezetőjeként Budapestre helyeztek. A hét év alatt kétféle életet éltem, havonta egy hetet töltöttem Magyarországon. Dolgos időszak volt: reggeltől estig minisztériumokkal, megbízókkal, alvállalkozókkal tárgyaltam, a rendszerváltás átláthatatlan dzsungelében kellett eligazodnom. Partnereim igen segítőkészek voltak, de a gazdasági életet átszötte a korrupció. Az egyik államtitkár Volkswagen Golfot kért szolgálataiért, a másik nagyra törőbb volt: Passatra tartott igényt.

A gazdasági vezetés mellett törődni kellett a magyar kollégák lelki világával is, egy elfásult csapatba kel-

a mai napig megmaradt. Az enyhülés szele már 1966-ban érződött, a prágai tavasz bontogatta szárnyait. Mindenki lelkiismeret-vizsgálatot tartott, a kommunista meggyőződést sokan kezdték el szégyellni. Megmosolyogtuk a tudományos szocializmus tantárgy előadójának mazochista önvallomását. A becsületben megöszült tanár beismerte, hogy számos kollégájának még érettségije sincs, s több akadémikus is egyetemi diploma nélkül ül a magasos testületben. Nyilvánvalóvá vált, hogy az elvtársak egymásnak osztogatták a pozíciókat, s az igazság pillanatában összeomlott a kártyavár.

A prágai tavaszról jómagam is profitáltam. 1967-ben sikerült először kijutnom Németországba. Az IAS (International Association of Students) nemzetközi diákcsereszervezetnek köszönhetően kerültem ki öthetes gyakor-

olt, később igen jól prosperált, s kétezer embert foglalkoztathatott. A konjunktúrában terjeszkedő, szakmailag is kiváló intézmény egy ambiciózus fiatal embernek ideális iskola volt. Szépen haladtam a ranglétrán, később vezetőként számos helyen dolgoztam.

Sokat jártam külföldi konferenciákra, az Amerikai Egyesült Államokba, Kanadába, ráadásul főnökeim is támogatták az utakat, mivel ők is szerettek utazni. Ezek a szimpóziumok azért is érdekesekek voltak, mert a rendezvényekre a világ minden részéből érkeztek magyar geodéták. Legtöbben a soproni erdészeti egyetemen végeztek, s szétszóródtak a messzeségbe. Ezen a találkozón szinte otthon éreztem magam, így amikor csak lehetett, kiküldetésbe mentem.

– *A rendszerváltás után Magyarországon is dolgozott. Nyugati üzlet-*

lett életet leheltem. A földmérők és geodéták jól felkészültek voltak, de az eszközállomány felett eljárt az idő. Első feladatunk az investíció volt: számítógépekkel, gépjárművekkel, műszerekkel szereltük fel partnereinket.

– *De nem csak szorgos munkával teltek a budapesti napok!*

– A Márvány utcában volt az irodánk, így gyakran megfordultam a közeli Püski könyvesbolt rendezvényein. A könyvbemutatók mellett felejthetetlenek voltak a gólyavári esték, s szívesen visszagondolok *Raffay Ernő* kertészeti egyetemen tartott előadására is. A holland társaságok rendezvényei is megmaradtak emlékezetemben, különösen, amikor az ABN Amro Bank a Magyar Nemzeti Galériába hívott meg év végi fogadására. A pénz beszél, ezért azon az estén a múzeumőrök is engedékenyebbek voltak, s így pezsgővel a kezemben járkhálhattam a Munkácsy-képek között. Késő este a kupolából nézhettem a szállingózó hóhelyeket s a fehérbe burkolódzó fővárost.

– *Kereste-e honfitársai társaságát Hollandiában?*

– Az első hollandiai utamon kapcsolatba léptem a magyar szervezetekkel, s református lévén az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia munkájába is bekapcsolódtam. A Pax Romana rendezvényei az ökumené érzését erősítették, mivel sokszor protestáns szervezetekkel közösen tartották az összejöveteleket. A konferencia munkája, az egyhetes együttlétek élménye magyarságtudatom és a közösségi érzés szempontjából is sokat jelentett számomra. E szervezetből vált ki később a baseli központú Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, amelynek egyik rendezvényén találkoztam későbbi feleségemmel, *Emőkével*.

Négy évre rá kötöttük össze életünk fonálát, a sikeres pályafutásomhoz a

családom is hozzájárult. Négy gyermekünk született, a legnagyobb lányunk magyar emberhez ment férjhez. E frigyéből már egy unokával is dicsekedhetünk. A többiek még csak barátkoznak a házasság gondolatával.

A magyarságtudat – feleségemnek köszönhetően – tovább élt a családban. A gyerekek cserkész táborokba jártak, Magyarországot is többször beutazták. Otthon természetesen magyarul beszélünk, s az SMS-t is magyarul írják, ráadásul helyesírási hiba nélkül. De be kell vallanom, noha büszkék magyarságukra, ők már világpolgárok, s a nemzeti érzés is másképp él bennük.

– *A holland társadalomról a magyar közvélemény nagy részében igen negatív kép alakult ki. Hogyan látja belülről e talán túlzottan is liberális országot?*

– Hollandia nagyon sokat változott a négy évtized alatt. Korábban kiszámítható, nyugodt, toleráns ország volt. Kemény munkával lehetett ugyan kitörni az átlagból, de a polgárok megbecsülték a dolgos embereket. A globalizáció, a baloldali szabadosság tette tönkre az országot. A Radikálisok Politikai Pártja két évtizede egy tömörülés volt a sok közül. Most a kommunista párttal, a Demokraták 66 párttal egyesült, s ez a politikai erő negatív irányba viszi Hollandiát. A társadalmat az is megrendítette, hogy meredeken csökkent az egyházakhoz tartozók száma. Megdöbbentő, hogy a katolikus déli részen közel száz parókiát négy-öt közösséggé vonnak össze.

– *Mit érez, amikor hithű kálvinistaként belép egy múzeumába átalakított templomba?*

– Szomorúan szemlélem a hitehagyást. A hollandok a devianciákat egy kézlegyintéssel intézték el, „ez egy másik kor” felkiáltással. A túlzott tolerancia kiölte belőlük a kritikát, így a gondolkodás elvtelenül változott. A szabadosságot a média is erősítette. Felháborított, hogy az államtitkár, aki az általános iskolákban nem kívánta bevezetni a homoszexuális felvilágosítást, elítélendőként került a lapok címlapjára.

A krízis a reformátusokat is utolérte, s ennek is a következménye, hogy a két nagy református egyház és az evangélikus egyház egyesülni kényszerült, így született meg 2004-ben a Holland Protestáns Egyház. Ez a legnagyobb református egyház Hollandiában, mellette az országban még három kisebb református egyház is működik.

Ezeknek az egyikében találtam lelki otthonra. Családommal a *Nederlands Gereformeerde Kerk* almerei egyházközségéhez tartozunk. Nem volt véletlen a választás: amikor 1969-ben letelepedtem, az egyház gyülekezeteinek már volt kapcsolata a magyar reformátusokkal.

Egyházunkban a helyi gyülekezet önállóságára, felelősségére nagy súlyt helyeznek, természetesen nem a testvéri gyülekezetek kárára. A közösség tagjai számon tartják egymást, a gyerekek kortól függően vesznek részt a vasárnapi istentiszteleten. Tizenkét éves kortól három-öt éven keresztül hetente járnak konfirmációi előkészítő órákra. Négy, immár felnőtt gyermekünk is ebben az egyházban nőtt fel és tett hitvallást; nagy örömünk, hogy megmaradtak a hitben, ellenálltak a korszellemnek, és nem fordultak el az anyaszentegyháztól.

Baráti köröm is e csoportból kerül ki, gondolkodásunk hasonló, az élet főbb kérdéseiben teljesen egyetértünk.

– *Amikor Felvidékre megy, elutazik vagy hazatér?*

– Különös érzés visszatérni, de úgy érzem, mintha el sem mentem volna. Felvidékre hazamegyek, Budán is van egy lakásom, így három országban vagyok otthon.

■ CSERMÁK ZOLTÁN

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Ovassa az Evangélikus Élet digitális változatát!

Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Családközzön hozzánk a Facebookon is!

Dávid és Góliát

Azt mondják, az ember az elsőszülöttjét még pálmának szeretné nevelni: öntözi, metszi, nyesegeti, nyújtja, formálja... Később rájövünk, hogy nem mi tervezzük el, milyen nővényke lesz a palántánkból. Ez persze nem könnyű szülői feladat. Nem elég a keresztségben az Úrnak ajánlani gyermekünket, nap mint nap ne-

melyik táskával és melyik hangszerrel.) Jól jön a segítség! A nagymama vállalta a vívőedzéseket, hozzá-viszifizeti, versenyekre járnak.

Nemrég volt az első alkalom, hogy én kísértem el fiamat a bajnokságra. Minden menet után hálát adtam az Úrnak, hogy megmaradt a gyermekem.

radt volt minden gyerek. A fiamat a legjobb nyolc közé jutáshoz a tavalyi bajnokkal sorsolták párba. Esélytelen küzdelem ígérkezett. Teljesen összetört a tizenkét évesem, és én azon töprengtem, hogy mit mondhatnék neki.

Elmeséltem Dávid és Góliát történetét; azért, hogy megértse, az Úrnak

ki kell szentelnünk. Nem pálmát kell görcsösen nevelnünk, hanem egyszerűen gyönyörködnünk kell abban, amivé a fiókánk cseperedik. Engedni kell növekedni, nyújtózní, formálódni...

Mi is beleestünk a „pálmát faragunk” hibájába. Legnagyobbik fiunkat sokáig látni szerettük volna valamilyennek: beirattuk balettra, zeneiskolába, rajzszakkörre, vívásra, színjátszó körre. (A testvérekkel együtt a különórak száma hatványozódik, és már csak egy konyhai táblázatban tekinthető át, melyik nap ki hova megy,

Kezdetben még a szemem sem mertem kinyitni, nehogy végig kelljen nézmem, ahogy lekasabolják vagy kardélre hányják. Tudtam, hogy a vívás küzdősport, de csak most szembesültem vele. Amikor már ki mertem nyitni a szemem, és nem sikítottam minden találat után, megértettem, hogy melyik fény mikor gyullad ki, és melyik az, ami jó nekünk. És már amiatt sem aggódtam, hogy a fiam a 220 voltba van bekötve, mert tudtam, hogy csak ezekhez a találatjelző fényekhez.

Egy-két óra múlva már nagyon fá-

semmi sem lehetetlen, ne adja fel! De szívére helyeztem, hogy... most nem ez fog történni! „Dávidnak” a mi történetünkben még fejlődnie kell és gyakorolnia.

10:3-ra kikaptunk, de boldogan hagytuk el a pástot! Velünk volt az Úr! Nem a győzelemben, hanem a játék örömeiben, a másikért való aggódás lassan oldódó feszültségében, a csapatmunkában... és abban, hogy nem akartam bajnoknak álmodni a fiam, csak biztatni és mellette állni... nyitott szemmel!

■ PAPP ANDREA

Vízgyűrűk

A semmi felett lebegő szűk deszkapallón rendíthetetlenül vonul végig. Ugrásra készül. Minden porcikája. Bensejének minden zegzuga. Megáll. Egy pontba sűrűsödik számára – s az őt nézők számára – a világmindenség. Megfeszített ő is valamiféleképp. Tudja, nincs más választása: ugrani kell!

Sokszor elképzelte már ezt a döntő elrugaszkodást. Képelete szárnyakat adott olimpia felett álló dicsőségre szomjazó magának. Mostanra csak a nehézkedés maradt. Ólomsúlyú mindene. Oly intenzitással tör tagjaiba az ellenállás, hogy úgy érzi, képtelen megmozdulni. Mégis csupa mozgás, csupa izzás belül. Áll és küzd. Áll és akar. Mélyet és magasat. Szépet. Örök érvényűt. Nyerni akar.

Fél.

Inába száll..., majd ereiben lüktet.

Remeg.

Kívülről délceg. Óriás. Kidolgozott, kifinomult emberi fizikum, tökéletes alak.

Sugárzik az akarat.

Ugorj már!

Készen áll.

Mély levegőt vesz – körülötte a stadion visszatartja lélegzetét –, és ellöki magát. A levegőbe lendül. Mintha elidőzne ott egy kicsinykét. Kifeszített pillanat. Már nem akar, már odabíz.

És zuhanni kezd. Hullik-hullik a bizonytalanba. Már semmi nem izgatja. Eloldódott.

Teste, a betört, az idomított rendre produkálja a sok betanult pózt, figurát. Kitartás. Feszítsd! Engedd!

Lelke szárnyal. Pillanat-örökkévalóság.

Mélyrepülés.

Alámerülés.

Becsapódik.

Orrát, száját gyöngéd erőszakkal tapasztja be a víz. Az ő közege. Ismerős, langyos, lágy.

Megszűnik a külvilág. A stadion kiáltása elhal. Emberünk meghal. A víz alatt találkozik Teremtőjével.

Utána a vízgyűrűk...

■ – KINYIK –

Erős a várunk

Erős várunk nekünk a félelem, magasak és szilárdak a falai. Körbevesznek, és néha valóban meg is védenek a külvilágtól és önmagunktól. Elrejtőzve élhetünk. Biztonságban. Ám idővel kiderülhet, hogy ez a védelem csupán látszólagos. Hiszen sebeket ugyan nem kapunk, de nem ér el minket az éltető napfény sem. Szívünkben nem vesz lakozást a remény, csupán egyre mélyül a szomorúság.

De nem lehet örökké félelemben élni. Egyszer – előbb vagy utóbb – eljön a változás, a változtatás ideje, amikor megszólal egy szelíd hang, az Úr hangja, amelyet eddig vagy nem tudtunk, vagy nem akartunk meghallani: „Ne félj, mert én veled vagyok, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Megerősítlek, meg is segítlek, sőt győzelmes jobboldal támaszok. (...) Mert én, az Úr, a te Istened, erősen fo-

gom jobb kezdetet, és ezt mondom neked: Ne félj, én megsegítlek! (...) Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődös meg, a láng nem éget meg.” (Ézs 41,10.13; 43,1-2)

És ekkor – csakis ekkor – betelik az idő.

És tudni fogjuk, tisztán és világosan, hogy elérkezett a várva várt nap. Az Úr napja, és ezért a mi napunk.

Szent az a perc, amikor elkezdünk vágyakozni a kinti világ után, és áldott az a pillanat, mikor először akarunk és merünk is kitekinteni félelmeink várának lőréséin.

Mert ez az első lépés, a kezdet.

Hiszen az élet, a valódi megélt élet – minden buktatójával és örömeivel – odakinn van, a falon túl...

Induljunk hát el, ha dobogó szívvel és remegő térdekkkel is, de induljunk!

Akkor is, ha nehéz megtenni az első lépést, mert fejben már előre lejátszunk mindent, bekalkulálva minden esetleges csalódást, ami érhet minket.

Ám ezek ekkor már – mert az idő megérett rá – többé nem tarthatnak vissza, ledőlnek a vár ledönthetetlenek hitt, erős falai.

Amikor ez az idő elérkezik, már nem az a fontos, mit vehetnek el tőlünk a többiek, hanem az, hogy mi mit adhatunk nekik: a félelmeiktől végre teljesen szabad önmagukat és könnyek és kínok közepette megszerzett hitünket

A bizonyosságot afelől, hogy az élet értelmes és szép lehet mindenki számára.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

A hónap igéje

„Nemcsak a közelben vagyok Isten (...), hanem Isten vagyok a távolban is!” (Jer 23,23)

Egyik unokám azzal kedveskedett nekem, hogy születésnapomra lerajzolta a templomunkat. Úgy tűnik, érzi már ez a kis lélek is, hogy mi a legfontosabb a papának. A kékre firkált, égbe nyúló torony, az oldalhajó hatalmas rozetája az elemei az egyszerű alkotásnak. Valami azonban zavarja a rajzot figyelő szemet: hiányzik a térhatás, hiányzik a távolodó vonalak összetartása.

Iskoláskorom egyik legnagyobb rajzélménye volt, amikor rájöttem a térhatású ábrázolás furfangjára. Arra, hogy a valóságban párhuzamos vonalaknak a távolabbi részek felé össze kell tartaniuk. Készültek is sorozatban az „alkotásaim”, mert ettől kezdve új örömet leltem a rajzolásban. A szomszédos tiszt lakótelep épületei keskenyítve a távolabbi részek felé. Hatéves fejjel ötvenhat tragédiája még nem jutott el az eszemig, de az orosz tankok felénk fordított ágyúcsövének térbeli ábrázolása kedvenc rajztémám volt vagy fél évig.

Mennyi mindennek kell lejárásodni, mennyi megfigyelésnek kell rögzülni ahhoz, hogy a gyermek meglássa és tudatosan ábrázolhassa a közelség és távolság látványát! Van, aki még felnőttkorában sem tud papírra vetni egy házat úgynevezett axonometrikus ábrázolással. Baj van a távolság-érzésünkkel!

Az iskolakezdetés havi igéje egy lelki axonometriáról szól. „Nemcsak a közelben vagyok Isten – így szól az Úr –, hanem Isten vagyok a távolban is!”

A bűneset-prédikáció a Biblia elején a lényegre mutat. Arra, hogy a bűn eltávolít Istentől, és ebben az eltávolításban egyre kisebbnek, jelentéktelenebbnek látszik a Teremtő. A közeli

dolgok pedig egyre nagyobbak tűnnek Istennel szemben. Közel édesgett önző terveink, magunkhoz ragasztott aggodalmaink oly nagygyá lesznek, hogy képesek eltakarni Istent.

A személyes Gonosz nagy mestere ennek a lelki axonometriának. Elhitei az emberrel, hogy Isten jelentéktelen, sőt hogy nincs Isten.

2012 őszén nem olvashatjuk Jeremiást az evangélium ismerete nélkül. A Teremtő azzal segített a látszat csatlásába esett emberen, hogy közel jött. Testté lett, közöttünk lakozott. A lelki axonometria egyik legfontosabb látványa a golgotai kereszt, melyen magához ölelte a távolból közel jött Isten az eltávolodott világot.

Közel jön ma is. Odalép Emmausba – távolodó kiábrándultságunk közelébe, sőt bejön, és az asztalfőn megtöri a kenyeret, melynek hatására még aznap távolodóból közeledővé válnak útjaink. Közel jön. Jön velünk az iskolapadba, elkísér a rendelőbe, melénk fekszik az intenzív osztályra is. Közelsége életigenlővé, örömtelivé tesz, és közel hozza „az Atyaisten jobbát”.

A jeremiási igének van egy bezárt-ságot kinyitó, kegyességi sovinizmust szétfeszítő üzenete: Isten Istene a távollevőknek is, a templomunktól távolmaradókknak is. Nagy munkát végez közöttük, csak messziről tűnik kicsinek az ő missziója.

Ezért most nem javítom ki unokám rajzát, mert tudtán kívül igazi evangéliumot rajzolt a papírra. Ő még közel látja a távolit. Ezért mondja Jézus: Ti távolállók! „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket...” Egészen közel!

■ GYJS*VDM

HETI ÚTRAVALÓ

Krisztus mondja: „Amikor megtették ezeket akár csak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tették meg.” (Mt 25,40)

Szentháromság ünnepe után a 13. héten az Útmutató reggeli és heti igéi ezt tudat(osit)ják: a hit cselekedetek nélkül halott! Jézus azonosítja magát legkisebb embertársunkkal. E heti igénk kapcsán Luther így figyelmeztet: „Jól vigyázz hát, hogy el ne menj Isten mellett! Minden rád szoruló szegényben ő közelít hozzád. Egészen kezed ügyében van, s bármit teszel, vele teszed. Itálnyí hideg vizet sem adsz hiába, sőt ezerszeres gyümölcsöt látod. Nem cselekedetért – de Isten ígéréteért!” Könnyű leckét kaptunk ez új tanév küszöbén Jézus „egy ügyű” iskolájában: „Az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő parancsolatait, az ő parancsolatait pedig nem (!) nehezék.” (1Jn 5,3; LK) Ő jó cselekedetekre készíti fel gyermekeit, ezért: „Az Úr törvényében boldog, aki gyönyörködik.” (GyLK 668) A szeretet nagy parancsolatát jól tudta a törvénytudó (is): „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” De a döntő kérdés: „...ki volt a felebarátja a rablók kezébe esett embernek?” Tudhatjuk mi is: „Az, aki irgalmas volt hozzá.” Jézus „házi feladata”: „Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj.” (Lk 10,27.36.37)

S a szeretet apostolának indoklása: „...ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk. ...mert Isten szeretet.” (1Jn 4,12.8) A mőzesi törvények ma is időszerűek: „Mert a szegény nem fogy el a földről, azért parancsolom neked, hogy légy bőkezű az országodban levő nyomorult s szegény testvéredhez.” (5Móz 15,11) S ma is ez a teljes, örökkévaló élet kezdete: „Az Urat keressétek, akkor élni fogtok...” „A jóra törekedjétek, ne a rosszra, akkor életben maradtok, és veletek lesz az Úr...” (Ám 5,6.14) Az emberszeretet különböző törvényei az árvák, özvegyek s jövevények javát szolgálják: „Emlékezz arra, hogy szolgoltál Egyiptomban! Ezért parancsolom neked, hogy így cselekedj.” (5Móz 24,22) Az első keresztyén gyülekezet tagjai testvéri közösségben éltek: „A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt. (...) Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon. Nem volt közöttük egyetlen szűkölködő sem...” (ApCsel 4,32-34) Júdás harminc ezüstért árulta el az Urat: „...így szólt: »Üdvöz légy, Mester!« – és megcsókolta őt. Jézus ezt mondta neki: »Barátom, hát ezért jöttél!«” (Mt 26,49-50) Ámde a másik „Júdás, Jézus Krisztus szolgálja... köszöntését küldi...: irgalom, békesség és szeretet adassék nektek.” S int: „Ti azonban, szereteteim, épüljétek szentséges hitetekben, imádkozzatok a Szentlélek által, tartsátok meg magatokat Isten szeretetében...” (Júd 1.2.20-21) Minket „Jézusban jó cselekedetekre teremtett, amelyeket előre elkészített Isten, hogy azok szerint éljünk” (Ef 2,10) „Hitből jön a cselekedet, / Hogy életünk betöltse; / Élő, igaz hit nem lehet, / Melynek nincs jó gyümölcse.” (EÉ 320,5)

■ GARAI ANDRÁS

PALACKPOSTA

Kapunyitási pánik?

A kapunyitási pánik fogalmával az életbe induló fiatalok szorongó félelmét próbálják körülírni, amelyet a felnőttkor döntési kényszerei váltanak ki belőlük. A nyitott kapuk, az élet lehetőségei akár nyomasztóak is lehetnek. Nemcsak a szűk, hanem a tág mozgástér is zavarba hozhat, és teherként teledpedhet az emberre. Paradox módon a szabadság is lehet szorongató, esetleg még fojtogató is...

Most, az iskolai kapunyitás küszöbén azon tűnődöm, hogyan gondolunk a nyíló ajtókra, a nyíló iskolákra, a kinyíló lehetőségekre. Mikként éljük meg a szeptembert diákként, szülőként, pedagógusként, lelkészként vagy éppen iskolákat is fenntartó egyházként? Hogyan nézünk és gondolunk az Isten által kinyitott ajtókra? Itt a mindennapokban és az örökkévalóság összefüggésében. A *Jelenések könyvében* így olvassuk: „Íme, nyitott ajtót adtam eléd...” (Jel 3,8)

Hogyan állunk a nyitott ajtó előtt?

Az iskolakezdés időszakában sokszor a kapunyitási pánikra jellemző tüneteket produkálunk. A nyaralásba, pihengetésbe beleszokott diákok egy részét szabályosan sokkolja, hogy újra becsengetnek, és újra elkezdődik az iskola. Persze van olyan is, aki alig várja, hogy újra találkozhasson a régi barátokkal, és van olyan is (bár ezt a diákok ritkán vallják be), aki szereti az iskolát, és még a tanulásban is örömet talál!

A szülők közül sokan talán ilyenkor döbbennek rá arra, hogy rohan az idő. A gyermek már iskolába megy. El kell engednem a kezét. Kollégiumba fog költözni, idegen városban kell neki alberletet keresni. Egyetemista lesz. Éhen fog halni, hiszen olyan finnyás! Bepakol-e majd mindent? Hogyan fog beilleszkedni?

A pedagógusok számára is komoly erőpróba az évekzés. Nem a régi és új diákok miatt. Nem a feladatok miatt. Még csak nem is azért, mert a társadalomból és a családközből ömlik be az iskolába is a frusztrációk és problémák tömege, amelyet kezelni kell, és amellyel megbirkózni nem kis kihívás. Szellemileg és lelkiileg is megterhelő, hogy az oktatás rendszere és keretei állandóan változnak.

Az ideai tanév is hordoz egy sereg bizonytalanságot. Sok iskolában még azt sem tudják, hogy a tanév végén ugyanaz lesz-e a

fenntartójuk, mint jelenleg. A pedagógusok közül sokan nem tudhatják, az esetleges változások hogyan érintik őket. A hittant oktató tanáraink és lelkészeink is többfrontos küzdelmet vívnak. Hol a szülőket, hol a gyerekeket, hol az iskolákat kell győzködni: engedjék, hogy egyáltalán órát lehessen tartani. Persze vannak felemelő élmények is, de a szolgálat nehéz.

Egyházunk az ideai tanévben a korábbiak mellett néhány új intézményt is indíthat. Újabb nyitott ajtókat kapott. Lehetőséget és felelősséget.

Az iskolakezdéskor nyíló ajtó valószínűleg terheket, súlyos felelősséget is a vállunkra helyeznek. S ha tanévkezdés idején feladataink erdejében így-úgy meglegyint, esetleg ránk is teledpedik a szorongató félelem, pánikra még sincs okunk.

Névjegy:

Szemerei János

Diákként tizenhét tanévnyitót élhettem meg. Háromgyermekes szülőként idén éppen a tizenhetedik tanévet kezdem, nem számolva párhuzamoságokat. Lelkészi szolgálatom huszonöt éve alatt számtalan (évente kettő-öt) iskolában taníthattam. Tavaly kezdő püspökként pár napon belül öt tanévnyitót istentiszteleten prédikálhattam.

Mert idén sem leszünk egyedül. Mert feladataink végzéséhez kérhetünk és kaphatunk erőt. Mert döntéseinkhez kérhetünk és kaphatunk tanácsot, és ha hibáznánk is, a javításra is kaphatunk esélyt. Hívó emberként azért is indulhatunk reménységgel, mert a nyitott ajtó Jézus Krisztust hirdeti nekünk. Akiben Isten leleményes és sokoldalú szeretete tárult fel. Aki idén szeptemberben is nyújtja felénk segítő, áldást adó, szeretetből értünk átszegezett kezeit. Ő mondja: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és terheket hordoztok, és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

■ SZEMEREI JÁNOS

OSZTOZÓ

Egyenlet így, egyenlet úgy

Ugye szeretnél boldog lenni? Biztos folyamatosan keresed te is, hogy miként élhetnél örömteli életet úgy, hogy közben a körülötted lévő emberek, családtagok, barátok is megelégedettek legyenek. Különös matematikai feladvány az élet, és bizony sokat kell osztani és szorozni ahhoz, hogy boldogság legyen az eredmény.

Az egyik lehetséges megoldókulcsot *Manfred Kets de Vries* pszichológus kínálja. A szerző szervezeti tanácsadóként dolgozik számos multinacionális vállalatnak a Heinekentől az Unileverig. A *Boldogság egyenlete* című könyvében érthető módon, mégis tudományos alapossággal vizsgálja az ember személyiségfejlődését, és ad a hétköznapi életben is jól hasznosítható tanácsokat.

Álláspontja szerint boldognak lenni annyi, mint szeretni valakit, tenni valamit és reménykedni valamiben. A szeretettel kapcsolatban azt olvassuk, hogy a boldogság akkor igazi, ha közös másokkal; olyasmint, mint az ölelés: csak akkor okoz örömet, ha valaki viszo-

nozza. Ezért hát a másokkal megosztott boldogság kétszeresen jó, míg az egyedül kuporgatott boldogság üres. A boldogság titka az a képesség, hogy örömmel leljük mások örömeiben, a vágy, hogy más boldoggá tegyünk. (Hogyan is olvassuk a Szentírástban? „Örüljétek az örülőkkel...”)

A szerző kiemeli, hogy a boldogság második támasza a munka, amely célt ad a mindennapoknak, edzésben tartja érzelmeinket, ezért kulcsfontosságú lelki egészségünk megőrzésében. Megjegyzni ugyanakkor, hogy mindez csak akkor igaz, ha a munka a munkát végző számára nem válik puszta robottá.

A reménnyel kapcsolatban a pszichológus olyan személyek alakját idézi fel, mint *Teréz* anya és *Martin Luther King*. Szerinte ezek az emberek a reménykedők legjobb példái. Ők azok, akik tudtak mindvégig reménykedni, és meg is valósították álmaikat...

És ha már matek! Tudjuk, nem mindenki száll a fellegekben, ha két számjegynél többet kell leírnia a füzetébe.

■ JENŐ

Miért ne kezdenéd el most?

Ötletek az emberes hónapokra

► **Melyik csoportba tartozol: azok közé, akik a pillanatnak élnek, és azt teszik, amihez éppen kedvük van, vagy azok közé, akik szigorú napirendet követnek, és mindenféle rugalmasság nélkül csak az előre meghatározott feladatra koncentrálnak? Január vagy szeptember 1-jén megfogadod, hogy mostantól aztán tényleg elkezdés sportolni, megtanulsz főzni, jól eszod be a zsebpénzedet, és így tovább – vagy úgy gondold, hogy az efféle elhatározások eleve kudarcra vannak ítélve, ezért aztán nem is szövögetsz ilyesfajta terveket a (közel)jövőre nézve? Nem állítjuk, hogy az egyik vagy a másik irány lenne a feltétlenül követendő – csak azt szeretnénk, hogy utólag visszatekintve ne azt érezd: értelmetlenül, haszontalanul, dologtalanul „folyt el” a (szabad)időd. Alább nem kötelezően előírt feladatokat adunk közre, hanem ötleteket nyújtunk arra, például mire fordíthatsz kiemelt figyelmet az előttünk álló hónapokban.**

Szeptember:

Csodálkozz rá a teremtet világra!

Vendégségben járva mindig szemrevételezem, vannak-e könyvek és növények a lakásban. A te (diák)szobádba lépve mindkettőből találnék? Könyv minden bizonnyal több tucatnyi is halmozódik az íróasztalodon, a polcokon vagy a fiókokban – méghozzá remélhetőleg nem csak a „kötelező” darabok. Ha szobanövény mindaddig még nem volt a biróalmadban, arra biztatlak, szerezz be egyet! Leveleinek zöld színe megnyugtat, színes virágai felvidítanak, és ha felelősségteljesen gondozod, akkor egészen a tanév végéig – sőt még azután is – nap mint nap emlékeztet majd a teremtet csodájára.

Tipp: Az aratás, a szüret, a termés betakarításának ideje egyúttal a hálaadás ideje is – és annak átgondolása, hogy saját eszközeinkkel, lehetőségeinkkel miképpen tudnánk tenni a Föld kizsákmányolása ellen. Erről (is) szól szeptember 30. és október 7. között az ideai teremtet hete. A www.teremtes-unnep.hu oldalról letölthető segédanyagokban ötleteket kaphatsz ahhoz, hogyan élj környezettudatos(abb) életet.

Október:

Fedezd fel a Szentírást!

Szerinted is az a reformáció egyik legnagyobb vívmánya, hogy az anyanyelveden olvasható a könyvek könyvét? Akkor a reformáció hónapjában szentelj te is fokozott figyelmet a Szentírás tanulmányozásának! A Biblia rendszeres olvasásához segítséget kaphatsz az *Útmutatóból*, ha pedig arra szánod el magad, hogy egy év alatt végigolvasod az Ó- és az Újtestamentumot, akkor követheted például az itt található beosztást: www.biblia.hu/egyev/egyev.htm. Regisztrálhatsz a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség (MEKDSZ) bibliaolvasó programjára is (www.bop.mekdsz.hu), amely két év alatt végigvezet a Szentíráson.

Felhívás: A reformáció ünnepeit megelőző vasárnapot bibliaavasárnapnak is nevezik egyházunkban, ezért terveink szerint az október 28-ai *Evangélikus Élet* ifjúsági oldalának is ez lesz majd az egyik témája. Szerkeszd velünk az oldalt: várjuk rövid írásodat, vallomást arról, szerinted miért a Biblia a könyvek könyve. A pályázat részleteit keresd két hét múlva, a szeptember 16-ai lapszámban!

Szerepek – álarc nélkül. Az ifjúsági bibliaórák keretében ezt a témát ajánlja feldolgozásra a 2012/2013-as munka- és tanévben az *Együttműködés* címet viselő evangélikus gyülekezeti munkaprogram. A helyes önismeretre nevelés céljából olyan beszélgetéseket javasol, melyek körbejárják: milyen az életünk megajándékozottként (például gyermeki vagy baráti szerepben) Isten és embertársaink színe előtt, választottként (például Krisztust követő vagy hitvalló szerepben) az egyházban, számontartottként (például tanúságtétvő és segítő szerepben) a gyülekezet közösségében, megszólítottként (például növekedő vagy megvigasztalt szerepben) az evangélium fényében és összegyűjtöttként (például bűnbánó és igehallgató szerepben) az istentiszteleti közösség tükrében.

Ha még kiforratlan, milyen témákat vesztek sorra az ifjúsági alkalmakon az előttünk álló időszakban, és érdekelnének az itt említett kérdések, vedd fel a lelkészednek vagy az ifivezetődnek, követhetnétek-e a munkaprogram javaslatait.

November:

Szánj időt más(ok)ra!

„Biztos, hogy keresztényként nincs egy héten négy óránk, amikor a közösségért, evangélikus vagy nem evangélikus testvéreinkért tehetnénk?” – szegezte neked is a kérdést az augusztus 19–26-ai *EvÉlet* egyik interjújában dr. *Fabri György*, az Északi Egyházkerület újonnan megválasztott felügyelője. Bizonyítsd be az el-lenkezőjé, és indíts „kampányt” az önkéntesség, az ellenszolgáltatás nélkül végzett munka népszerűsítéséért!

Ha nem tudsz is rendszerelesen 72 órát tölteni egyhuzamban, kompromisszumok nélkül a tettek mezején – lásd az Ökumenikus Ifjúsági Iroda október közepi akcióját: www.oki-iroda.hu/72h –, a „sok kicsi sokra megy” elvet még mindig alkalmazhatod. Keresz magadnak néhány „felesleges” (értsd: eredetileg tévénézésre, internetezésre szánt) percet, és vásárolj be a nagymamádnak, gerelyezd össze a szomszéd bácsi udvarán a faleveleket, esetleg ugorj be a közeli idősök otthonába vagy nevelőotthonba, és ajánld fel, hogy szívesen beszélgetsz, játszol vagy sétálsz egyet az ott élőkkel.

Tipp: Toborozz társakat az ifjúsági köröd tagjai között, és az ünnepekre készülve takarítsátok ki közösen a templomot és/vagy a gyülekezeti termet! De magatokra vállalhatjátok a gyülekezeti (hon)lap gondozását vagy a szeretetvendégségekhez kapcsolódó feladatok elvégzését is.

December:

Jobb adni, mint kapni!

Már novemberben is gyakorolhattad azt, amire a karácsonyt megelőző hetekben még inkább buzdítottunk: tudniillik hogy az ajándékok várása helyett (mellett) arra koncentrálj, te mivel tudnád meglepni a szeretteidet – és a többieket. Számos egyház, szeretetszolgálat, civil szervezet indít adománygyűjtő akciókat ezekben a hetekben, de lehet, hogy személyesen is ismersz olyan gyermeket, aki örülne egy masnival átkötött, apró ajándékokat rejtő cipősdoboznak. Készíthetsz különös adventi nap-tárat is, olyat, amelyről lapunk 2010. november 28-ai számának első oldalán *Filler Tímea* írt. Ő és nagylányai minden naphoz felírták egy-egy ismerősük nevét; mindenki „azokét, akikre külön szeretne gondolni ebben az időszakban. Imádsággal, figyelemmel, ajándékkal, azzal, amire éppen a másiknak szüksége van.”

Olvasható: elcsendesedéshez lapozgasd a Luther Kiadó gondozásában megjelent, *Fényforrás – Tíz karácsonyi szó a léleknek* című könyvet.

■ V. J.

A Lélek vezérlete alatt

Beiktatták a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület új felügyelőjét

► Folytatás az 1. oldalról

Az egyházi tevékenységek közül kiemelten támogatni szeretné az oktatási intézményeinkben folyó munkát, illetve fontosnak tartja az ökumenikus és társadalmi kapcsolatok ápolását.

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége nevében *Pröhle Gergely* országos felügyelő mondott köszöntőt. *Radosné Lengyel Anna*, a déli kerület felügyelője *Gáncs Péter* és *Fabiny Tamás* püspökök jókívánságait is átadta.

A dunántúli esperesek közül *Smidéliusz Zoltán*, az egyházmegyei felügyelők közül pedig *Gimesi Szabolcs* szól. A zsinat lelkészi elnöke, *Korányi András* megköszönte a test-

véri hangot és érintést, amelyet a Mészáros Tamással való találkozásokban eddig is tapasztalt. A református egyház képviselőjében *Huszár Pál*, a Dunántúli Református Egyházkerület főgondnoka, a római katolikus egyház nevében pedig *Mohos Gábor*, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia titkára üdvözölte az új kerületi felügyelőt.

Mészáros Tamást személyes szavakkal bátorította lelkésze, Szebik Károly, aki a csákvári, csabdi és bicskei gyülekezet nevében egy irattartót adott át, amely jó szolgálatot tehet majd a mindennapi feladatok intézésében. Felszólalt Csákvár európai uniós parlamenti képviselője, *Herczog Edit* is.

Szemerei János püspök jelképes ajándékként egy hajlított nyelvű esernyőt hozott, amely küllemében ugyan a pásztorbotra emlékeztet, mégis más funkciója: az, hogy védőernyőt tartson az egyházkerületben élők és szolgálók fölé. Utolsóként Szabó György köszöntötte utódát áldással és öleléssel.

A népes gyülekezet ezek után az udvaron felállított sátrak védelmében örülhetett együtt az új kerületi felügyelővel, és élvezhette a csákváriak vendégszeretét. Mészáros Tamás pedig az időjárás szeszélyéből rögvést ki is próbálhatta a frissen kapott esernyőt, s aktív segítségnyújtással kezdhetette meg elnöktársa melletti szolgálatát.

■ ADÁMI MÁRIA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ki is a gyülekezeti nővér?

Az egyházközségi nővéri szolgálat

► A keresztény egyházakban már a kezdetektől megtalálható az egészségügyi szolgálat számos formája. A gyülekezeti nővéri program mégis fiatal szolgálati ág: a 20. század végén indult el az Egyesült Államokban. *Granger Westberg* evangélikus lelkész hozta létre hivatalosan az úgynevezett gyülekezeti vagy egyházi nővéri programot először a chicagói Luther Kórház keretében, majd egyre több evangélikus gyülekezetben.

E program azóta számos felekezetben elindult: jelenleg a világ huszonegy országában működik, és mintegy 15 ezer nővér praktizál a különböző felekezetek gyülekezeteiben. Legtöbbjük az Egyesült Államokban, ahol ez a szolgálat egyre nagyobb népszerűségnek örvend, mivel az egészségügyi ellátás aggasztó kihívásaira (lerövidített kórházi tartózkodás, elégtelen beteg-tájékoztató, betegbiztosítás hiánya, idősek ellátásának megoldatlansága, változó családi struktúrák, valamint a növekvő számú krónikus betegség problémái) talál megoldást az egyház a gyülekezeti nővérek alkalmazásával.

A gyülekezeti nővér szakképzett, tanult ápoló, többnyire diplomás nővér, aki ugyanakkor hívő keresztény is. Önkéntesként, fő- vagy félállásban szolgálva gyülekezetében különböző egészségügyi feladatokat lát el. Például tanácsot ad, tájékoztatja a betegeket (az újonnan diagnosztizált problémák esetében vagy a gyógyszeresedéssel kapcsolatban), különböző szűréseket végez (vérnyomás- és vércukormérés, mentális problémák kiszűrése).

Ezenkívül önkénteseket koordinál a gyülekezetben (beteglátogatásra

vagy házi segítségnyújtásra), támogató csoportokat vezet és irányít (gyászolóknak, szenvedélybetegeknek vagy akár fogyókúrázni vágyóknak), referál, betegeket látogat a kórházban vagy otthonukban, és nem utolsósorban lelki gondoz.

Munkájának közege a gyülekezet közössége: egyének és családok, gyerekek, fiatalok és idősek, valamint a gyülekezet földrajzi területén élő emberek, akikkel és akik között a gyülekezet él, így missziós tevékenysége is kirajzolódik.

A gyülekezeti nővérek a ma egyházának aktív részesei a kiegyensúlyozott testi és lelki egység előmozdításában és ápolásában. Mit is jelent mindez a gyakorlatban? Az igazi egészségügyi dolgozók holisztikusan, egész emberként tekintenek a betegek. Vagyis nemcsak a patológiát, az esettanulmányt látják, hanem a testi, lelki és akár szellemi embert, akiben ez az egyensúly, harmónia meg kell, hogy legyen az egészséges létezéshez.

A gyülekezeti nővér például tudja, hogy a mellrák nemcsak fizikai szinten van hatással egy nőre, hanem jelentősen megváltoztatja a lelki életét, a gondolkodását és az emberi kapcsol-

latait is, így ezekről a területekről is gondoskodva igyekszik segítséget nyújtani. A gyülekezeti kontextus mintegy bázisként szolgál ehhez az el látáshoz és egészségügyi törődéshez: a nővér a gyülekezeti tagok fizikai, érzelmi és lelki jólétét segíti elő, és asszisztál egy hagyományos, biblikus értelemben vett holisztikus egyensúly megőrzéséhez, valamint a hit és az egészség integrációjához.

A hit megélésének és a nővéri munkának ez a fajta célzott összehangolása az adott gyülekezet tagjait és közösségének egészét hivatott segíteni abban, hogy az emberek teljes életet élhessenek abban a hívő közösségben, amelyben a gyülekezeti nővér is szolgál. Ez egyben az egyházi ápolók missziói hitvallása is.

Magyarországon ez a fontos és fiatal szolgálat most kezdődik: az Orosházi Evangélikus Egyházközségben zajlik az első gyülekezeti nővérek képzése és egy olyan, egészségügyért felelős csoport felállítása, amely a nővérekkel együtt dolgozva szolgál együtt a gyülekezet tagjainak és közösségének testi és lelki egészségéért.

■ RYLL CECÍLIA

A szerző az Egyesült Államokban szerezte nővéri diplomáját, és végezte el először a gyülekezeti nővéri alapképzést, majd a program oktatói képzését is. Egy évtizedes amerikai tartózkodása után újra Magyarországon él, jelenleg az orosházi egyházközségben dolgozik a gyülekezeti nővéri program itthoni meghonosításán.

Újra evangélikus oktatás Kiskőrösön

► Gyülekezetünk hivatali helyiségében őrzünk egy kis harangot. A valamikor evangélikus iskola, a „csengős iskola” harangját. A már rég eldőzerolt épületen volt egy tornyocska, a kis harang onnan jelezte a tanévkezdést vagy a nagyszünet végét diáknak, tanárnak és az arra járóknak. A harangot most újra elővehetjük. Már kinéztük a helyét a Petőfi Sándor Általános Iskola épületén. Ez az iskola a jogutódja az 1948-ban elbitorolt evangélikus iskolának. Ez év május 22-én egyházunk országos irodaigazgatója, *Kákay István*, valamint *Domonyi László* polgármester a kistérség képviselőjével együtt aláírta a közoktatási megállapodást, mely rögzíti a fenntartóváltás tényét. Számunkra ez történelmi pillanat volt.

Kiskőröst 1718-ban alapították újra felvidéki szlovák anyanyelvű evangélikus családok. 1720 októbertől már anyakönyveztek a megkereszteltet, a házasságot kötötteket és az elhunytakat. S ez időtől volt a városnak és a gyülekezetnek is evangélikus iskolája. Jó emlékezetünkben őrizzük az első tanítók, *Szabadka György*, majd az ő korai halála után utódja, *Turdéli Dániel* nevét.

1730 és 1781 között a vallási türelmetlenség sikerrel akadályozta Kiskőrösön az egyházépítő munka mellett a gyermekek evangélikus szellemű oktatását is. E vesztérhes időkben *Kvacska András* otthonában harmadmagával a *Tranoscius-énekeskönyv* segítségével írni-olvasni tanította a gyermekeket – az ő emlékét ugyancsak őrizzük. Majd az üldöztetés enyhültével 1771-től *Baross Jónás Pál* kántortanító, illetve 1777-től testvére, *Baross Jónás József* tanította a betűvetést.

Kiskőrösnek évszázadokig az evangélikus „csengős iskola” volt az iskolája. A városközpont meghatározó épülete akkori mércé szerint korszerűnek volt mondható, hisz a tantermeket kívülről, egy folyosóról tudták fűteni. S ezt az iskolát államosította, vette el a kommunista önkény – ezzel az intézkedéssel hosszú időre megszűnt városunkban az evangélikus oktatás.

Már a rendszerváltás után kísérletet tettünk arra, hogy a volt iskola jogutódjában újakezdjük a munkát, de az akkori városvezetés nem volt ebben partner. Mostanra nagyot fordult a coka, hisz egységes evangélikus oktatási rendszer épülhet fel óvodától az érettségig. Ezáltal egyházunk legnagyobb iskolája jön létre, melyben együttesen 1250 diák tanul. Nem mellékes, hogy igen jó az evangélikuság aránya is: az összevont intéz-

ményben összesen 511, egyházunkhoz tartozó diák végzi tanulmányait.

Az új iskola egyéb újdonságokat is tartogat. Egyházunk ugyanis folytatni kívánja a gimnáziumban már jól működő felnőttképzést is. No meg a szakközépiskolai kertész- és vincellérképzést is átvettük, így – a korszerű tanterületen felkészült szakemberek

Lupták György, Kákay István és Domonyi László az aláírás után

irányításával – a legnagyobb magyar borvidék szívében egyházunk viszi tovább a borászok képzését is.

„Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be...” – mondja Jézus *A jelenések könyvében*. Az egyesített nagy iskolával egyházunk ajándékot és lehetőséget kapott Istentől. Az ajtón beléptünk. A lehetőségért hálásak vagyunk Istennek s mindazoknak, akik e munkában eszközei lehettek. Ám ezzel még csak az úti elején vagyunk. Jó evangélikus iskolát építenénk, melyben életre szóló útravalót ad a keresztény nevelés. Célunk emellett az új intézményben az oktató-nevelő munka színvonalának emelése is.

Szeretnénk, ha gyülekezetünk és városunk is gazdagodna az új evangélikus iskola által. Az alapvetés megtörtént, a munka még csak most kezdődik...

■ LUPTÁK GYÖRGY
esperes-lelkész (Kiskőrös)

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

Szeptember 2-án, vasárnap *Evangélikus ifjúsági műsort* láthatunk az M1-en 9.35-kor, az M2-n 12.25-kor. *Perl Andreával* beszélget *Smidéliusz Gábor*. Szerkesztő: *Nagy László*, rendező: *Horváth Tamás*.

Szeptember 2-án, vasárnap *A Korál-sziget együttes* címmel a népszerű zenekar műveiből kerül képernyőre összeállítás az M1-en 9.45-kor, az M2-n 12.35-kor.

A zsidó ünnepek keresztényen jelentősége

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) 2012. őszi sorozata. Az alkalmak minden hónap második csütörtökén 17 órakor kezdődnek. Helyszín: Budapest VIII. ker., Üllői út 24., utcáról nyíló terem. Előadó: *Avi Snyder*, a Zsidók Jézusért (Jews for Jesus) európai és magyarországi vezetője.

Szeptember 13. Krisztus az új évben (rós ha-sána / jom háterúá) és Krisztus a nagy engesztelési napon (jom kippur)

Október 11. Krisztus a sátoros ünnepekben (szukkot)

November 8. Krisztus a páskavacsorában (széder)

December 13. Krisztus a hetek (pünkösöd) ünnepében (savuot)

2013. február 14. A naptár többet mond, mint az idő (összefoglalás)

Az angol nyelvű előadások tolmácsolásáról gondoskodunk. Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt!

Új-élet-jelek Szarvas-Újtemplomból

Örömmel és Isten iránt hálás szívvel adjuk tudtul, hogy Isten kegyelméből új időszak kezdődhetett el a Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközségben. Június 9-én került sor *Kollár Zsolt* lelkész beiktatására, s a parókia felújítását követően június végén költözhetett a lelkész és családja új szolgálati helyére a nórádi gyülekezetből.

A beköltözés után azonnal hatalmas csodát élhetett meg lelkész és gyülekezet egyaránt, mert a július 23-ától 27-éig hirdett hittanos napközis táborba reményen felül érkeztek négy-tizenkét éves korú gyermekek. A gyülekezet Napfény kézművesovisaival együtt hatvanan vettek részt a reggel fél nyolctól délután fél ötig tartó, ötnapos táborban: harminc óvodáskorú és ugyanennyi iskolás. Sámuel történetének első három fejezete alapján tartott reggeli áhítatok, délelőtt a napi történet játékos, rajzos feldolgozását követően kézműves-foglalkozások, éneklés, sport, játék és vetélkedő várta a vidám gyermekcsapatot. Szerdán uszodába látogattak, csütörtökön pedig kirándultak a gyermekek a délutáni időben.

Isten gondviselését megtapasztaltuk abban is, hogy a gyermekek élelmézését a gyülekezet tagjai hálás szívvel ajánlották fel minden napra adományképpen. Volt, aki ebédet főzött, más szendvicset készített reggelire vagy tízórára. Készült a palacsinta, a fánk, a finom levelek vagy éppen a tejbegríz és sok más finomság. Szülők és nagyszülők, gyülekezeti tagok vállalták önkéntes segítői szolgálatot a háttér munkákban, hitoktatóink pedig odaadással és fáradtságot nem ismerve foglalkoztak a résztvevőkkel. Egészen minimális összegből, napi háromszáz forintból tudtuk mindezt gyermekeként biztosítani, mert Isten adakozásra is in-

dította a gyülekezet tagjait, akik jelentős összeggel járultak hozzá a gyermekhét megvalósításához.

Július 29-én, vasárnap családi istentisztelet keretében voltunk együtt mintegy százán, amikor is a tábortörzök szolgáltak közöttünk énekekkel, bibliai történet elmesélésével, hogy bemutassák, mi mindent tanultak egy hét alatt. Egy héttel később szalonnasütésre gyülekeztünk össze a templomkertben, ahol szintén nagy-szerű hangulatban épült közöttünk a lelki közösség; a Krisztus egyháza.

Másik örömnk, hogy a Napfény óvodát „dolgos szombatok” keretében mintegy kétszázötven munkóra önkéntes segítséggel tudtuk kifesteni, megszépíteni, kerítését és az udvari játékokat átfesteni. Szülők, gyülekezetünk tagjai, óvodai dolgozók és családtagjaik szorgoskodtak a kicsik érdekében. S bár az új nevelési év már nem a gyülekezet fenntartásában indul el az intézményben, de első alkalommal sikerült ilyen hatalmas önkéntes munkát befejezni a megszépítés érdekében, amióta az egyházközség volt az intézmény fenntartója. Tudjuk, hogy a gyermekek a mieink, a mi gyülekezetünk jövőjét jelentik, és sok szülő felé is szolgálhatunk, segíthetünk a csemetéiken keresztül az óvodai nevelés által is.

Isten áldjon minden segítőt, minden szolgát, és áldja meg hasonló örömmel egész gyülekezetünket, és az ország más egyházközségeinek is hasonló örömeiket kívánunk a 103. zsoltár szavaival: „Áldjad, Istenem, az Urat, és egész bensőm az ő szent nevét! Áldjad, Istenem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled!” S bár „betegségeink” is vannak, de ő meggyógyítja minden betegségünket is, ahogy a zsoltár ígéri!

■ K. Zs.

Istentiszteleti rend • 2012. szeptember 2.

Szentháromság ünnepe után 13. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 10,23–37; Gal 3,15–22. Alapige: Ez 18,25–32. Énekek: 455., 473.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Johannes Elbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csilaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.); **Újpest, IV., Lebstűk M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi, tanévnyitó) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Martin Modész svéd püspök; du. 6. (úrv., ifjúsági) Kovács Viktor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű protestáns, úrv.) Aradi György és Tarr Zoltán; de. 10. (családi, gy. terem) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkőczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 10. (úrv., családi, tanévnyitó) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv., tanévnyitó) Gáncs Tamás; du. 6. dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; de. negyed 12. (családi, tanévnyitó) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., tanévnyitó) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Deák László; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Szlovák istentisztelet Csőváron

► **Különleges ünnepre gyűlt össze augusztus 18-án Csővár aprajagya és a környező települések lakói. Fél évszázad elteltével szlovák istentisztelet keretében adtak hálát ősi gyökereikért és Isten megtartó kegyelméért.**

Az alkalomhoz szükséges anyagi forrást a Csővár Község Önkormányzatahoz benyújtott sikeres pályázat biztosította. Az ünnepi délután nem valósulhatott volna meg a Csővári Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat elnökének, *Rázoska Jánosné* és lelkes képviselőjének, *Korenné Turán Gyöngyinek* áldozatos munkája, valamint a Csővári Evangélikus Egyházközség lelkészeinek, *Laczi Rolandnak* a támogatása nélkül. Rajtuk kívül sok önkéntes falubéli és gyülekezeti tag együtt munkálkodása tette emlékezetessé ezt a remélhetőleg hagyománnyá váló istentiszteletet.

Az igehirdetés szolgálatát az Országos Szlovák Lelkesi Szolgálat képviselőjében *Gulácsiné Fabulya Hilda* lelkész nő végezte. Az igehirdetés szlovák nyelven folyt, a liturgia és az ároni áldás mindkét nyelven felcsendült. Minden résztvevő nyomtatott formában is kézhez kapta a két nyelvű prédikációt. Az istentiszteleten a csővári és a galgagutai énekkar szolgálatát is meghallgathat-

ta a gyülekezet, szintén szlovák és magyar nyelven is.

Megtisztelte az alkalmat *Mekis Ádám* Észak-Pest megyei esperes és felesége; *Füke Szabolcs* galgagutai lelkész és felesége; *Zemenné Palecska Erika*, az Országos Szlovák Önkormányzat Acsai Szlovák Kulturális Központjának vezetője; *Berényiné Lami Mónika*, aki könyveivel és képeivel örökíti meg a Galga menti szlovákság múltját; illetve a helyi előjáróság és a környező települések szlovák nemzetiségi önkormányzatainak elnökei.

Az istentisztelet után a tanösvényen végigsétálva a vendégek az önkormányzat ebédlőjében gyűltek össze elfogyasztani a csővári asszonyok által nagy szeretettel elkészített ünnepi uzsonnát.

A szervezők és a gyülekezet reméli, hogy újra hagyománnyá válik Csőváron a szlovák istentisztelet, az érdeklődők nagy száma pedig arra enged következtetni, hogy szükség van a régi-új alkalmakra, a hagyományok, őseink tiszteletére. Hiszen a mi generációnkon is áll, mit örökítünk tovább utódainkra.

Ahogy a prédikációban is elhangzott: „Valójában minden elmúlik. Ezek az isteni, örök érvényű értékek maradnak meg: a hit, a remény és a szeretet. Ezért kell törekednünk a krisztusi szeretet szerint élni, gondolkodni, beszélni és cselekedni.”

■ LACZI ANIKÓ

Teréz néni századik születésnapja

A rákospalotai evangélikus gyülekezet a múlt vasárnapi istentisztelet keretében köszöntötte legidősebb tagját, *Matuz Jánosné, Teréz* néni századik születésnapján. A zoltáros szavaival (Zsolt 136,3–4) adtak hálát Teréz néni életéért, imádságos hitéért: „Adjatok hálát az urak Urának, mert örökké tart szeretete! Nagy csodákat művel egymaga, mert örökké tart szeretete.”

■ PONICSÁN ERZSÉBET felvétele

Istenhez közel, avagy küldetésünk Isten családjában

Nyári táborokban a gödöllői Családok Átmeneti Otthonának lakói

Régi álma teljesült a Tessedik Sámuel Alapítványnak, amikor tavaly sikerült megvásárolnia egy családi házat a közelmúltban az ország harmadik legszebb falujának kikiáltott Mátrászentimrén. A komoly anyagi

ad majd helyet az alapítvány evangélikus gyermeküdülője.

Azok a gyermekek és családok, amelyek nagyon nehéz körülmények között élnek, hiszen átmeneti otthonban laknak, és várják

család vett részt. Így a nagyobb gyermekek az önálló gyermektábor után a szüleikkel is nyaralhattak.

Csodálatos kirándulásokat tettünk Bagolyirtásra, Ágasvárra és Fallóskútra, s egy-egy alkalommal a hegymászások és a sorversenyek okozta fáradalmakat a közeli termál-fürdőben pihentük ki. Kivétel nélkül mindenki részt vett a kézműves-foglalkozásokon, a közös játékokon és énekléseken, s a csapatépítő feladatok teljesítése és a közös „mozizás” is nagyon jó hangulatban telt. Különösen jól sikerültek a közös főzések, bográcsozások. A táborúzt lángjai és a táborban megélt közösség mély nyomot hagyott a gyermekekben – reménység szerint sosem fogják elfelejteni az itt töltött napokat.

A táborok létrejöttében igen nagy szerepe volt az Északi Evangélikus Egyházkerület idei, Százhalombattán megtartott missziós napján felajánlott adománynak, melyet – a tavalyi missziós nap adományával együtt – a gödöllői Családok Átmeneti Otthona e táborok megvalósítására kapott meg. Az alapítvány munkatársaiként hálás szívvel köszönjük meg ezúton is a segítséget, amely nélkül nem tudtuk volna a ránk bízott gyermekeket, családokat nyaralásban résztesíteni.

Közös igényként jelentkezett mindenki részéről, hogy a táboroknak legyen folytatásuk, hiszen jó lenne újra látni a gyermekek arcán a közösen megélt, felhőtlen örömet. Tervezzük, hogy legközelebb az őszi szünetben az iskolás gyermekekkel ismét táborozni fogunk.

■ MAGYARI MÁRTON

áldozat, valamint a gyermeküdülővé való átalakítás és felújítás költsége azonban meghozták első gyümölcszeit: több más tábort követően a gödöllői Tessedik Sámuel Alapítvány Családok Átmeneti Otthonában lakó gyermekek és családok tölthettek – három turnusban – egy-egy felejtethető hetet a Mátrában. A tervek szerint még az idén több tábornak és családi hétvégének

sorsuk jobbra fordulását, néhány napra megfeledezhettek súlyos gondjaikról, mert „elementek” nyaralni. Többségük – beleértve a szülőket is – még soha nem nyaralt, így számukra igazi kikapcsolódást, élményt jelentett a Mátrában eltöltött néhány nap.

Az első táborba külön vittük el az iskolás gyermekeket, majd két olyan táborunk is volt, melyen összesen hét

Kedves Húgom!

Amikor ezeket a sorokat írom, már mérséklődött a nagy forróság. De tulajdonképpen az egész tavasz és nyár az átlagosnál forróbb, és ami még inkább baj, csapadékszegény volt. A búzatermés gyengébb lett, kukorica pedig szinte nem is lesz, itt a határban már júliusban kiégték a kukoricatáblák. A kiskertekben is szinte végig öntözni kellett, aki valami miatt nem tudott locsolni, alig tud valamit tőle eltárolni.

Nem tudom, van-e még ember, aki kételkedik a globális éghajlatváltozásban. Régebben felmelegedésnek hívták, de mostanában a *változás* szó a hangsúlyosabb, és ez tükrözi leginkább azt, amit megtapasztalunk már a saját bőrünkön is. Mert a nyár melegebb és szárazabb lett, a viharok pusztítóbbak. Ha esik is az eső, hirtelen zúdul le hatalmas mennyiség, amelyet a föld nem tud hirtelen elnyelni, a kis patakok folyókká duzzadnak, és egy fél óra alatt elmosnak mindent, ami az útjukba kerül.

Megtanulhattunk mostanában egy új kifejezést, biztosan te is hallottad már: *az ökológiai túllövés napja*. Ez az a virtuális dátum, amikor a világ felélte azokat az egy évre jutó erőforrásokat, amelyeket a Föld még fenntartható módon képes előállítani. Idén ez a dátum augusztus 22-ére esett. 2009-ben szeptember 25., 2010-ben augusztus 21., 2011-ben pedig szeptember 17. volt az ökológiai túllövés napja.

A globális adósságválság korát éljük, a pénzügyi deficit számításához hasonlóan számítják ki az ökológiai deficitet is. A bankszámlakivonatokhoz hasonlóan a bevételeket és kiadásokat követi nyomon évről évre a Global Footprint Network, ezek alapján számítja ki minden évben az ökológiai túllövés napját.

Az ökológiai túlfogyasztás a pénzügyi túlfogyasztáshoz hasonlít. Nagyon egyszerűen fogalmazva: ha már nincs pénz a pénztárcánkban, kölcsön kell kérnünk, ezzel pedig adósságot halmozunk fel. A keletkező ökológiai adósság úgy jelenik meg, hogy a természeti tőkét kezdjük elfogyasztani, és szén-dioxidot halmozunk fel a légkörben, ennek következményeként pedig az üvegházhatás fokozódik, és még inkább szélsőséges lesz az időjárás.

Az ökológiai túllövés három tényező befolyásolja: a fogyasztás mértéke, az emberiség létszáma és az erőforrásokat biztosító természet állapota, vagyis a biokapacitás. Az adatok azt mutatják, hogy mind a fogyasztás mértéke, mind a bolygó népessége erőteljesen növekszik. Ugyan a modern technológia segítségével sikerült a terméshozamokat növelni, de az emelkedő hozamok sem képesek lépést tar-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

tani az emberiség lélekszámának és a fogyasztás mértékének növekedésével. Az emberiség tehát jelenleg több erőforrást fogyaszt, mint amennyit Földünk biztosítani képes.

Könnyen belátható, hogy ez az állapot hosszú távon nem tartható fenn, hiszen egyszer kifogyunk az erőforrásokból.

Hogy mi a megoldás? Nagyon röviden összefoglalva: csökkenteni kell az ökológiai lábnyomunkat. Nagyvilágban tudatosan kell hűteni, fűteni, használni az elektronikai berendezéseket, tudatosan kell közlekedni, de akár az étkezéseinket is tudatosabban átgondolni – már ezzel sokat tennénk a környezetünkért és végső soron magunkért.

Augusztus 22-én tehát elértük az ökológiai túllövés napját, azóta „kölcsonból” élünk – amelyet persze egyszer kamatostul vissza kell majd fizetni.

Jó lenne, ha írnál arról, hogy ti hogyan csökkentitek az ökológiai lábnyomotokat a családban, az iskolában, a városban, talán tudnánk belőle tanulni. Szeretettel üdvözlök!

■ *Növéréd*

Jézus hírnökei

Napvető táborok két helyszínén

► **A KÖSZI, azaz a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért idén a kisiskolásoktól az érettségizőkig minden korosztálynak kínált tartalmas nyári programot. A 16. Napvető evangélikus közösségépítő táborát immár három turnusban és két helyszínén, Piliscsabán és a szlovákiai Garamkövesden rendezték meg. A Napvető Kölyök, Felvidék, illetve Ifi táborban negyvenhat településről összesen százhatvanöt résztvevő és szervező lehetett együtt.**

A Napvető táborokat intenzív szervezőmunka előzi meg, a vezetői stáb már a nyitás előtt kilenc hónappal munkához lát. Az előkészületekért és a táborok lebonyolításáért idén *Frenyó István* (Kölyök), *Gengeliczki Barbara* (Felvidék) és *Kelényi Zsolt* (Ifi) táborvezetők feleltek.

A július 22–28. között tartott Napvető Felvidék tábor valójában nem új: hosszú évek óta megszervezik *magyar-szlovák evangélikus gyermek-tábor* néven, de csak ez évtől került hivatalosan is a Napvető táborok sorába. A KÖSZI azért kapcsolódott be a szervezésbe, mert fontosnak tartja a határokon túli közösségépítést is. Itt 3–8. osztályos szlovák és magyar gyerekek gazdagságot lelkiükben, töltözhetnek föl élményekkel.

Az év igazi újdonsága a korosztályokra bontott „dupla tábor”: a Napvető Kölyök és a Napvető Ifi volt. Az előbbi a 3–8. osztályosokat várta július 29. és augusztus 4. között, az utóbbinak pedig augusztus 12-től 18-ig 7–12. osztályosok voltak a résztvevői.

A KÖSZI együttműködő partnereként áldozatos munkájával állt a szervezők mellé a Piliscsabai, illetve a Százdi Evangélikus Egyházközség, valamint a felvidéki Capella Polgári Társulás. A táborok lelki vezetői – ők tartották a záró istentiszteletet is – evangélikus lelkészek voltak: a piliscsabai Napvetőben *Szabó B. András*, a felvidéki táborban pedig *Asztalos Richárd* és *Hanka Peničková*.

A három hét során a táborozók megismerkedhettek Jézus hírnökeivel, Ábrahámmal, Mózesrel, Illéssel, Dá-

viddal és Keresztelő Jánossal, életükük jelentőségével, cselekedeteikkel és azzal is, hogy mindezek milyen üzenetet hordozhatnak ma számunkra.

Elmaradhatatlan program volt mindhárom táborban a napot indító reggeli áhítat, majd a kreatív hittanórák, a „kupaktanácsok” következtek. Ezeken az alkalmakon gyerekek és fiatalok kis csapatokba szerveződve beszélgettek és oldottak meg különböző feladatokat az adott nap hírnökeihez és egyben Istenhez kapcsolódva.

A tanuláson túl a táborlakóknak persze módjuk volt sportolni is, mehettek

kreatív klubba, részt vehettek zenekari próbán, vízi olimpián, éjszakai túrán, volt városi portya, a kölyöktáborosokat pedig várta a *Tiéd az erdő!* természetismereti túra. Mindemellett minden táborban a *Ki mit tud?-on* is bemutatkozhattak a vállalkozó kedvűek.

A táborok fontos momentumai még a *Napvető játékok*: a különböző feladatokért elnyert KÖSZI-pontok gyűjtése folyamatosan izgalomban tartotta a gyerekeket.

Az ifitáborok újdonsága idén a *mesterkurzus* volt. Maguk a fiatalok

tarthattak egymásnak előadásokat, illetve készíthettek feladatokat. Működött a versolvasó kör, meghallgathatták a *Csodálatos fizika* című előadást, rajzolhattak, de volt beszélgetés is az ifjúságot érintő problémákról, továbbá koncert, amelyet a résztvevők maguk szerveztek meg.

A táborokat a *Megálló* istentisztelet zárta – dramatikus, tematikus és interaktív istentiszteleti formájával már sokan találkozhattak év közben is, hiszen a KÖSZI háromnegyed éve álmolta meg és szervezte ezeket az alkalmakat. Az érdeklődők szeptembertől júniusig minden hónap első vasárnapján – néhány ritka kivétellel – a Deák téri evangélikus templomban válhatnak részeseivé. Az alkalmak fiatalokat (is) érintő témákat dolgoznak fel, a soron következő évadban az együttműködés jegyében.

A tábori istentiszteleti alkalom kidolgozásában – mintegy műhelymunkaként – részt vettek a gyerekek és fiatalok is. Közreműködtek a liturgiában is felolvasással, imádságírással és zenei szolgálattal, illetve színdarabokkal. Ez utóbbi – más néven „szkit” – igen fontos eleme a *Megálló* istentiszteletnek, hiszen az evangélium üzenetét a lelkész ezen a kis jeleneten keresztül bontja ki közönsége számára.

A Napvető Ifi záró istentiszteletén a felrajzolt hatalmas Magyarország-térképen keresztel jelölték be a táborát, és minden táborozó elfoglalta saját lakhelyét a térképen, szimbolizálva ezzel, hogy Isten már új minőségben, kis hírnökként, örömhírrrel, napvetéssel küldi haza...

A KÖSZI által rendezett táborokban (*Téli berek, Életfonal, Napvető*) idén vagy a korábbi években részt vevő minden gyereket és fiatalot várna a szervezők október 12–14. között a piliscsabai KÖSZI-táboralálkózón, melyre a www.koszi.net oldalon már lehet jelentkezni.

■ SZLAUKÓ ORSOLYA

EVÉL&LEVÉL

Re: Rekviem a demokrácia áldozataiért

Szép és becsülendő, hogy szót ejtünk azokról a volt tisztségviselőkről, presbiterekről, akik a tavaszi tisztújításkor nem jutottak elég szavazathoz, és nem kerültek be az új testületekbe, pozíciókba. Remélem és hiszem, a gyülekezetekben megfelelően megköszönték eddigi szolgálatukat, sőt talán kellő ünnepélyességgel el is búcsúztatták őket.

Valóban, még talán annak is fennáll a lehetősége, hogy az eredmény megfelelő „lobbival” irányított folyamat végén szülessen. De hát ez hasonlóképpen történhet más (világi) választások esetén is.

Nagy tisztelője vagyok *ifj. dr. Hafenscher Károlynak*, nem is szeretnék vitába szállni vele. Mint lelkész és intézményvezető valószínűleg nálam sokkal nagyobb tapasztalattal, szélesebb rálátással bír ezekre az eredményekre, folyamatokra. Én kis gyülekezetem, illetve az egyházmegye tapasztalatai alapján kérdezem: biztos, hogy kiszorultak a régi „funkcionáriusok” (a szó nemes értelmében)? Nem lehet, hogy nem is vállalták újra a tisztséget, a megmérettetést? Tudok olyan esetről, hogy a helyi lelkész viselkedése „hathatósan befolyásolta” a jelöltséget el nem fogadását. (Bizonyára ez csak ritka, helyi jelenség lehetett). Segített-e mindenhol a lelkész abban – hittel és szeretettel, nem bizonyos érdekeket szem előtt tartva –, hogy felvállaljon egy újabb ciklust az a régi gyülekezeti tag, vagy „beszálljon a ringbe” – más nem lévén – egy újonc, és presbiterséget vagy más tisztséget vállaljon?!

Úgy tűnik, sokan megcsömörlöttek az általuk szerzett, esetleg negatív egyházi tapasztalatoktól, korábbi sikertelenségeiktől, és elment a kedvük a vezetésben való további részvételtől. Vagy csak az általános érdektelenség eredményeként nem akartak még egyszer „felesleges nehézségeket, kényelmetlenségeket a nyakukba venni”?

Reméljük, ezek a kétségek helyi szinteken lelkészi vezetéssel, békés beszélgetéseken elsimultak, nem hagyva senkiben se tuskét. Hiszen azt hangoztatjuk, hogy legfontosabb az őszinteség, a hibák feltárása, az esetleges problémák kibeszélése.

Ez mindig így is történik...?

Miért mennének másképp a dolgok, mint a nagypolitikában? Sok példát látunk, láttunk már arra, hogy nem minden – sok minden nem – a szeretet, a keresztyénység jegyében valósul meg, jön létre, alakul ki.

Pedig Uruk, Istenünk a Szentírásban keresztül lépten-nyomon ezt tanítja nekünk! Kár, hogy ez a tanítás sose jut el a fülünkig, legfőképp a szívünkig! Sokkal fontosabbak az egyéni érdekek, sokkal előbbre helyezzük őket, mint a gyülekezetünket, a közösségünket, Jézusunkat!

...és ez nem csak a presbiterség –nem presbiterség kérdésében van így!
GOSZTOLA SZABOLCS felügyelő (Harka)

Szembenézni a helyzettel

Kedves Szerző, Főszerkesztő Úr és Püspök Urak!

Az *EvÉlet* augusztus 12-i számában megjelent, *Rekviem a demokrácia áldozataiért* című írás jelentős mérföldkő egyházi közösségünk életében. Fontos közéleti, történelemszemléleti és egyházstratégiai kérdések közös újrarendelését készíti elő.

Habár a püspökök korábban is közzétettek a szemléletet és közszellemet véleményező gondolatokat, mégis e cikkel értünk határköhöz. Nem kevés főszerkesztői bátorságra volt szükség a megjelentetéséhez. Az írás egyes gondolatai ugyanis kényes tabukat kérdőjeleznek meg, köztük egy olyat is, amely a jelenleg hatályos magyar jog védelmét élvez.

Őszinte örömmel váltotta ki, hogy annyi év falra hányt borsó sorsára jutott leveleim és írásaim után mégis történt elmozdulás abba az irányba, hogy szembenézzünk a Magyarországi Evangélikus Egyházban kialakult helyzettel, elfogadottként beállított vélekedésekkel és viselkedésformákkal, egyháziatlan normákkal.

E korszakalkotó cikk megjelenése óta reális esélyt látok arra, hogy egyházi közéletünk megtisztuljon legalább a nyilvánvaló erkölcsi szennytől, világiasan hatalommániás kis csoportok terrorjától, és csökkenjen azok befolyása, akik az egyház erőforrásain élősködnek ahelyett, hogy a saját erőforrásaikat bevetve az egyházért szolgálnának.

Szívesen vagyok partner abban, hogy közös jövőnket egy új, revideált szemlélet szerint az alapoktól újragondoljuk.

Mindnyájatoknak sok kitartást és hitet kívánok a szolgálatotokhoz.

PRÓHLE PÉTER matematikus (Budapest)

Különleges oltárterítőt várta Kajárpécen augusztus 12-én, vasárnap az istentiszteletre érkezőket. A Nőé történetének egy jelenetét ábrázoló textilkép az augusztus 6. és 9. között zajlott hittantábor alatt, a gyermekek bevonásával készült. A jó hangulatú, tartalmas programon több mint harminc – nem csak evangélikus – kajárpéci, felpéci, valamint gyömőrei gyerekek vettek részt.

■ *Kép és szöveg:*
JCsCs

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

HIRDETÉS

Meghívó tanévnyitó istentiszteletre

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 14-én, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülést a budapest-zuglói evangélikus templomban (XIV. ker., Lócsei út 32.). Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát *Gáncs Péter* püspök végzi.

Ünnepünkre szeretettel meghívjuk.

DR. SZABÓ LAJOS rektor

APRÓHIRDETÉSEK

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

* * *

Kiadó 1,5 szobás, étkezőkonyhás, bútorozott, jól felszerelt 64 m²-es lakás földszintes házban Budapest XII. kerületében, a Déli pályaudvar és a Sportkórház közelében. Tel.: 20/941-0774.

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 2.)

Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot. 5Móz 5,8 (1Jn 4,12; Lk 10,25–37; 1Jn 4,7–12; Zsolt 53) A *Tízparancsolat* keletkezése idején a pogányok istenszobrokat készítettek, és azokat imádták, Izraelnek azonban Isten szigorúan megtiltotta, hogy őt ábrázolja. Ő ugyanis nem látható, és nem korlátozható az emberi kéz alkotásai közé. Istent nem mi *csináljuk* magunknak, hiszen ő a Mindenható, akinek hatalmát és fenségét fel sem tudjuk fogni. Ma, amikor általánossá vált, hogy mindent és mindenkit befolyásolni akarunk, Isten szava egyértelmű: ne feledjük, hol a helyünk, és mi a dolgunk!

Hétfő (szeptember 3.)

Tisztítsátok meg lelketeket az igazság iránti engedelmséggel képmutatás nélküli testvérszeretetre, egymást kitartóan, tiszta szívből szeressétek. 1Pt 1,22 (Ez 11,19–20a; 5Móz 15,1–11; Jer 6,16–30) Az egymás iránti szeretetről elméletben sok szépet tudunk, de a gyakorlatban nehéz megélni, hogy az valóban képmutatás nélküli, kitartó és tiszta szívből jövő legyen. Az apostol ma arra mutat rá: mindenekelőtt az Istennel való kapcsolatunkat kell rendezni. Megújulásra és engedelmségre van szükségünk, és akkor átförmölődik az embertársakhoz való viszonyulásunk is. Nem fordítva! Aki azzal akarja kezdeni, hogy majd mennyire fog szeretni másokat, biztos, hogy kudarcot vall, ezért – persze nem csak ezért! – érdemes az Úrhoz térni.

Kedd (szeptember 4.)

Az Úr szeretetével tele van a föld. Zsolt 33,5 (2Kor 8,9; Ám 5,4–15; Jer 7,1–15) A 33. zsoltár gyönyörű, Istent dicsőítő mondatainak egyikével indíthatjuk mai napunkat, és elámulhatunk azon, mennyi minden hirdeti Istent szeretetét a teremtett világban és az emberi életben. A héber szó, amelyet itt szeretetnek olvasunk, kegyelmet is jelent, s arra emlékeztet, hogy Urunk kegyelmes szeretettel fordul felénk. Mi is lenne velünk, bűnös emberekkel és földünkkel, amelyet oly módszeresen rombolunk, ha a Mindenható nem könyörülne rajtunk?

Szerda (szeptember 5.)

Nóé meg is tett mindent, úgy járt el, ahogyan Isten megparancsolta neki. 1Móz 6,22 (Ef 4,22–23; 5Móz 24,10–15/17–22; Jer 7,16–28) Döbbenetes az a nagy bizalom és feltétlen engedelmség, amelyet Nóé magatartása tükröz. A bibliai beszámoló szerint Isten elmondta neki az özönvízzel kapcsolatos szándékát és a megmenekülés módját, Nóé pedig szó nélkül tette, amit kellett. Nem vitatkozott, és nem kételkedett Isten szavában, pedig biztosan volt kérdése, véleménye. Ma, amikor divat mindent megkérdőjelezni, és inkább a magunk feje után szeretünk menni, Nóé példája segíthet abban, hogy erősödjön hitünk, és engedelmesebb gyermekei legyünk az Úrnak.

Csütörtök (szeptember 6.)

Az Úr anyala odalépett hozzá, és világgossá támadt a cellában; oldalát meglökte felébresztette Pétert, és így szólt hozzá: „Kelj fel gyorsan!” Erre lehulltak a bilincsek Péter kezéről. ApCsel 12,7 (Zsolt 34,8; ApCsel 4,32–37; Jer 9,1–23) Amikor Heródes király üldözni kezdte a keresztényeket, Péter is börtönbe került, de nem esett kétségbe, hanem imádkozott az Úrhoz. Nem is késett a szabadulás, egy angyal érkezett az éjszaka közepén, és úgy hozta ki a börtönből, hogy az apostol mellett alvó katonák és a cellája előtt lévő örök semmit sem vettek észre mindebből. Szorult helyzetben mi is bátran fordulhatunk Istenhez segítségért, hiszen ma is vannak csodák – amikor világgossá támad a cellánkban, felhangzik az ébresztő szó, és lehullnak bilincseink.

Péntek (szeptember 7.)

Ítéleted idején is benned reménykedtünk, Uram. Ézs 26,8 (1Kor 11,32; Mt 26,47–50/55–56; Jer 12,1–6) Isten népe a babiloni fogságban nyomorultul érezte magát, és sokszor volt szüksége a prófétai bátorításra, hogy bízson Istenben, és reménykedjen a szabadulásban. Mai igénk egy olyan fejezetből származik, amelyben a szabadulás napjára gondolnak, és arra, hogy milyen jó lesz akkor feléldeni az Istenbe vetett, töretlen reménységet. Nehézségek és próbak idején nem könnyű teljes bizalommal tekinteni az Úrra, de utólag visszanezve jó meglátni, hogy megmaradt és beteljesült a reménységünk. Ha most az Úr keze ránk nehezedik, és bűneink büntetése sújt, vajon reménységgel várjuk-e a szabadulást?

Szombat (szeptember 8.)

Nekem olyan jó Isten közelsége! Uramat, az Urat tartom oltalmamnak. Hirdetem minden tettetted. Zsolt 73,28 (1Tim 3,13; Júd 1–2.20–25; Jer 13,1–11) Nem olyan ember mondatait olvassuk most, akit az életben nem ért komolyabb megrázkódtatás, hanem olyanét, aki néhány verssel korábban vívódásának adott hangot. A csapások és az eleséshez közeli állapot ellenére mégis Isten oltalmazó közelségéről tesz bizonyosságot. Vajon Isten gondoskodó jelenléte arra készít-e, hogy megosszuk másokkal mindazt, amit Isten véghezvitt az életünkben?

■ HULEJ ENIKÓ

HIRDETÉS

Lelkészcsaládok havi találkozója a Deák téren

Újra indulnak a lelkészcsaládok havi találkozói a Deák téri gyülekezetben. Szeptember 7-én, a hónap első péntekén fél tízkor *Zászkaliczky Péter* tartja az áhítatot és az előadást *Morzsák a Deák téri gyülekezet életéből* címmel.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 2-ától szeptember 9-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: Vasárnapi orgonamuzsika	5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i>	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Händel: Utrechti Te Deum és Jubilate	8.35 / Duna Tv <i>Zarándokutakon</i> Pálosok az Alföldön
7.50 / M2 <i>Magyar népmesék</i> (magyar rajzfilmsorozat)	12.58 / Bartók rádió <i>A Budapesti Madrigálkórus és a Magyar Állami Hangversenyzenekar</i> <i>Vivaldi-hangverseny</i>	11.00 / M1 <i>Paralimpia</i> Összefoglaló	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Bach: D-dúr prelúdium és fuga BWV 532
9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása	14.15 / Duna Tv <i>Táncvarázs</i>	13.15 / Pax Tv <i>Pilátus</i> (koncertfilm)	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása
9.35 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	19.20 / HBO <i>Egy hét kettesben</i> (francia filmdráma, 2004)	19.42 / Kossuth rádió <i>Énekének</i> Dinnyés József dalai gyermekeknek	14.40 / Duna World <i>Másfél millió lépés Magyarországon</i>
9.45 / M1 <i>A Korál-sziget együttes</i>	20.05 / Duna Tv <i>Petőfi (magyar tévéfilmsorozat)</i>	21.15 / Duna Tv <i>A szabadság ösvényein</i> (amerikai-angol játékfilm, 1995) (96')	15.35 / Duna Tv <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat)
11.10 / Duna World <i>Aranyfeszt</i> Kultúrkinccsek nyáron	22.20 / M2 <i>Pillangó</i> (magyar tévéfilm, 1970) (68')	21.50 / Duna World <i>60 éves a Magyar Táncművészeti Főiskola</i> (dokumentumfilm)	15.55 / Duna Tv <i>Báthory Zsigmond</i> (1588–1599)
12.30 / Vörösmarty Rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (www.vorosmartyradio.hu)			
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i>	13.55 / M1 <i>Giotto evangéliuma – a padovai Scrovegni-kápolna</i> (olasz dokumentumfilm, 2009)	6.25 / M1 <i>Zegzugos történetek</i> Dunaújváros	8.05 / Régió rádió <i>Zsinatoló</i> (vasárnapi ökumenikus műsor)
9.05 / Duna Tv <i>Magyar első</i> Az első magyar cserkészek	14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Kodály Zoltán</i> „Dicsérjétek az Urat!”	6.50 / Duna Tv <i>Két világ közt – Portré Aknay Jánosról</i> (magyar dokumentumfilm)	10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése a debreceni Nagytemplomból</i> Igét hirdet Bölcskei Gusztáv püspök
11.06 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor)	15.00 / Pax Tv <i>Chicken Fly-koncert</i> (koncertfilm)	12.55 / M2 <i>Magyarország története</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	10.25 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>
13.50 / M1 <i>Az irodalom nyelve</i> Móricz Zsigmond	19.51 / Kossuth rádió <i>Egy hét mese</i> Tamási Áron meséjét Sinkovits Imre mondja el	15.50 / Duna Tv <i>Élet apával</i> (amerikai játékfilm, 1947)	15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo</i>
14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Kodály Zoltán</i> Dalok, kórusművek	21.20 / M2 <i>Paralimpia</i> Közvetítés Londonból	17.10 / Duna World <i>A tihanyi bencés apátság újjászülése</i> (magyar ismeretterjesztő film)	15.25 / Duna World <i>A meghódított Kárpát-medence</i> (magyar ismeretterjesztő film)
19.05 / Duna Tv <i>Ízörzök</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	23.40 / M1 <i>Michael Bublé – Koncert a Madison Square Gardenben</i> (angol koncertfilm, 2009) (61')	19.30 / Duna Tv <i>Molnár Ferenc: Az üveg cipő</i>	21.10 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i>
19.42 / Kossuth rádió <i>Csillagváró</i> A Makám együttes lemezéről		21.10 / Duna Tv <i>Molnár Ferenc: Az üveg cipő</i>	Benne: Mendelssohn: Paulus oratórium
22.50 / Duna Tv <i>MűpArt Classic</i>		Vígjáték három felvonásban	

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikuset.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evet@kgyt.hu). **Rovatvezetők:** Hafenschner Károly – Régi-új liturgikus sarok (haf@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).
Szerkesztőbizottság: Adami Mária, Boda Zsuzsa, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyí Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

